

SPORDA EV SAHİBİ OLMA AVANTAJININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İBRAHİM ERAY ÖCAL

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
ANABİLİM DALI**

**MERSİN
ARALIK-2023**

SPORDA EV SAHİBİ OLMA AVANTAJININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İBRAHİM ERAY ÖCAL
ORCID ID:

MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİM DALI

DANIŞMAN
PROF. DR. TURHAN TOROS
ORCID ID:

MERSİN
ARALIK-2023

ÖZET

SPORDA EV SAHİBİ OLMA AVANTAJININ İNCELENMESİ

Bu tez, sporda ev sahibi olmanın avantajlarına odaklanarak, Türkiye ve dünya genelindeki liglerde bu olgunun etkilerini ve altında yatan nedenleri araştırmaktadır. Çalışma, spor psikolojisi literatürüne yeni perspektifler sunmayı ve spor, eğitim, performans alanlarında çalışan profesyonellere katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Özellikle, ev sahibi avantajının sporcular ve antrenörler için özellikle müsabaka dönemlerindeki önemi ele alınmaktadır. Bu konunun kökenleri ve tarihsel gelişimi, 1871'lerden günümüze kadar uzanan çalışmalarla derinlemesine incelenmiştir. Ev sahibi avantajını etkileyen ana faktörler olarak öğrenme, seyahat ve kalabalık faktörleri tanımlanmış ve bu faktörlerin etkileşimleri analiz edilmiştir. Tez, ev sahibi olma avantajının ölçümüne yönelik farklı metodolojik yaklaşımları ve bu konuda yapılmış ulusal ve uluslararası önemli çalışmaları ele alır. Türkiye'deki liglerle ilgili çalışmalar, korelasyon ve varyans analizleri gibi istatistiksel yöntemler kullanılarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, farklı coğrafi bölgelerde ve liglerde ev sahibi olma avantajının boyutları ve etkileri çeşitli istatistiksel analizlerle incelenmiştir. Araştırmanın amacı, ev sahibi olma avantajının sporcuların performansına olan etkisini anlamak ve bu bilgileri spor bilimleri alanında çalışan profesyonellere sunmaktır. Problemin tanımı olarak, sporda ev sahibi olmanın avantaj olup olmadığı sorgulanmış ve bu bağlamda çeşitli faktörlerin etkileri değerlendirilmiştir. Araştırmanın metodolojisi, nitel bir yaklaşım temel alınarak, yayınlanmış literatür ve doküman analizi yöntemlerine dayanmaktadır. Veri toplama sürecinde, Türkçe ve İngilizce kaynaklar kullanılmış, ve bu kaynaklar araştırmanın temelini oluşturmuştur. İçerik analizi, verilerin analiz edilmesinde kullanılan başlıca teknik olup, araştırma verilerini derinlemesine anlamlandırmayı hedeflemektedir. Sonuç olarak, bu tez, sporda ev sahibi olma avantajının çeşitli yönlerini kapsamlı bir şekilde inceleyerek, bu alandaki bilgi birikimine önemli bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ev Sahibi Olma, Sporda Ev Sahibi Olma Avantajı, Taraftar Etkisi, Hakem Kararları, Deplasman Etkisi.

ABSTRACT

EXAMINATION OF HOME ADVANTAGE IN SPORTS

This thesis focuses on the advantages of being the home team in sports, exploring the effects and underlying reasons of this phenomenon in leagues across Turkey and the world. The study aims to introduce new perspectives to the literature of sports psychology and contribute to professionals working in sports, education, and performance fields. The significance of the home advantage for athletes and coaches, especially during competition periods, is particularly addressed. The origins and historical development of this topic have been extensively examined through studies dating back to the 1870s. Key factors influencing home advantage, such as learning, travel, and crowd factors, have been identified and their interactions analyzed. The thesis discusses various methodological approaches to measuring home advantage and examines significant national and international studies conducted on this subject. Research related to Turkish leagues has been evaluated using statistical methods such as correlation and variance analyses. Additionally, the size and effects of home advantage in different geographical regions and leagues have been examined through various statistical analyses. The aim of the research is to understand the impact of home advantage on athletes' performance and to provide this knowledge to professionals in the field of sports sciences. The study questions whether being the home team in sports is an advantage and evaluates the effects of various factors in this context. The methodology of the research is based on a qualitative approach, relying on published literature and document analysis. Both Turkish and English sources have been utilized in the data collection process, forming the foundation of the research. Content analysis, the primary technique used in data analysis, aims to deeply interpret the research findings. In conclusion, this thesis comprehensively explores the various aspects of home advantage in sports, aiming to make a significant contribution to the existing body of knowledge in this field.

Keywords: Home Advantage, Home Advantage in Sports, Fan Effect, Referee Decisions, Away Effect.

TEŞEKKÜR

Spor da 40.yılımı geride bıraktım. Doğru anladınız! Yaşım 50...

Rahmetli babamın bize bıraktığı en önemli miras okumanın da öğrenmenin de sonu olmadığı idi. Bunu farklı bir şekilde kendime ve size tekrar gösterebildiğim için çok gururluyum. Yaklaşık üç sene önce kıymetli danışmanım Prof. Dr. Turhan TOROS, “Madem önemli bir spor kulübünde yöneticisin, bu süreci akademikleştirelim!” dediğinde, ne yalan söyleyeyim hem Anadolu Üniversitesi Açık Öğretimde Spor Yöneticiliği okumaya hemde Mersin Üniversitesinde yüksek lisans yapmaya temkinli yaklaştım. Yılın on ayını, antremanlar seyahatler ve maçlardan oluşan tempoda geçiren bir kişi olarak bu eğitimleri de götürebilecek enerjimi tartmak ve karar vermek kolay olmadı. Ama Albert Einstein’ın “Başlamak, bitirmenin yarısıdır!” sözünü yanına alıp başladım bu yolculuğa... Teşekkür yazımın olmazsa olmazları elbette sevgili eşim Yeşim KARAÇ ÖCAL ve danışmanım Turhan TOROS’tur. Yorulduğum, kafa olarak düştüğüm tüm anlarda beni tekrar ayağa kaldırdılar oyunun içinde tuttular, onlar olmasa ne dersler biterdi ne de bu tez yazılırdı. Sonsuz teşekkürlerim var ikisine de...

Bildiğimi düşündüğüm pek çok konuda pek çok yeni şey öğrendim ama ders aldığım sevgili hocalarım Prof. Dr. Manolya AKIN, Prof. Dr. Zekai PEHLİVAN ve Doç. Dr. Hüseyin SELVİ’ye de samimi teşekkür etmem gerekiyor, “anlamadım!” dediğim tüm yerlerde sabırla tekrar tekrar konuyu anlatmaları benim için çok kıymetliydi.

Elbette değerli yöneticim, Çankaya Üniversitesi Spor Kulübü Genel Sekreteri Haluk BİLGİN’e ve ekip arkadaşım kardeşim dediğim Berçin SANCAR’a da bu dönemdeki sabırlı ve anlayışlı yaklaşımları için teşekkür ederim. Onlar beni idare etmese bugünler yine çok uzaktı...

Okuma ve öğrenme aşkını bize öğreten, beni gururla takip ettiğini bildiğim –rahmetli- babam Erol ÖCAL’a, dualarıyla hep yanımda olan sevgili annem Oya ÖCAL’a, telefonla da olsa desteğini her daim çok kuvvetli gösteren sevgili kardeşim Nilay ÖCAL’a da gönülden teşekkür ederim.

Hepinizi seviyorum...

İbrahim Eray Öcal

İÇİNDEKİLER

ONAY	i
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar DİZİNİ	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	viii
BÖLÜM 1 GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Problem Cümlesi	4
1.4. Araştırmanın Sayıtları	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.6. Tanımlar	4
BÖLÜM 2 ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR.....	6
2.1. Sporda Ev Sahibi Olma Avantajı	6
2.2. Ev Sahibi Olma Avantajının Tarihçesi ve Gelişimi	14
2.3. Ev Sahibi ya da Deplasman Takımı Olmada Coğrafi Farklılıklar	20
2.4. Ev Sahibi Olma Avantajının Ölçülebilmesi	25
2.5. Ev Sahibi Olmanın Teorik Açıklaması	33
2.6. Ev Sahibi Olma Avantajının Psikolojik Etkileri	37
2.7. Ev Sahibi Olma Avantajında Seyircisiz Oynamak.....	45
2.8. Ev Sahibi Olma Avantajında Hakemlerin Etkisi.....	52
BÖLÜM 3 YÖNTEM	58
3.1. Araştırmanın Modeli	58
3.2. Veri Kaynakları, Verilerin Toplanması ve Analizi	59
BÖLÜM 4 BULGULAR.....	61
4.1. Ev Sahibi Olma Avantajının Çok Boyutlu Yapısı.....	61
4.2. Psikolojik ve Sosyal Faktörlerin Etkisi	61
4.3. Stratejik ve Taktiksel Avantajlar	61
4.4. Ev Sahibi Avantajının Limitasyonları	62
4.5. Ev Sahibi Olma Avantajının Genel Anlamı ve Önemi	62
4.6. Taraftar Desteğinin Etkisi	62
4.7. Saha Familiaritesi ve Alışkanlıklar	62
4.8. Seyahat Yorgunluğu ve Fiziksel Etkiler.....	62
4.9. Hakem Etkisi ve Psikolojik Faktörler	63
4.10. Sosyal ve Kültürel Etkenler.....	63
4.11. Uzun Süreli Başarı ve Takım Kimliği	63
4.12. Deplasman Takımın Zorlukları	63
4.13. İstatistiksel Avantajlar ve Analizler	63
1.14. Stratejik ve Antrenman Kolaylıkları	63
1.15. Sınırlamalar ve Değişkenlik	64
BÖLÜM 5 SONUÇ VE ÖNERİLER.....	65
KAYNAKÇA	68
EKLER.....	79
EK-1 ETİK BEYANI.....	79

EK-2 ORIJİNALLIK RAPORU	80
EK-3 ÖZGEÇMİŞ.....	81

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1 <i>Ev sahibi olma avantajını ölçmek için bağlamlar ve örnekler</i>	26
Tablo 2 <i>Kapalı kapılar ardında oynamanın ev sahibi olma avantajı üzerindeki etkisini inceleyen önceki çalışmaların özeti</i>	47
Tablo 3 <i>Analiz edilen her dönemde her bir lig için ev sahibi galibiyet yüzdesi, (ev sahibi olma avantajı)HA(%) ve gol farkının (ev sahibi - deplasman golleri) tanımlayıcı sonuçları</i>	50
Tablo 4 <i>Her bir lig ve dönem için takımların sıralamasına dayalı olarak iç saha galibiyet yüzdesini (%) tahmin etmek için doğrusal regresyon analizi</i>	51
Tablo 5 <i>Puan yüzdesi kullanılarak her lig ve dönemde ölçülen rekabetçi denge sonuçları (RSD)</i>	52

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

HA: Home Advantage (Ev sahibi olma avantajı)

NBA: National Basketball Association (Amerika Ulusal Basketbol Ligi)

MLB: Major League of Baseball (Amerika Ulusal Beyzbol Ligi)

NFL: National Football League (Amerika Ulusal Futbol Ligi)

NHL: National Hockey League (Amerika Ulusal Hokey Ligi)

FIFA: Federation International de Football Association (Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği)

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde sporda ev sahibi olma avantajı kavramlarına ilişkin tanımlar ve açıklamalar, problem durumu, ilgili araştırmalar, araştırmanın amacı, sayıtlılar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Hızla gelişen ve büyük ilgi uyandıran bir bilim alanı olan egzersiz ve spor psikolojisi literatüründeki konular, spor ortamındaki davranışları açıklamaya ve spor bilimlerine farklı yaklaşımlar getirmeye çalışmaktadır. Literatürde, sporcuların performanslarına etkide bulunan pek çok kavram incelenmektedir. Son yıllarda spor psikologlarının üzerinde durdukları konulardan bir tanesi olan ev sahibi olma avantajı sporcular ve antrenörler için özellikle müsabaka dönemlerinde büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde ev sahibi avantajı ile ilgili teoriler, ev sahibi avantajını farklı sporlar üzerinden inceler. Profesyonel takım sporlarında ev sahibi olma avantajı konusu oldukça köklü bir geçmişe sahiptir ve ev sahibi olma avantajı olgusu, 1970'lerden bu yana yapılan önemli çalışmaların temelini oluşturmaktadır. Ev sahibi olma avantajı etkileyen faktörler 3 ana başlıkta toplanabilir. Bunlar öğrenme faktörleri (ev sahibi olma avantajına aşinalık), seyahat faktörleri (yorgunluk, iklim değişikliği) ve kalabalık faktörleridir (ev sahibi desteği ve olası hakem önyargıları). Pollard (1986), ev sahibi olma avantajını iç sahada oynayan takımların kazandığı puanların ilgili sezon genelinde topladığı toplam puana oranı olarak tanımlasa da, ev sahibi olma avantajı rekabetin yakınlığına ve sonuçların ev sahibi olma avantajındaki değişkenliğine de bağlıdır. Örneğin, takımların hepsinin yetenek olarak eşit olduğunu varsayarsak, küçük bir ev sahibi olma avantajı çoğu ev sahibi takımın maçlarını kazanmasına neden olacaktır. Eğer takımlar arasında yetenek bakımından büyük farklılıklar mevcutsa, ev sahibi olma avantajının marjinal etkisi giderek azalacaktır. Bu nedenle, takımların kalitesi değiştiğinden ev sahibi olma avantajı ölçerken yetenek farklılıklarına da izin verilmelidir. Ev sahibi olma avantajını etkileyen faktörler düşünüldüğünde, ligde aynı haftada bazı takımlar mesafe olarak daha uzun kilometreli bazıları ise daha az kilometreli seyahat yapmaktadırlar. Buna ek olarak, bazı takımlar sayı olarak fazla ve fanatik seyirciye sahip iken, bazı takımlar daha az sayıda ve sakin taraftar grubuna sahiptir. Özellikle kulüplerin sahip olduğu ev sahibi avantajı, takımların performans seviyelerinin ve bir ev sahibi olma avantajını etkileyen unsurları baz alan modellerin

kullanılmasıyla daha iyi araştırılabilir. Türkiye ile ilgili literatür incelendiğinde, bu tür araştırmaların sonuçları korelasyon analizi, tek yönlü varyans analizi ve yüzde ile frekans dağılımlarının hesaplanması gibi istatistiksel yöntemler kullanılarak değerlendirilmiştir. Seçkin (2006) çalışmasında, 2004-2005 sezonunda Türkiye Süper Ligi'nde yarışan futbol kulüpleri için ev sahibi olma avantajını korelasyon ve tek yönlü varyans analizleri ile incelemiştir. Elde edilen sonuçlar iç sahada oynamanın ve oyun oynarken daha atak oyunun önemine dair kanıtlar göstermiştir. Göral (2015) çalışmasında, Türkiye Futbol Süper Liginin son on sezonu, ev sahibi olma avantajı değişkeni açısından analiz edilerek incelemiş ev sahibi ve deplasman takımlarının maç kazanma sayıları, sezonlara, takımlara ve coğrafi bölgelere göre ev sahibi olma avantajı gibi teknik parametrelerin analizini yapmıştır. Gürkan ve ark. (2017)'nin yaptıkları çalışmada, Türkiye Futbol 1. Liginde, ev sahibi olma avantajı son 10 sezon için yüzde ve frekans dağılımları ile analiz edilmiştir. Uluslararası literatür incelendiğinde; Clarke ve Norman (1995)'in çalışmasında İngiltere Premier Ligi için ev sahibi olma avantajı etkilerini tahmin etmek için en küçük kareler yöntemini kullanılmıştır. 10 sezonluk veriler kullanılarak İngiliz futbolundaki 94 kulüp için atılan goller ve averajlar hesaplanmıştır. Pollard 2002 yılında yaptığı çalışmada ev sahibi olma avantajı üzerine yeni bir stadyuma taşınmanın etkisini eşleştirilmiş t testi ile araştırmıştır. Kuzey Amerika'da Ekim 1987 ve Nisan 2001 tarihleri arasında tüm stadyum değişiklikleri incelenmiştir. Pollard, stadyumu değiştiren 37 takım arasından 26'sının daha düşük bir ev sahibi olma avantajına sahip olduğunu, yeni bir stadyuma taşındıktan sonra genel olarak ev sahibi olma avantajının azaldığını tespit etmiştir. Pollard (2006) çalışmasında ise Avrupa ve Güney Amerika'nın tüm ülkelerinin yanı sıra diğer kıtalardan seçilen ülkelerdeki yerel ligler için güvenilir ev sahibi olma avantajına ilişkin tahminleri hesaplamıştır. Coğrafi konum, seyirci baskısı ve seyahat için değişkenleri içeren 51 Avrupa ülkesi çoklu regresyon modeli analiz edilmiştir. Pollard ve ark. 2008 yılında yaptıkları çalışmada takımlar arasındaki farklılıkları ve seyahat edilen mesafenin etkisine odaklanarak Brezilya'daki futbolda ev sahibi olma avantajını ölçmek istemişlerdir. Bu kapsamda 2003-2007 sezonları için Brezilya Seri A'da oynanan 2326 maç lojistik regresyon analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Goumas'ın (2014) çalışmasının amacı Avustralya futbolunda ev sahibi olma avantajının büyüklüğünü ölçmek ve ev sahibi olma avantajında seyirci baskısı ve seyahat etkisinin önemini araştırmaktır. Bu amaçla, Avustralya'nın en büyük futbol ligi olan Avustralya A-Ligi'nin ilk yedi sezonundaki (2005/06-2012/13) tüm maçlar poisson regresyon analizi ile kitle büyüklüğü ve yoğunluğu, deplasman ekiplerinin aldığı mesafe ve geçiş zaman dilimlerinin ev sahibi olma avantajı üzerinde olabileceği etkisini araştırmak için kullanılmıştır. Leite (2017) çalışmasında 2015-2016 sezonu için 10 Avrupa

ülkesi liginin analizini ve karşılaştırmasını yaparak ev sahibi olma avantajını incelemek istemiştir. Ev sahibi olma avantajını ölçmek için puanların genel yüzdesini kullanmıştır. Bulunan sonuçlara göre, analiz edilen tüm ligler, iç sahada oynayan takımların % 50'nin üzerinde puan kazanma yüzdesiyle avantaj sağladığını göstermiştir.

Futbol açık ara dünyanın en popüler spor dalıdır. Bu spor dalı milyonlarca kişi tarafından oynanmakta ve yüz milyonlarca kişi tarafından da seyredilmektedir (Wesson, 2002). Futbolda performansı etkileyen, takımların başarılı ve başarısız olması üzerinde etkiye sahip birtakım faktörler vardır. Seyirci, hakem, hava şartları, saha koşulları, rakip takımın performansı, oynanan müsabakanın niteliği ve şans gibi durumlar bu faktörlerden sadece birkaçıdır (Müniroğlu ve Deliceoğlu, 2008). Performans üzerinde etkili olan ve maç sonucuna doğrudan etki edebilen en önemli faktörlerden birisi de futbolda ev sahibi olma avantajıdır. Ev sahibi olma avantajı, iç sahada oynanan müsabakalarda, ev sahibi takımların %50'den daha fazla bir oranda iç saha avantajına sahip olduğunun bir göstergesi olarak tanımlanabilir (Courneya ve Carron, 1992). Futbol müsabakalarının iç saha ya da deplasmanda oynanması takımlar üzerinde olumlu ya da olumsuz birtakım etkiler gösterebilmektedir (İnal, 2004). Bütün profesyonel takım sporlarında kendi sahasında oynayan takımlar bir iç saha avantajına sahiptir (Pollard, 1986). Özellikle futbol branşında ev sahibi olma avantajı oldukça yaygındır (Page ve Page, 2007). Ev sahibi olma avantajı ile ilgili farklı spor dalları incelendiğinde; buz hokeyi, basketbol, futbol, amerikan futbolu ve beyzbol arasında en yüksek ev avantajına sahip spor dalının futbol olduğu görülmektedir (Jones, 2018). Yapılan çalışmalar da yukarıda yer alan bilgileri kanıtlar niteliktedir. Seçkin (2006), Futbolda lig usulüne göre oynanan maçlarda ev sahibi takımların %50'den daha büyük bir iç saha avantajına sahip olduğunu, buna ek olarak Pollard da (2006), elit düzeyde ve dünya çapında oynanan maçlarda ev sahibi takımların %60 oranında müsabakaları kazandıklarını tespit etmiştir. Leite (2017), 10 farklı Avrupa Liginde 3223 maç üzerinde yapmış olduğu bir çalışmada, ev sahibi olma avantajının Belçika'da %60,7, İngiltere'de %56, Fransa'da %57, Almanya'da %56,2, İtalya'da %59,3, Hollanda'da %57,5, Portekiz'de %56,4, Rusya'da %55,3, İspanya'da %61,2 ve Türkiye'de de %61 olduğunu tespit etmiştir. Göral (2015), Türkiye Futbol Süper Liginde 3060 maç üzerinde yaptığı bir çalışmada, ev sahibi takımların maçlardan 1422 (%46,47) galibiyet, 858 Mağlubiyet (%28,04) aldığını ve ev sahibi olma avantajının da %60,07 olduğunu gözlemlemiştir. Yine Gürkan (2018), 2015/2016 sezonunda Türkiye Süper Liginde yaptığı bir çalışmada, kendi sahasında oynayan takımların topa sahip olma yüzdelerinin, topla oynama sürelerinin hücum bölgesinde topla oynama sayılarının, isabetli şut sayılarının, köşe vuruşu sayılarının ve orta alandan hücum

bölgesine atılan pas sayılarının deplasman takımlarından daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkiye ve dünyadaki diğer liglerde ev sahibi olma avantajı araştırılarak, ev sahibi olma avantajının nedenleri de ortaya çıkarılarak, bu alanda çalışanlara katkılar sunmaktır. Sporda ev sahibi olma avantajının yurtdışı ve Türkiye'deki araştırmalarını inceleyerek spor, eğitim ve performans alanında çalışan profesyonellere katkı sağlamak hedeflenmektedir.

1.3. Problem Cümlesi

Sporda ev sahibi olmak avantaj mıdır?

1.4. Araştırmanın Sayıtları

Araştırmada kullanılan döküman analizi var olan problem durumunu ortaya çıkarmada yeterli düzeyde olduğu varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma sırasında yalnızca ikincil verilerin kullanılması öngörülmektedir. İkincil veriler araştırmanın konusuyla bağlantılı olarak daha önceki çalışmalar tarafından ortaya konmuş verilerdir (örn: kitap, makale vb). Diğer bir ifadeyle anket, odak grupları ve yüz-yüze görüşme benzeri birincil veri toplama yöntemleri söz konusu olmayacaktır. Bu bağlamda, bu çalışmanın sonuçlarının ikincil verilerle sınırlı olduğunu söylemek mümkündür.

2. Çalışmanın analiz bölümünde ABD,Avrupa ve Türkiye'de var olan ve yapılmakta olan Sporda Ev Sahibi Olma Avantajının incelenmesi yapılacaktır. Bahsi geçen incelemenin daha çok sözel verilerden oluşacağı öngörülmektedir. Bu bağlamda, bu çalışmada istatistiksel verilerle analiz yapılmayacaktır.

1.6. Tanımlar

Sporda "ev sahibi olma avantajı", genellikle ev sahibi takımın veya oyuncunun, kendi evinde veya tanıdık bir sahada yarışırken rakiplerine karşı sahip olduğu psikolojik, fiziksel ve çevresel avantajlardır. Bu avantaj, genellikle ev sahibi takımın veya sporcunun deplasman

takımına veya rakiplerine göre daha yüksek kazanma olasılığına sahip olması şeklinde kendini gösterir.

BÖLÜM 2

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

2.1. Sporda Ev Sahibi Olma Avantajı

Profesyonel takım sporlarında ev sahibi olma avantajı konusu oldukça köklü bir geçmişe sahiptir. Ev sahibi olma avantajı olgusu, 1970'lerden bu yana yapılan önemli çalışmaların temelini oluşturmaktadır. Ev sahibi olma avantajı etkileyen faktörler 3 ana başlıkta toplanabilir. Bunlar öğrenme faktörleri (ev sahibi olma avantajına aşinalık), seyahat faktörleri (yorgunluk, iklim değişikliği) ve kalabalık faktörleridir (ev sahibi desteği ve olası hakem önyargıları) (Clarke, 2005).

"Home advantage" veya "ev sahibi avantajı," spor müsabakalarında ev sahibi takımın, rakip takıma kıyasla daha avantajlı olduğu bir kavramdır. Bu avantaj, çeşitli sporlarda ve liglerde gözlemlenen bir olgudur. Ev sahibi olma avantajı ile ilgili bazı temel bilgiler ise aşağıda verilmiştir.

Taraftar Desteği; Ev sahibi takım, kendi taraftarları tarafından desteklendiği için maç atmosferi genellikle olumlu bir şekilde etkilenir. Taraftarlar, oyuncularına moral verir ve atmosferi ateşleyebilir, bu da ev sahibi takımın performansını artırabilir

Familiarite ve alışkanlık; Ev sahibi takım, kendi sahasındaki oyun koşullarına daha aşina olma avantajına sahiptir. Sahadaki özel özellikler, zemin durumu ve hava koşulları gibi faktörler, ev sahibi takımın avantajını artırabilir.

Seyahat Yorgunluğu; Deplasman takımları genellikle uzun seyahatlerle maçlara giderler. Bu seyahatler, oyuncuların yorgunluğuna neden olabilir, bu da ev sahibi takımın lehine bir durum yaratabilir.

Hakem etkisi; Bazı çalışmalar, hakemlerin ev sahibi takıma karşı daha hoşgörülü olabileceğini veya bilinçsiz bir şekilde ev sahibi takıma avantaj sağlayabileceğini öne sürmektedir. Bu durum, hakem kararlarının maçın sonucunu etkileyebileceği anlamına gelir

Psikolojik Faktörler; Ev sahibi takımın kendi sahasında oynuyor olması, oyuncular üzerinde psikolojik bir etki yaratabilir. Bu durum, oyuncuların güvenini artırabilir ve motivasyonlarını yükseltebilir.

Sosyal ve Kültürel Etkiler; Bazı sporlarda ve liglerde, ev sahibi avantajının sosyal ve kültürel etkenlere dayalı olduğu düşünülmektedir. Örneğin, belirli bir stadyumun atmosferi, taraftar kültürü veya coğrafi avantajlar, ev sahibi olma avantajını etkileyebilir.

Bu avantajın derecesi, spor dalına, lig yapısına ve diğer çeşitli faktörlere bağlı olarak değişebilir. Ev sahibi olma, bazı durumlarda belirgin bir avantaj sağlayabilirken, diğer durumlarda etkisi daha az belirgin olabilir.

Seyirci Baskısı ve Atmosfer; Ev sahibi takım, kendi taraftarları önünde oynarken, seyirci baskısı ve yüksek enerjili atmosferden faydalanabilir. Taraftarların coşkusu, rakip takım üzerinde baskı oluşturabilir ve maçın dinamiklerini değiştirebilir. Bu durum, özellikle kritik anlarda avantaj sağlayabilir.

Zemin ve Stadyum Faktörleri; Ev sahibi takım, kendi stadyumunun zeminine alışkın olduğu için zemin avantajına sahip olabilir. Ayrıca, stadyumun mimari özellikleri, rüzgar yönelimleri ve diğer çevresel faktörler de ev sahibi avantajını etkileyebilir.

Moral ve Motivasyon; Ev sahibi takım, kendi taraftarları önünde oynamanın getirdiği moral ve motivasyon avantajını yaşayabilir. Bu durum, oyuncuların daha yüksek bir enerji seviyesiyle sahaya çıkmasına ve daha motive olmalarına katkıda bulunabilir.

Uzun Süreli Başarı; Bir takımın belirli bir süre boyunca ev sahibi avantajını sürdürebilmesi, uzun vadeli başarı ile de ilişkilendirilebilir. Takım, kendi sahasında güçlü performanslar sergileyerek sıkça galip gelirse, bu durum takımın kimliğini güçlendirebilir.

Deplasman Takımın Zorlukları; Deplasman takımları, yeni bir çevreye adapte olma, farklı bir iklimle başa çıkma ve seyahat yorgunluğu gibi zorluklarla karşılaşabilir. Bu faktörler, deplasman takımlarının performansını olumsuz etkileyebilir.

Ev sahibi avantajı kavramı, sporun dinamik bir yönüdür ve birçok faktörün bir araya gelmesiyle şekillenir. Sporcuların performansı, takım stratejileri, taraftar etkisi ve diğer çeşitli faktörlerin birleşimi, ev sahibi avantajının belirlenmesinde etkilidir.

İstatistiksel avantajlar; Bazı sporlarda ve liglerde yapılan istatistiksel analizler, ev sahibi takımların genellikle daha fazla galibiyet elde ettiğini göstermektedir. Bu durum, ev sahibi olma avantajının istatistiksel bir gerçeklik olduğunu ve belirli bir takımın kendi sahasında daha güçlü olduğunu gösterir.

Psikolojik Hazırlık; Ev sahibi takım, kendi sahasında oynarken genellikle psikolojik olarak daha hazır olabilir. Oyuncular, tanıdık bir ortamda ve kendi taraftarları önünde oynamanın getirdiği güvenle sahaya çıkabilirler. Bu psikolojik hazırlık, oyuncuların daha odaklı ve kararlı olmalarına katkıda bulunabilirler.

Eğitim ve Antrenman Kolaylıkları; Ev sahibi takım, kendi tesislerinde daha iyi antrenman yapma ve hazırlık sürecini kontrol etme avantajına sahiptir. Takım, kendi sahasında daha fazla antrenman yapma imkânına sahip olduğundan, oyun stratejilerini daha iyi geliştirebilir ve maça daha iyi hazırlanabilir.

Seyahat ve zaman Faktörleri; Deplasman takımları genellikle seyahat etmek zorunda kalır ve bu seyahat, oyuncuların yorgunluğunu ve zaman dilimine uyum sorunlarını beraberinde getirebilir. Ev sahibi takım ise kendi şehrinde ve kendi zaman diliminde olduğu için bu tür sorunlarla karşılaşmaz.

Oyun Stratejileri ve Avantajları; Ev sahibi takım, kendi sahasındaki oyun stratejilerini daha iyi uygulama avantajına sahip olabilir. Sahada yerleşim, hava koşulları, tribünlerin konumu gibi faktörler, takımın belirli stratejileri daha etkili bir şekilde uygulamasına yardımcı olabilir.

Hakem ve Kamuoyu Baskısı; Ev sahibi takım, kendi taraftarları ve yerel hakemlerin etkisiyle birlikte hakem kararlarından daha fazla etkilenebilir. Bu durum, hakem kararlarının ev sahibi takım lehine olabileceği veya taraftar baskısının hakemleri etkileyebileceği şekilde algılanabilir.

Ev sahibi olma avantajı, sporun karmaşık bir özelliği olduğu için birçok faktörün bir araya gelmesiyle ortaya çıkar. Bu faktörlerin kombinasyonu, ev sahibi takımın genellikle daha iyi performans göstermesine yol açar. Ancak, bu avantajın bazı durumlarda daha belirgin olduğu, bazı sporlarda daha az etkili olduğu ve takımlar arasında değişebildiği unutulmamalıdır.

Maç Öncesi Hazırlık; Ev sahibi takım, kendi sahasında oynamanın getirdiği avantajı, maç öncesinde daha iyi hazırlanarak değerlendirebilir. Sahada oluşabilecek değişikliklere göre, taktiksel ve stratejik anlamda daha iyi bir hazırlık süreci geçirebilirler.

İstatistiksel Verilerin Kullanımı; Ev sahibi takımlar, kendi sahaslarında elde ettikleri istatistiksel verileri daha etkili bir şekilde kullanabilirler. Bu veriler, oyuncu performansları, maç sonuçları ve taktik analizlerini içerir. Bu sayede, ev sahibi takımın kendi güçlü yönlerini daha iyi optimize etme şansı olabilir.

Ekip Kimyası ve Takım Ruhu; Ev sahibi takım, kendi şehrinde ve tesislerinde bir araya gelmenin getirdiği ekip kimyası ve takım ruhu avantajını yaşayabilir. Oyuncular arasındaki bağlar ve takım içi iletişim, saha içinde daha iyi bir işbirliği ve koordinasyon sağlayabilir.

Oyuncuların Günlük Yaşamı; Ev sahibi takım oyuncuları, kendi evlerinde ve alışık oldukları çevrede yaşadıkları için günlük yaşamlarını daha iyi düzenleyebilirler. Bu durum, oyuncuların maç günlerinde daha rahat ve stres altında olmadan performans sergilemelerine olanak tanır.

Seyirci Odaklı Stratejiler; Ev sahibi takım, kendi taraftarlarının coşkusunu daha etkili bir şekilde kullanarak maç stratejilerini oluşturabilir. Örneğin, taraftarların gürültü seviyesini artırmak veya belirli bir zaman diliminde hücumu desteklemek gibi taktiksel hamleler, ev sahibi takımın avantajını artırabilir.

Medya ve Basın İlişkileri; Ev sahibi takım, kendi şehrindeki veya ülkesindeki medya ile daha sıkı bir ilişki içinde olabilir. Bu durum, takımın medya tarafından daha pozitif bir şekilde sunulmasına ve kamuoyu algısının daha olumlu olmasına katkı sağlayabilir.

Genç Yetenek Geliştirme; Ev sahibi takım, kendi altyapısındaki genç yetenekleri daha etkili bir şekilde geliştirebilir. Genç oyuncular, kendi sahalarında oynarken, daha düşük bir baskı altında gelişimlerine odaklanabilirler.

Toplumla Etkileşim; Ev sahibi takım, kendi topluluğuyla daha sıkı bir etkileşim içinde olabilir. Toplum projelerine katılım, hayır işleri ve sosyal sorumluluk projeleri, ev sahibi takımın toplumla daha güçlü bir bağ kurmasına yardımcı olabilir.

Transfer Politikası ve Uyum; Ev sahibi takım, transfer dönemlerinde daha iyi bir uyum politikası izleyebilir. Yeni transferler, kendi ülkelerinde veya şehirlerindeki benzer hızlı bir uyum süreci geçirebilirler, bu da takım içi uyumu artırabilir.

Bu faktörler, ev sahibi olma avantajının çok boyutlu ve karmaşık bir olgu olduğunu göstermektedir. Bir takımın sahasında oynaması, sadece saha içindeki performansla sınırlı değildir; aynı zamanda toplum, medya ve organizasyon dinamikleriyle şekillenir.

Özel Maç Günü ve Ritüelleri; Ev sahibi takımın, kendi sahasında oynarken uyguladığı özel ritüeller veya gelenekler, takım içinde bir birlik ve motivasyon kaynağı olabilir. Bu ritüeller, oyuncuların maça özel bir bağlılık ve heyecanla çıkmasına yardımcı olabilir.

Seyahat Engeli; Deplasman takımlarının, seyahat sürecinde yaşadıkları zorluklar -uzun uçuşlar, farklı iklim koşulları, farklı yatak ve konaklama düzenlemeleri, deplasman takımını olumsuz etkileyebilir.

Taraftar Algısı ve Baskısı; Ev sahibi takım, kendi taraftarlarının önünde oynamanın getirdiği baskıyı, rakip takım üzerinde kullanabilir. Taraftarların oluşturduğu atmosfer, özellikle maçın kritik anlarında rakip takımın kararlarını etkileyebilir.

Oyuncu Rotasyonları ve Dinlenme İmkânları; Ev sahibi takım, oyuncu rotasyonunu daha etkili bir şekilde yönetebilir ve belirli oyuncuları belirli maçlarda dinlendirme lüksüne sahip olabilir. Bu durum, oyuncuların taze kalmalarını sağlayarak performanslarını artırabilir.

Kendi Saha Avantajları; Futbol gibi sporlarda, ev sahibi takım, kendi sahasındaki özel avantajları kullanabilir. Bu avantajlar, köşe atışları, serbest vuruşlar veya zemin koşulları gibi faktörlere dayalı olabilir ve ev sahibi takımın taktik stratejilerini şekillendirebilir.

İklim Koşulları ve Adaptasyon; Ev sahibi takım, kendi iklim koşullarına alışkın olduğu için, bu koşullara daha etkili bir şekilde adaptasyon sağlayabilir. Sıcaklık, rüzgâr veya yağış gibi faktörler, takımın oyun tarzını ve oyuncu performansını etkileyebilir.

Müsabaka alanının (Saha, Spor salonu..vb) Kapasitesi ve Atmosfer; Ev sahibi takımın müsabaka saha, spor salonu vb. kapasitesi, taraftarların yaratacağı atmosferi etkileyebilir. Daha büyük bir alan, daha kalabalık bir taraftar kitlesi ve daha etkileyici bir ses seviyesi oluşturulabilir.

Saha Bakımı ve Zemin Kalitesi; Ev sahibi takım, kendi sahasının bakımı ve zemin kalitesi konusunda daha fazla kontrole sahiptir.

Taraftar Katılımı ve İnteraktivite; Ev sahibi takım, taraftar katılımını artırmak ve interaktif bir deneyim sunmak adına özel etkinlikler düzenleyebilir. Taraftarların maç günü etkinliklere katılımı, ev sahibi avantajını artırabilir.

Fikstür Avantajı; Ev sahibi takım, belirli dönemlerde üst üste ev sahibi olarak oynayabilir, bu da takımın enerjisini ve morali yüksek tutabilir. Zorlu rakiplerle oynama durumu, fikstür avantajını daha belirgin kılabilir.

Bu faktörler, ev sahibi avantajının daha detaylı ve spesifik unsurlarını içermektedir. Her biri, takımın performansını etkileyen dinamiklerin bir parçası olarak düşünülmelidir.

Yerel Lig Dinamikleri; Ev sahibi takımın yer aldığı ligin spesifik dinamikleri ve rekabet yapısı, ev sahibi avantajını etkileyebilir. Ligdeki diğer takımların gücü, rekabet yoğunluğu ve diğer faktörler, ev sahibi takımın performansını belirleyebilir.

Dinlenme ve Seyahat Arasındaki Denge; Ev sahibi takım, kendi sahasında oynadıktan sonra daha uzun bir dinlenme sürecine sahip olabilir. Deplasman takımları ise seyahat etmek zorunda oldukları için kısa bir sürede tekrar maça çıkma zorunluluğuyla karşılaşabilirler.

Kritik Anlarda Taraftar Desteği; Ev sahibi takım, maçın kritik anlarında taraftar desteğini daha etkili bir şekilde kullanabilir. Taraftarların coşkusu, oyuncularını destekleyerek zorlu durumların üstesinden gelmelerine yardımcı olabilir.

Oyun Stratejisi Çeşitliliği; Ev sahibi takım, kendi sahasında oynarken farklı oyun stratejilerini daha rahat bir şekilde deneyebilir. Örneğin, agresif hücum stratejileri veya savunma ağırlıklı taktikler gibi farklı yaklaşımları test etme imkanına sahip olabilirler.

Hava Koşullarına Uyum Yeteneği; Ev sahibi takım, kendi sahasındaki tipik hava koşullarına daha alışkın olabilir. Sıcaklık, rüzgar veya yağış gibi faktörler, takımın antrenman ve oyun stratejilerini etkiler. Bu durum, ev sahibi takımın bu koşullara daha iyi adapte olmasına yardımcı olabilir.

Kadın ve Erkek Takımlarındaki Dinamikler; Kadın ve erkek sporlarında ev sahibi avantajı, cinsiyetlere göre farklılık gösterebilir. Taraftar kitlesi, atmosfer, seyirci katılımı ve diğer faktörler, kadın ve erkek takımları arasında farklılık arz edebilir.

Oyuncular Arası Rekabet ve Performans Motivasyonu; Ev sahibi takım, kendi içindeki oyuncular arasındaki rekabeti daha etkili bir şekilde kullanabilir. Oyuncular arasındaki rekabet, performanslarını artırmak ve takıma daha fazla katkı sağlamak adına motivasyon kaynağı olabilir.

Sponsorluk ve Gelir Fırsatları; Ev sahibi takım, kendi stadyumunda oynarken sponsorluk ve gelir fırsatlarından daha fazla yararlanabilir. Maç günü etkinlikleri, reklam panoları ve diğer ticari faaliyetler, takımın mal gücünü artırabilir.

Seyirci Etkisiyle Hakem Kararları; Ev sahibi takım, kendi taraftarlarıyla birlikte hakem kararlarını etkileme avantajına sahip olabilir. Taraftarların baskısı, hakemlerin kararlarını etkileyebilir ve ev sahibi takım lehine sonuçlara neden olabilir.

Oyun Sonu Performans Artışı; Ev sahibi takım, kendi taraftarları önünde oynadığında, maçın sonlarına doğru performansını artırabilir. Taraftarların tezahüratları ve destekleri, oyuncuları ekstra bir enerjiyle donatarak oyunun son anlarında daha etkili olmalarına katkı sağlayabilir.

Oyuncu Sakatlıklarına Hızlı Müdahale; Ev sahibi takım, kendi tesislerinde oyuncuların sakatlıklarına daha hızlı ve etkili müdahalede bulunabilir. Oyuncuların hızlı bir şekilde tedavi edilmesi, takımın maçlara daha güçlü bir kadro ile çıkmasına katkı sağlayabilir.

Saha Görüş Açısı ve Oyun Okuma; Ev sahibi takım, kendi sahasındaki saha avantajını kullanarak oyunu daha iyi okuyabilir. Oyuncular, sahadaki özel koşulları daha iyi değerlendirerek rakip takımın stratejilerine daha etkili bir şekilde karşılık verebilir.

Oyuncu Ruh Hali ve Motivasyon; Ev sahibi takım, kendi sahasında oynarken oyuncuların ruh halini ve motivasyonunu daha iyi yönetebilir. Taraftar desteği, oyuncuların moralini yükselterek maç içinde daha iyi bir performans sergilemelerine katkıda bulunabilir.

Duygusal Bağlılık ve Takım Kimyası; Ev sahibi takım, kendi şehrinde ve sahasında oynadığı için oyuncular arasında daha güçlü bir duygusal bağlılık ve takım kimyası oluşturabilir. Bu durum, takımın birlikte oynaması ve birbirine güvenmesi açısından avantaj sağlayabilir.

Taraftarların Rakip Takımı Etkileme Gücü; Ev sahibi taraftarlar, sadece kendi takımlarını değil, aynı zamanda rakip takımı da etkileyebilir. Rakip oyuncuların taraftar baskısı altında hata yapma olasılığı daha yüksek olabilir, bu da ev sahibi takım lehine bir avantaj yaratabilir.

Oyun stratejilerinin Önceden Bilinmesi; Ev sahibi takım, kendi sahasında oynarken genellikle oyun stratejilerini önceden belirleme avantajına sahiptir. Sahadaki özel koşulları ve taraftar desteğini göz önünde bulundurarak maça daha önceden hazırlıklı olabilirler.

Özel Taraftar Şarkıları ve Tezarühatlar; Ev sahibi takımın taraftarları, özel tezahüratlar ve şarkılarla maç günü atmosferini daha da zenginleştirebilir. Oyuncular, taraftarların bu özel tezahüratlarıyla daha fazla motive olabilir ve maçın gidişatını etkileyebilir.

Oyun Psikolojik Yönleri ve Stratejik Manevralar; Ev sahibi takım, kendi sahasında oynarken oyunun psikolojik yönlerini daha etkili bir şekilde kullanabilir. Stratejik manevralar, rakip takımın zihnini etkileyebilir ve takımın lehine bir avantaj yaratabilir.

Oyun İçi Stratejik İkinci Planlar; Ev sahibi takım, kendi sahasında oynarken oyun içinde daha çeşitli stratejik ikinci planlar uygulayabilir. Bu, maçın farklı anlarında değişiklikler yapma ve rakibe karşı özel stratejiler uygulama avantajı sağlar.

Seyirci Katılımının Oyun İçi Motivasyonu; Ev sahibi takım, kendi taraftarları önünde oynarken seyircinin katılımını oyuncu motivasyonu için bir araç olarak kullanabilir. Taraftar tezahüratları ve coşkusu, oyuncuların maç içinde daha fazla çaba göstermelerine ve motivasyonlarını artırmalarına yardımcı olabilir.

Mental Direnç ve Ev Sahası Güveni; Ev sahibi takım, kendi sahasında oynadığı maçlarda mental direncini artırabilir. Ev sahasına güven, oyuncuların zor durumlarla başa çıkma kapasitesini yükseltebilir ve geriye düştüklerinde dahi maça inançlarını korumalarını sağlayabilir.

Stadyumun Coğrafi Avantajları; Ev sahibi takım, kendi stadyumunun coğrafi avantajlarını kullanabilir. İklim koşulları, rakip takımın alışkın olmadığı bir şehirde oynamak gibi faktörler, ev sahibi takımın avantajını artırabilir.

Seyirci Güvenliği ve Oyuncu Rahatlığı; Ev sahibi takım, kendi stadyumunda daha iyi seyirci güvenliği sağlayabilir. Bu durum, oyuncuların maça daha fazla odaklanmalarını ve rahat bir ortamda oynamalarını destekleyebilir.

Ev sahibi avantajı, bir takımın kendi sahasında oynamanın getirdiği çeşitli dinamikler ve avantajlar üzerinde şekillenir. Bu avantajlar, taraftar desteği, saha avantajları, psikolojik etkiler, organizasyonel olanaklar ve bir dizi diğer faktörü içerir. Taraftar coşkusu, oyuncu motivasyonunu artırırken, saha avantajları taktiksel çeşitlilik ve adaptasyon konusunda olanak sağlar. Organizasyonel avantajlar, finansal destek, tesis olanakları ve diğer faktörler, takımın genel performansını etkiler.

Bu avantajlar, futbol, basketbol, beyzbol ve diğer birçok spor dalında önemli bir rol oynar. Ev sahibi takımın bu avantajları en iyi şekilde kullanabilmesi, başarıya giden yolda kritik bir faktördür. Ancak unutulmamalıdır ki, rakip takımın da bu avantajları aşma potansiyeli vardır ve başarılı takımlar her türlü koşulda performans sergileyebilmek için hazırlıklı olmalıdır. Devam eden bu avantajları anlamak ve değerlendirmek, takımların stratejik planlamalarını ve

maç günü yaklaşımlarını şekillendirir. Ev sahibi avantajı sadece saha içinde değil, aynı zamanda organizasyonun genel dinamikleri üzerinde de etkilidir. Bu avantajın tam anlaşılması ve kullanılması, takımların uzun vadeli başarılarına katkıda bulunabilir.

Öte yandan, ev sahibi avantajı her zaman garantili bir başarı getirmez. Rakip takımlar da deplasmanda başarılı olabilir ve birçok faktör, maçın sonucunu etkileyebilir. Takımların bu avantajları stratejik bir şekilde kullanması, oyuncuların mental ve fiziksel olarak hazır olması, taktiksel esneklik göstermeleri ve takım kimyasını korumaları önemlidir.

Sonuç olarak, ev sahibi avantajı sporun temel dinamiklerinden biridir ve takımların performansını etkileyen bir dizi faktörü içerir. Bu avantajı en iyi şekilde değerlendirmek için takımların taktik, psikolojik, organizasyonel ve diğer unsurları bir ar getirmeleri önemlidir.

Türkiye ile ilgili literatür incelendiğinde, Seçkin (2006) çalışmasında, 2004-2005 sezonunda Türkiye Süper Ligi'nde yarışan futbol kulüpleri için ev sahibi olma avantajını korelasyon ve tek yönlü varyans analizleri ile incelemiştir. Elde edilen sonuçlar iç sahada oynamanın ve oyun oynarken daha atak oyunun önemine dair kanıtlar göstermiştir. Göral (2015) çalışmasında, Türkiye Futbol Süper Liginin son on sezonu, ev sahibi olma avantajı değişkeni açısından analiz edilerek incelenmiştir. Ev sahibi ve deplasman takımlarının maç kazanma sayıları, sezonlara, takımlara ve coğrafi bölgelere göre ev sahibi olma avantajı gibi teknik parametrelerin analizi yapılmıştır. Gürkan ve ark. (2017) yaptıkları çalışmada, Türkiye Futbol 1. Liginde, ev sahibi olma avantajı son 10 sezon için yüzde ve frekans dağılımları ile analiz edilmiştir. Öndes 2019 yılın da yaptığı çalışmada Türkiye Spor Toto Futbol Süper Liginin 1995-1996 sezonundan itibaren 22 sezonu ev sahibi olma avantajı varlığının maç sonuçlarına etkisini farklı ölçütler kullanarak araştırmıştır. Demirgil 2022 yılında yapmış olduğu çalışmasında TFF Süper Lig'de maç katılım düzeyinin ev sahibi avantajı üzerindeki etkisini değerlendirmiştir. Araştırmada, TFF süper liginde pazartesi günü ve derbi maçlarının seyirci sayısını anlamlı bir şekilde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Kuvvetli (2023) TFF 1.Lig inde 2001/2002 sezonundan 2021/2022 sezonuna kadar toplamda 20 sezonu incelemiş ve bu ligde en az 3 sezon oynayan takımların ev sahibi olma avantaj ve dezavantajlarını araştırmıştır. Uluslararası literatür incelendiğinde; Clarke ve Norman (1995)'ın çalışmasında İngiltere Premier Ligi için ev sahibi olma avantajı etkilerini tahmin etmek için en küçük kareler yöntemini kullanılmıştır. 10 sezonluk veriler kullanılarak İngiliz futbolundaki 94 kulüp için atılan goller ve averajlar hesaplanmıştır. Pollard 2002 yılında yaptığı çalışmada ev sahibi olma avantajı üzerine yeni bir stadyuma taşınmanın etkisini eşleştirilmiştir. Kuzey Amerika'da Ekim 1987 ve Nisan 2001 tarihleri arasında tüm stadyum değişiklikleri incelenmiştir. Pollard, stadyumu değiştiren 37 takım arasından 26'sının daha düşük bir ev sahibi olma avantajına sahip

olduğunu, yeni bir stadyuma taşındıktan sonra genel olarak ev sahibi olma avantajının azaldığını tespit etmiştir. Pollard (2006) çalışmasında ise Avrupa ve Güney Amerika'nın tüm ülkelerinin yanı sıra diğer kıtalardan seçilen ülkelerdeki yerel ligler için güvenilir ev sahibi olma avantajına ilişkin tahminleri hesaplamıştır. Goumas'ın (2014) yapmış olduğu çalışmada Avusturya Futbolunda ev sahibi avantajının büyüklüğünü ölçmek için Avusturya'nın en büyük futbol ligi olan Avusturya A liginin 7 sezonunu incelemiş ve Avustralya'nın en büyük futbol ligi olan Avustralya A-Ligi'nin ilk yedi sezonundaki (2005/06-2012/13) tüm maçları kitle büyüklüğü ve yoğunluğu, deplasman ekiplerinin aldığı mesafe ve geçiş zaman dilimlerinin ev sahibi olma avantajı üzerinde olabileceği etkisini araştırmıştır. Leite (2017) çalışmasında 2015-2016 sezonu için 10 Avrupa ülkesi liginin analizini ve karşılaştırmasını yaparak ev sahibi olma avantajını incelemek istemiştir. Rodolfo ve ark. (2022), yılında Brezilya Futbol 1. Liginde ev sahibi avantajı üzerine yapmış oldukları çalışmada, 2012-2022 yılları arasındaki 11 sezonu dikkate alarak iç saha avantajını (ev sahibi olma avantajını) analiz etmişlerdir.

Bulunan sonuçlara göre, analiz edilen tüm ligler, iç sahada oynayan takımların % 50'nin üzerinde puan kazanma yüzdesiyle avantaj sağladığını göstermiştir.

2.2. Ev Sahibi Olma Avantajının Tarihçesi ve Gelişimi

Ev sahibi avantajı (HA) etkisi, spor takımlarının ve sporcuların evlerinde oynarken deplasmanda oynadıklarından daha iyi performans gösterme eğilimini yansıtan dünya çapında bir olgudur. Ev sahibi olma avantajı kavramının 150 yıl önce organize sporun ilk günlerinde iyi bilindiğine dair kanıtlar vardır. Ancak, 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra ev sahibi olma avantajı konusu Fransızca (L'avantage du terrain), Almanca (Der Heimvorteil), İtalyanca (Il vantaggio di giocare in casa), Portekizce (A vantagem de jogar em casa) veya İspanyolca (El factor campo) gibi farklı dillerde araştırılan ciddi bir akademik araştırma alanı haline gelmiştir. Çok çeşitli spor dallarındaki müsabakaların sonuçlarını açıklamada önemli bir unsur haline gelen ev sahibi olma avantajı 'nın dünya çapında, 19. yüzyılın sonundan günümüze kadar kademeli gelişim çok önemlidir.

Dünyanın ilk profesyonel spor ligi 1871'den 1875'e kadar varlığını sürdüren Ulusal Beyzbol Oyuncuları Birliği'dir. Beş sezon boyunca oynanan 1079 maçın %58'ini ev sahibi takım kazanmıştır ki bu da ev sahibi olma avantajı 'nın açık kanıtıdır. Bununla birlikte, fikstür şu anda 'dengeli' olarak kabul ettiğimiz duruma hiç yakın değildi; her takım diğer takımla evinde ve deplasmanda aynı sayıda oynamıyordu. Aslında, farklı takımlar hem toplamda, hem de evlerinde ve deplasmanlarda farklı sayıda maç oynadı ve bu da görünürdeki ev sahibi olma avantajı 'nın yorumlanmasını zorlaştırdı. Bu lig 1876'da Ulusal Lig'e dönüştü; oyun programları

daha dengeli hale geldi, ancak yüzyılın sonuna kadar mükemmelleşmedi. Bu süre zarfında, yıllık ortalama ev sahibi olma avantajı değeri ev sahibi takım için %59 oldu. Bu arada İngiltere'de profesyonel futbol, Futbol Ligi adıyla açılış sezonu 1888'de yapılmak üzere organize olmuştu. Bu lig, ev sahibi olma avantajı'nın önemini fark eden William McGregor'un eseri idi, çünkü her takımın birbiriyle bir kez evinde, bir kez de deplasmanda oynayacağı mükemmel dengeli bir oyun setinde ısrar ediyordu. Nitekim ligin ilk sezonunda puanların %67'sini ev sahibi takımın kazandığı ortaya çıktı. 1895-1896 yıllarında bu oran %73'e yükselerek Futbol Ligi'nde kaydedilen en yüksek rakama ulaşmıştır (Pollard ve Pollard, 2005). Bu dengeli format daha sonra her seviyedeki hemen hemen tüm futbol ligleri tarafından benimsenmiş, oyun yavaş yavaş dünyaya yayılırken, Amerika Birleşik Devletleri önemli bir istisna olmuştur. Bu da futbolda ev sahibi olma avantajı kavramının en başından beri bu sporların oynandığı her ülkede yerleşik bir olgu olduğunu göstermektedir. Zamanla diğer sporlar da bunu takip etmiştir. Örneğin, Avustralya futbolunda, Victoria Futbol Ligi 1897'deki ilk sezonunda sekiz takım için dengeli bir fikstür tercih etmiştir.

Her ne kadar o günlerde ev sahibi olma avantajı araştırmaları mevcut olmasa da, bazı ev sahibi olma avantajını düşündüren bazı nedenler hakkında spekülasyon yapabiliriz. Muhtemelen trenle yapılan yavaş ve rahatsız seyahatlere ek olarak, o dönemde ev sahibi olma avantajına katkıda bulunmuş olabilecek bir faktör de iç saha zeminlerinin farklı özellikleridir. Örneğin Fulham F.C. 1889'da iç saha maçlarını, zemininde bir ağaç bulunan ve sık sık suyla dolan bir futbol sahasında oynuyordu (White, 2012).

Bu döneme ait futbol kitaplarında ve makalelerinde 'ev sahibi avantajı' teriminden bahsetmek zordur. Aslında, takımların kendi sahasında oynamalarının avantajına ilişkin en eski iki referans kriket sporunda bulunmuştur. 1896 yılında, kriketin Amerika Birleşik Devletleri'nde yüksek standartlarda oynandığı bir dönemde, İngiltere'ye turne yapmak üzere olan Philadelphia takımının şansı tartışılırken, Philadelphia'nın önceki yıllarda hem kendi evinde hem de 'düşmanın sahasında' maçlar kazandığı belirtilmiştir (Chadwick, 1896). İngiltere'nin en küçük eyaleti olan Rutland ile son eyalet şampiyonu Surrey arasında oynanacak bir kriket maçının anlatımında, Rutland'ın kazanma şansının 'ev avantajına sahip olma' nedeniyle arttığı söyleniyordu (Bleakley, 1901). Buna ek olarak, kadın golfü ile ilgili bir makalede, 1900 yılında Boston'da bir kadın golf derneği kurulduğundan ve bu derneğin 'ev sahibi takım maçları sistemi' yürüttüğünden bahsedilmektedir. Bu, ev sahibi olma avantajı hakkında bilgi sahibi olunduğunu ve bunun kontrol altına alınmaya çalışıldığını göstermektedir (Patten, 1903).

1950'lerden önceki yayınlarda Ev sahibi olma avantajı 'na çok az atıfta bulunulmuştur. Örnekler arasında, bir basketbol sezonu için planlamayı tartışan bir makalede (Berry, 1921) bahsedilen 'yabancı bir çevrede' deplasman maçlarında performans göstermenin oyuncular üzerindeki olumsuz etkisi yer almaktadır. Luehring (1923) ülkenin doğusundaki ve batısındaki üniversite basketbol takımlarını karşılaştırmıştır. Oyuncuların, doğu ve batıdaki rakipleri arasındaki maçlarda hakemlerin ev sahibi takıma karşı kayırmacı davrandığını düşündüklerini belirtmiştir. Bu da 'ev sahibi takımın normalden daha büyük avantajlara sahip olduğu' sonucuna yol açmıştır. Golfte Ryder Kupası 1927'de başlamış, Amerika Birleşik Devletleri ve Büyük Britanya başlangıçta her iki yılda bir 'ev sahibi ve deplasman maçı' oynamıştır (Menke, 1939). İlk beş müsabakanın her birini ev sahibi takım kazanmıştır.

Sonunda Cavins (1938), 1932-1937 yılları arasındaki altı sezonluk dönemde Beyzbol Ligi'nde mücadele eden 16 takımın her biri için Ev sahibi olma avantajı 'nı (tüm galibiyetlerin yüzdesi olarak ifade edilen iç saha galibiyet sayısı) hesaplayan nicel bir çalışma yürüten ilk yazar oldu. Takımlar arasında çok az farklılık görülmüş ve genel değer %55.0 olmuştur. Kendisi şu sonuca varmıştır: "Profesyonel beyzbolda kendi şehrinde ve kendi sahasında oynayan takımın lehine olan bazı faktör veya faktörler var gibi görünmektedir" (s. 59).

Ancak, bu faktörlerin neler olabileceği konusunda herhangi bir spekülasyonda bulunmamıştır. Bunu, Roth'un (1957) 1947'den itibaren on sezonun sonuçlarını kullanarak beyzbol üzerine yaptığı benzer bir analiz izlemiştir. Roth, evden uzakta sürekli kazanma becerisinin başarılı bir sezonun anahtarı olduğu sonucuna varmıştır. Bir üniversite basketbol koçu olan Alexander (1956) Ev sahibi olma avantajının 'süreklilik' teorisini geliştiren ilk kişidir. Şunları yazmıştır: 'Tüm basın haberleri iç saha üstünlüğünü o kadar çok vurguluyor ki, tüm katılımcılar buna inanıyor'. Alexander ayrıca hakem yanlılığından ilk bahseden kişidir ve ev sahibi takım lehine olan 'gevşek hakemliği' de eleştirmiştir. 1960'larda "Sports Illustrated" dergisinde yer alan birkaç makale ev sahibi olma avantajı konusuna odaklandı. Bunlar arasında spor yazarlarının hakemlerin basketbolda ev sahibi takımı ne ölçüde kayırdığına ilişkin görüşleri (Jemal, 1960) ve daha sonra ev sahibi olma avantajı konusunun genel bir tartışması ile birlikte farklı spor dalları arasındaki etkisinin karşılaştırılması ve o dönemde özellikle profesyonel ve kolej basketbolundaki yüksek ev sahibi olma avantajının vurgulanması (Deford, 1966) yer almıştır.

Buna ek olarak, 1970'lerde ev sahibi olma avantajı veya maç lokasyonu etkilerini analiz etmeye çalışan bazı araştırma makaleleri yayınlanmıştır. Winkler (1971) üniversite maçlarında profesyonel maçlara göre daha fazla ev sahibi olma avantajı tespit etmiştir. Lefebvre ve Passer (1974) Belçika Ulusal Futbol Ligi'ndeki cezalandırılan agresif davranışların (sarı kartlar ve

penaltı kararları) sıklığını analiz etmiş, maç yeri ile bu davranışlar arasında güçlü bir ilişki olduğunu ve misafir takımlar için ceza oranının daha yüksek olduğunu göstermiştir. Harville (1977) lise ve üniversite Amerikan Futbolu takımlarını değerlendirmek için bir model geliştirmiştir. Bu model, 1975 kolej sezonunda maç başına 3.35 sayı ev sahibi olma avantajı olduğunu ortaya koymuştur. McMahan ve Green (1978) Harvard Üniversitesi'nde standart olmayan yeni bir koşu pistinin etkisini araştırmıştır. Ev sahibi koşucuların evlerinde daha hızlı performans göstermelerine rağmen, aynı etkinin misafir koşucular için de geçerli olduğunu bulmuşlardır. Anlık bir ev sahibi olma avantajı etkisi olmamasına rağmen, geliştirilmiş, daha hızlı pistte antrenman yapmanın ekstra faydalarının eninde sonunda ev sahibi koşuculara bir avantaj sağlayabileceği sonucuna varmışlardır. Kaplan (1978), Beyzbol Ligi'nde golcülerin ev sahibi takımdan olma eğiliminde olduğuna dair yaygın inancı destekleyen kanıtlar bulmuştur. Bu durumun oyunun sonucunu etkilemesi pek olası olmasa da, vuruş ve kazanılan koşu ortalamaları gibi bireysel oyuncu istatistikleri üzerinde bir etkisi olacaktır. Thirer ve Rampey (1979) 12 üniversiteler arası basketbol maçını analiz etmiş ve seyircilerin taşkınlıklarının ev sahibi takım üzerinde kesin bir zararlı etkisi olduğu sonucuna varmıştır.

1970'lerin sonlarına gelindiğinde, ev sahibi olma avantajı ile ilgili ilk büyük akademik çalışmanın zamanı gelmişti ve konuyla ilgili ufuk açıcı yayını hazırlama fırsatı Schwartz ve Barsky'nin (1977) oldu. Bu araştırmada, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir dizi spor için ev sahibi olma avantajı 'nın varlığını tespit etmişler, büyüklüğünü ölçmüşler ve açık hava sporlarına (Amerikan futbolu ve beyzbol) kıyasla kapalı alan sporlarında (basketbol ve buz hokeyi) daha büyük olduğunu gözlemlemişlerdir.

Araştırmacılar bu avantajın savunmadan ziyade daha etkili hücum aksiyonlarından kaynaklandığını öne sürmüşlerdir. İç sahada ya da deplasmanda oynamanın takım performansı üzerinde takım kalitesi kadar büyük bir etkisi olduğunu göstermişlerdir. Açıklamalarla ilgili olarak, ev sahibi olma avantajı 'nın 'ziyaretçi yorgunluğundan ve ev sahibi oyun alanına aşına olmamaktan bağımsız' olduğuna inanmışlar ve avantajın 'esas olarak ev sahibi taraftarların sosyal desteğine atfedilebileceği' sonucuna varmışlardır. Daha sonraki araştırmalar bu sonuçları önemli ölçüde geliştirmiştir.

Bunu kısa bir süre sonra 'iç saha avantajının' olası nedenlerini ayrıntılı olarak inceleyen çok kapsamlı bir kitap bölümü izledi (Edwards, 1979). Ancak ilginç bir şekilde Edwards, Schwartz ve Barsky'nin makalesinden bahsetmemiştir, bu nedenle ev sahibi olma avantajı hakkındaki fikirlerini bağımsız olarak geliştirmiş olması muhtemeldir. Bu iki yayın, ev sahibi olma avantajı ile ilgili sonraki tüm araştırmaların temelini oluşturmuştur. Bir sosyal psikolog olan Edwards'ın geniş kapsamlı çalışması, futbolda 17 performans değişkeni için ev sahibi olma

avantajı'nın varlığını tespit edip sayısallaştırarak başlamış ve hücum istatistiklerinin avantajı en çok yansıtan olduğu görülmüştür. Beyzbolda ise ev sahibi takımlar başabaş geçen maçları kazanmada daha başarılı olmuştur. Edwards, ev sahibi olma avantajı ile ilgili bazı makul nedenler öne sürmüştür: (i) bölgecilik ve "bölgeye" aşinalık; (ii) seyirci etkileri (ev sahibi taraftarlar takımları üzerinde olumlu bir etki yaratabilir); (iii) hakemlerin yanlılığı; ve (iv) seyahatin olumsuz etkileri.

1980'lerde araştırma konusu olarak ev sahibi olma avantajına olan ilgi artmıştır. Harville (1980), Amerikan Futbolu Ligi NFL sonuçlarını tahmin etmeye yönelik bir modelde, ev sahibi olmanın maç başına ortalama 2.42 değerinde olduğunu bulmuştur. Marks ve Mirivis (1981), Amerika Birleşik Devletleri'nde bir ikinci lig profesyonel beyzbol takımı olan Mudville Bombers'ın sonuçlarını analiz etmiştir. Deplasmanda oynarken, seyahat faktörlerinin, özellikle de maçla aynı gün yapılan uzun otobüs yolculuklarının performansı olumsuz etkilediğini bulmuşlardır. Morris (1981) futbolda ev sahibi olma avantajını bir sosyobiolog gözüyle değerlendirmiş ve bunun daha çok bir deplasman dezavantajı olarak görülmesi gerektiğini savunmuştur. Dowie (1982) İngiltere'deki ve Dünya Kupası'ndaki futbol karşılaşmalarını incelemiş ve taraftar desteğinin avantaja katkıda bulunan ana faktör olduğu sonucuna varmıştır. Keteyian (1983) Manhattan'da kendi sahası olmayan McBurney Okulu'nun karşılaştığı sorunları vurgulamıştır. Buna rağmen bu takım son zamanlarda tüm maçlarını deplasmanda oynadığı 17 maçlık bir galibiyet serisi yakalamıştır.

Stefani (1983) ev sahibi olma avantajı'nın Avrupa'da futbol için bahis stratejilerine nasıl dahil edilebileceğini değerlendirirken, Thorn ve Palmer (1985) Beyzbol Ligi'ndeki etkisini, Baumeister ve Steinhilber (1984) belirli koşullar altında ev sahibi dezavantajı olasılığını değerlendirmiştir. Deford (1984) yaklaşan Olimpiyat oyunlarında Amerika Birleşik Devletleri için potansiyel ev sahibi olma avantajını araştırırken, Iacono (1986) 1985-86 NBA sezonunda evindeki 50 maçın 49'unu kazanan Boston Celtics basketbol takımını tartışmıştır. Gayton ve diğerleri (1987) ev sahibi olma avantajını kadın sporlarıyla ilişkilendiren ilk çalışmadır. Mizruchi (1985) 1981-82 NBA sezonunda 23 basketbol takımının performansını karşılaştırarak taraftar desteği tezini test etmiştir. Çalışma, farklı şehirlerde ev sahibi olma avantajı değerlerinin çeşitlilik gösterdiğini ortaya koymuş ve "bir misafir takım için en zor rakibin, güçlü bir geleneğe sahip, yerel kimliğin ve gururun yoğun olduğu bir şehirde oynayan ve ayırt edici bir merkezi şehir sahasında yer alan ev sahibi takım olduğu" sonucuna varmıştır. Weiss (1986) profesyonel spor ligleri (NBA, NFL, NHL ve MLB) ve playoff sistemlerinin fikstürlerini ve bunun playoff serilerine katılmaya hak kazanan takımların iç saha avantajını nasıl etkilediğini incelemiştir. Pollard (1986), çoğunlukla İngiltere'de olmak üzere futbolda ev sahibi olma

avantajı üzerine derinlemesine bir çalışma yapmış, etkiyi ölçmenin yeni bir yolunu sunarak olası nedenleri tartışmış, aynı zamanda avantajın büyüklüğünü Kuzey Amerika'daki profesyonel spor ligleriyle karşılaştırmıştır.

1990'ların başında, sporda ev sahibi olma avantajı üzerine tam bir literatür taramasının zamanı gelmişti. Bu, Courneya ve Carron (1992) tarafından sağlandı ve aynı zamanda gelecekteki çalışmalara yön vermeyi amaçlayan 'Müسابaka yeri araştırması çerçevesi' olarak adlandırdıkları kavramı tanıttılar.

1990'lar ve sonrasında, ev sahibi olma avantajı olgusuna odaklanan bilimsel araştırmalar, ilgili ana faktörleri ve teorileri kapsayan farklı yaklaşımlarla gelişmiştir. Etki, oyuncular (Bray, 1999), antrenörleri (Dennis ve Carron, 1999) ve hakemleri (Nevili ve ark., 1999) etkileyebilecek çeşitli faktörler açısından analiz edilmiş ve Courneya ve Carron (1992) tarafından belirlenen seyahat, taraftarlar, tesisler, kurallar ve hakem önyargısı gibi ana faktörler pekiştirilmiştir.

Bu araştırma bütünü, biyoloji (örn. testosteron seviyeleri artan sporcular; Neave ve Wolfson, 2003; ve seyahatin oyuncuların fiziksel durumları üzerindeki etkileri; Pace ve Carron, 1992), psikoloji (örn. yerli ve misafir oyuncular etkileyen uyarılma ve kaygı düzeyleri; Duffy ve Hinwood, 1997), bilişsel (örneğin ev sahibi oyunculara daha fazla atılganlık; Bray ve Widmeyer, 2000) ve sosyoloji (örneğin ev sahibi oyuncuların davranışlarında çevreye aşinalığın etkisi; Salminen, 1993) alanındaki çalışmalarla şekillenmiştir.

21'inci yüzyılın ilk yirmi yılında araştırma sayısı önemli ölçüde artmıştır. Ev sahibi olma avantajı araştırmalarına artan ilgi, Spor Bilimleri Dergisi'nin (Nisan 2005) geniş bir konu yelpazesini kapsayan on makaleyi içeren özel sayısına ve müسابaka yerinin sportif başarıyı belirlemede takım kalitesinden sonra ikinci sırada geldiğini öne süren bir başyazıya yansdı (Nevili ve ark., 2005). Daha sonra, iki makale ev sahibi olma avantajı etkisi ile ilgili yerleşik faktörleri gözden geçirmiştir. İlk olarak, Pollard (2008) ev sahibi olma avantajı olgusunu daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyan çözülmemiş bir bulmaca olarak tanımlamıştır. Odak noktası futbol olmasına rağmen, ev sahibi ve deplasman performansını etkileyen farklı faktörlere ilişkin çerçevesi, diğer sporlara da eşit şekilde uygulanabilir. Bu olgusunu araştırmak için çok değişkenli bir yaklaşım geliştirmenin gerekçesi olarak taraftarlar, seyahat, aşinalık, hakem tavrı, bölgecilik, özel taktikler, kural faktörleri, psikolojik faktörler ve özellikle bu nedenler arasındaki etkileşimi vurgulamıştır. İkinci olarak, Allen ve Jones (2014) geliştirilen ev sahibi olma avantajı kavramsal modellerini gözden geçirmiştir: (i) Courneya ve Carron (1992) tarafından özetlenen ve sporcunun psikolojik durumlarını etkileyen müسابaka yeri faktörlerinin standart modeli; (ii) ev sahibi konumunun doğal bir 'koruyucu etkisi' olarak bölgecilik modeli

(Neave ve Wolfson, 2003) ve (iii) ev sahibi oyuncuların artan istemsiz dikkat odağı (baskı) nedeniyle ortaya çıkabilen ev sahibi dezavantajı modeli (Baumeister ve Steinhilber, 1984).

Ev sahibi avantajı etkisi sadece takım sporlarıyla sınırlı değildir. Tenis, golf, boks gibi bireysel sporlar ve Olimpiyat Oyunları da Balmer ve ark., (2001, 2003) tarafından incelenmiştir. Ayrıca basketbolda serbest atışları ve buz hokeyi gibi takım sporlarındaki bireysel davranışlar da incelenmiştir (Jones, 2013). Bu çalışmalar, ev sahibi olma avantajı 'nın evde bireysel olarak veya takım sporlarında bire bir durumlarda mücadele eden sporcular için bir faktör olduğuna dair çok daha az kanıt göstermiştir. Bunun istisnası, subjektif olarak değerlendirilen bireysel sporlar olmuştur.

2.3. Ev Sahibi ya da Deplasman Takımı Olmada Coğrafi Farklılıklar

Ev sahibi olma avantajı 'nın kökenleri yaklaşık 150 yıl öncesine dayanmaktadır ve birçok spor üzerindeki etkisi dünyanın dört bir yanından elde edilen verilerle kanıtlanmıştır. Avrupa'daki bazı profesyonel liglerde meydana gelen uzun vadeli eğilimleri tanımlayarak ve hem genel eğilime hem de zaman içindeki olağandışı değişimin diğer özel nedenlerine dikkat çekmeye çalışılacak, bunu takiben, dünya çapında coğrafi bir araştırma, farklı ülkelerde, bölgelerde ve şehirlerdeki ev sahibi olma avantajı varyasyonlarını yorumlayarak, yüksek ve düşük olarak adlandıracağımız bölgelerin nereler olduğu açıklanmaya çalışılacaktır.

Yapılan iki çalışma esas olarak ev sahibi olma avantajı 'daki uzun vadeli eğilimler konusuna odaklanmıştır. Pollard ve Pollard (2005) Kuzey Amerika'daki dört ana profesyonel ligi (MLB, NHL, NFL ve NBA) incelemiş ve 1876'da beyzbolda Ulusal Lig'in kurulmasına kadar uzanan 2002'ye kadarki tüm sezonlar için yıllık ev sahibi olma avantajı büyüklüklerinin izini sürmüştür. Benzeri İngiltere'de 1888-1889 sezonunda başlayan Futbol Ligi'nin en üst dört ligi için de yapılmıştır. İngiltere'de futbolun tüm seviyeleri kademeli bir düşüş göstermiştir. Zaman serisi grafikleri ayrıca lig yapılarında veya kural değişikliklerinde önemli farklılıklar olduğunu göstermektedir, ancak hiçbirinin ev sahibi olma avantajı üzerinde büyük bir etkisi olmadığı görülmektedir. Pollard ve Gomez (2009) ayrıca, özellikle Fransa, İtalya, İspanya ve Portekiz futbol ligleri için, her biri açılış sezonundan 2006-2007'ye kadar uzun vadeli eğilimleri incelemiştir. Hepsi de 1980'lerin ortalarından itibaren büyük düşüşler göstermiştir, ancak daha önceki yıllarda trend farklıdır. İspanya'da ev sahibi olma avantajı, 1928'deki başlangıcından düşüş eğilimi başlayıncaya kadar sürekli olarak çok yüksek (genellikle %70'in üzerinde) iken, diğer ülkelerin her biri farklı erken trendler göstermiştir.

Dört ülkede de ev sahibi olma avantajı 'da gözlenen benzer düşüşe katkıda bulunan çeşitli olası faktörler değerlendirilmiştir. 20'nci yüzyılın ikinci yarısında Batı Avrupa'da

futbolun mali boyutunda büyük değişiklikler yaşandı. Oyuncu maaşları; büyük televizyon sözleşmeleri ve Şampiyonlar Ligi'nin oluşturulmasıyla birlikte hızla artmaya başladı. 1995'teki Bosman Kararı, Avrupa'daki oyuncuların farklı ülkelerdeki takımlar arasında çok daha fazla hareket özgürlüğüne sahip olmalarını sağladı ve taraftarlar ile oyuncular arasındaki bağı gevşetti. Bu durum ilk olarak Smith (2003) tarafından ev sahibi olma avantajında düşüş yaşayan Kuzey Amerika sporlarındaki benzer gelişmelerle ilişkili olarak tanımlandı. Aynı dönemde futbolda da, özellikle Tsonis ve Tsonis'in (2001) 'bilgi transferi' olarak adlandırdığı ve ev sahibi olma avantajında bir faktör olarak vurguladığı, antrenörlerin oyuna daha fazla müdahalesine izin veren kural değişiklikleri olmuştur. Aynı zamanda, tamamı koltuklu stadyumlar zorunlu hale gelerek seyirci desteğinin etkisini azaltmıştır. Son olarak, futbol giderek daha fazla ticarileştikçe, oyuncuların evlerinden uzakta performans sergilemek için hem zihinsel hem de fiziksel olarak daha iyi hazırlanmış olmaları muhtemeldir.

İngiltere, İspanya, İtalya ve Fransa'da futbol için uzun vadeli ev sahibi olma avantajı eğilimlerini güncellemektedir. Ortalama yıllık ev sahibi olma avantajı, her bir ligin var olduğu her on yıl için gösterilmiştir. Genel olarak, ev sahibi olma avantajındaki yavaş düşüş devam etmiş ve dört lig artık neredeyse aynı değerlere sahip olmuştur. Jacklin (2005), 1946'dan itibaren İngiltere'deki yıllık verileri kullanarak ev sahibi olma avantajındaki düşüşü kısmen galibiyet için iki yerine üç puan verilmesine bağlamıştır. Bu değişiklik 1981-1982 sezonunda başlamıştır, ancak düşüşün daha önce başladığı görülmektedir (Pollard ve Pollard, 2005).

Pollard ve Gomez (2014), 2006 ve 2012 yılları arasındaki altı sezonu temel alarak dünya çapında 157 ülkenin yerel futbol liglerindeki ev sahibi olma avantajını araştırmıştır. Nijerya Ulusal Ligi'nde var olan olağanüstü yüksek ev sahibi olma avantajını vurgulamışlar ve hakemlerin ev sahibi taraftarlar ve yetkililerden aşırı baskı gördüklerine dair anekdotal kanıtlar sunmuşlardır.

Nijerya Ulusal Ligi'ndeki ev sahibi olma avantajı, 2019'a kadar takip eden altı sezonda yıllık ortalama %85 ile çok yüksek bir seviyede devam etmiştir.

Bosna-Hersek %78.5'lik ev sahibi olma avantajı değeri ile Avrupa'daki en yüksek değer olarak öne çıkarken, onu komşu Balkan ülkeleri Kuzey Makedonya, Arnavutluk ve Hırvatistan takip etmiştir. Balkanlar'da futbola yönelik yüksek ev sahibi olma avantajı daha önce Pollard (2006) tarafından vurgulanmıştı ve Pollard'ın çalışma dönemi Yugoslavya'nın dağılmasından hemen sonraki yıllara denk geliyordu. Tüm bunların, bölgenin yüzlerce yıl boyunca işgal ve kanlı çatışmalarla geçen tarihine atfedilebileceği, dağlık arazideki uzak toplulukların izolasyonu ve yabancılara karşı güvensizliği teşvik ettiği öne sürülmüştü. Bu durumun, yerel futbol takımına yönelik özellikle yoğun bir bölgesel koruma ve destek duygusuna dönüştüğünü

görmek zor olmayacaktır. Bosna-Hersek'te futbol için yüksek ev sahibi olma avantajı, her ikisi de %70'in üzerinde değerlere sahip olan basketbol ve hentbol için de geçerlidir (Pollard ve ark., 2017). Futbol için bu oran 2018-2019'da %70.6 ile yüksek kalmaya devam etmiştir. Buna ek olarak, çoğu Balkan ülkesinin ulusal basketbol liglerinin daha önce ortalamasının oldukça üzerinde olduğu gösterilmiştir (Pollard ve Gomez, 2013).

Diğer iki ulusal spor ligi yüksek ev sahibi olma avantajları ile öne çıkmaktadır. Büyük Britanya'daki Speedway, 1932'deki başlangıcından bu yana sürekli olarak çok yüksek bir ev sahibi olma avantajına sahip olmuştur. Her stadyumdaki pistin uzunluğu ve tasarımındaki farklılıkların ev sahibi takım lehine ana faktör olduğuna inanılmaktadır.

2011-2015 yılları arasında 65 ülkedeki 14 spor dalının en üst ulusal liglerinde ev sahibi olma avantajı üzerine yapılan beş yıllık bir çalışmada, herhangi bir lig için bulunan en yüksek değer Fransa'daki rugby içindi (Pollard, 2017). Rugby, Fransa'da 19. yüzyıla kadar uzanan ulusal ligin oluşumu ile uzun bir geleneğe sahiptir. Özellikle ülkenin güney kesiminde popüler olmuştur. Takımlar arasında uzun zamandır yoğun bir rekabet vardır ve ev sahibi taraftarlar hem rakip oyuncular hem de hakem için korkutucu bir ortam yaratır. Fransız rugbysinde 2015'ten bu yana yıllık ortalama %70.7 olan ev sahibi olma avantajında hafif bir düşüş görülse de, bu oran hâlâ yüksektir.

Güney Amerika Futbol Konfederasyonu 1998 Dünya Kupası elemelerinden itibaren her ülkenin birbiriyle bir kez kendi sahasında bir kez de deplasmanda olmak üzere iki kez oynadığı bir lig formatını benimsemiştir. O zamandan bu yana Bolivya, 84'ü evinde ve altısı deplasmanda olmak üzere 90 maç kazanarak %93.3 gibi şaşırtıcı bir ev sahibi olma avantajı değeri elde etti. Buna Lionel Messi'nin de yer aldığı ve Maradona tarafından çalıştırılan Arjantin'e karşı alınan 6-1'lik galibiyet de dahildir. Tüm bunların bariz nedeni, Bolivya'nın tüm iç saha maçlarının oynandığı La Paz'daki Hernando Sues Stadyumunun rakımıdır (3 bin 637 mt.). Dünya futbolunun yönetim organı olan FIFA, maçların yüksek rakımda oynanmasının yaratabileceği ev sahibi olma avantajı'nın farkına varmış ve Mayıs 2012'de Dünya Kupası eleme maçları için 2 bin 500 metrenin üzerindeki stadyumların kullanılmasını yasaklamıştı.

Ancak Güney Amerika ülkelerinden gelen tepkiler üzerine sınır daha sonra 3 bin metreye yükseltilmiş, Bolivya'ya ise özel bir muafiyet tanınmıştır.

Pollard ve Armatas (2017) tarafından 2006, 2010 ve 2014 Dünya Kupaları için eleme maçlarının bir analizi yapılmıştır. Elemeler her kıta konfederasyonu kapsamında gerçekleştirilmiştir. Ev sahibi olma avantajı, uzun ve rahatsız seyahatlerin, yoğun ev sahibi desteğinin ve tartışmalı hakem kararlarının olası açıklamalar olarak öne sürüldüğü Afrika'da (% 69.6) en yüksekti.

Daha küçük ev sahibi olma avantajı ceplerine dönecek olursak, dünya genelinde yüksek avantaja sahip bir dizi yer vardır. Daha önce de belirtildiği gibi, Balkanlar genellikle futbol için yüksek ev sahibi olma avantajına sahip bir bölge olmuştur. Bu durum, Pollard'da (2006) 51 Avrupa ülkesinde ulusal futbol liginden elde edilen ev sahibi olma avantajının büyüklüğünü gösteren haritadan açıkça anlaşılmaktadır. Dünya futbol liglerine ilişkin daha yakın tarihli bir analiz, Balkan ülkelerindeki yüksek ev sahibi olma avantajını doğrulamıştır (Pollard ve Gomez, 2014). Bunun makul açıklamaları, özellikle de bölgecilik, önceki bölümde özetlenmiştir. Avrupa'daki ulusal basketbol için de benzer bir trend bulunmuştur (Pollard ve Gomez, 2013).

Pollard ve Gomez (2009), Güney-Batı Avrupa'da yaptıkları uzun vadeli ev sahibi olma avantajı çalışmasında, ikisi Akdeniz adalarında olmak üzere, kendi ülkelerinin geri kalanına kıyasla nispeten izole edilmiş bazı yüksek ev sahibi olma avantajı cepleri tespit etmiştir. Korsika'da Bastia ve Ajaccio takımları Fransa'da %70'in üzerinde ev sahibi olma avantajı değerine sahip üç takımdan ikisiydi; Sicilya'da ise Catania ve Palermo takımları tüm İtalya'da en yüksek ev sahibi olma avantajı değerine sahipti. Bu adalardaki çok daha yüksek ev sahibi olma avantajı, ülkenin geri kalanına kıyasla oldukça anlamlıydı ($p < 0.001$). Korsika ve Sicilya, birlik duygusuna ve yabancılara karşı koruyucu bir tepkiye katkıda bulunan güçlü tarihi geleneklere ve ayırt edici kültürel kimliklere sahiptir. Bunların tümü, ev sahibi olma avantajı için bir açıklama olarak düşünüldüğünde gevşek bir şekilde 'bölgecilik' olarak tanımlanan kavrama katkıda bulunabilir.

Lopez ve diğerleri (2018) tarafından yapılan çok kapsamlı bir çalışma ABD'deki profesyonel spor takımları arasında ev sahibi olma avantajına odaklanmış ve sonuçlarını Colorado'daki Denver şehrinde bulunan takımların ülkenin diğer bölgelerine göre çok daha fazla fayda sağladığını göstermek için kullanmıştır. Beyzbol (MLB), Amerikan futbolu (NFL) ve basketbol (NBA) takımları kendi liglerinde en yüksek ev sahibi olma avantajına sahipken, buz hokeyi (NHL) takımı da ortalamanın oldukça üzerindedir. Bunun en bariz açıklaması rakımdır; zira Denver, ABD'de rakip sporcuların performansının olumsuz etkilenebileceği rakımda (1600 m) bulunan bu büyüklükteki tek şehirdir. Beyzbol söz konusu olduğunda, havanın ağır olmaması, topun hızı ve yörüngesi üzerinde etkili olacaktır ve ev sahibi takımın bu koşullardan faydalanma olasılığı en yüksek oyuncularını kadrosuna katması beklenir.

Futbolda ev sahibi takımların kendi sahalarında oynamaktan alışılmadık derecede büyük bir fayda sağladığı başka yerler de vardır. Amazon Nehri'nin ekvatora yakın ağzında yer alan Belém, yıl boyunca sıcak, yağışlı ve nemli bir iklime sahiptir. Sadece bu durumun bile misafir takımları etkilemesi ve yerel takım Paysandu'ya normalden daha büyük bir avantaj sağlaması beklenir. Ayrıca Belém, Brezilya'daki diğer büyük şehirlere 1000 km'den fazla mesafededir.

Dolayısıyla, seyahatin sadece misafir takımlar üzerinde değil, deplasmanda oynadıklarında Paysandu üzerinde de olumsuz bir etkisi olması muhtemeldir ve her ikisi de ev sahibi olma avantajlarının büyüklüğüne katkıda bulunur. Yine de Paysandu için oran çok yüksektir ve %75 ile diğer takımların altı puan üzerindedir.

Pollard ve Gomez (2014), 2012 yılında FIFA'ya üye olan tüm ülkelerin ulusal futbol ligleri üzerinde yaptıkları çalışmada, 157 ülkeyi analize dahil etmişlerdir. Üç Baltık ülkesi söz konusu olduğunda, bu ülkeler futbolun en popüler spor olmaması bakımından Avrupa'da benzersizdir. Litvanya ve Letonya'da en popüler spor basketbol iken, Estonya'da futbol, hem basketbol hem de kayak ile rekabet etmek zorundadır.

Bunun bir sonucu, futbol maçlarına katılan taraftarların çok küçük olması, üç ülkede maç başına ortalama 500'ü bulmaması ve ev sahibi olma avantajı üzerinde minimal bir taraftar etkisine yol açmasıdır.

Paraguay ve Uruguay'daki düşük ev sahibi olma avantaj oranı ise ilginç bir açıklama gerektiriyor. Her iki ülkede de takımların büyük çoğunluğu başkentleri Asuncion ve Montevideo'da ve çevresinde yer almaktadır, bu nedenle seyahat minimumdur, takımlar çevreye eşit derecede aşinadır ve seyirci desteğinin daha eşit bölünmüş olması muhtemeldir. Hatta bazı takımlar aynı stadyumu paylaşmaktadır. Tüm bu faktörler daha düşük ev sahibi avantajını işaret eder.

Doğu Arabistan kıyısında yer alan ve dört ülkenin liglerinde takımların çoğunluğu birbirine yakın bölgelerde konumlanmıştır. Basketbola dönecek olursak, Gürcistan'ın profesyonel liginde ev sahibi olma avantajı neredeyse hiç yoktur, çünkü muhtemelen takımların çoğu başkent Tiflis'te veya yakınında oynamaktadır. Bu nedenle seyahat minimum düzeydedir ve takımlar yerel koşullara aşinadır.

Birçok şehrin, ev sahibi olma avantajının ülkelerindeki diğer şehirlerden daha düşük kaldığı takımlar içerdiği tespit edilmiştir. Bunda görünen iki faktör vardır. Büyük bir şehir tipik olarak birden fazla takıma ev sahipliği yapmaktadır. Örneğin, Londra şu anda altı Premier Lig takımına ev sahipliği yapmaktadır, bu da tüm ligin neredeyse üçte biri demektir. Birkaç takıma ev sahipliği yapan şehirler, bu takımlar arasında çok sayıda 'yerel derbi' olarak adlandırılan maçların oynanmasına neden olur. Bu tür maçlarda ev sahibi olma avantajının daha düşük olduğu uzun zamandır bilinmektedir (Pollard, 1986) ve bu nedenle büyük şehirler, ev sahibi olma avantajının düşmesine katkıda bulunan muhtemel bir faktör olacaktır. Daha önce de belirtildiği gibi, büyük şehirlerde, özellikle de başkentlerde var olduğu gösterilen düşük ev sahibi olma avantajı için iki ana açıklama vardır. Birincisi yerel derbilerin, yani aynı şehrin takımları arasında oynanan maçların etkisidir. İki çalışma, büyük bir şehirdeki derbileri ligde

oynanan diğer maçlarla karşılaştırarak incelemiştir. Deplasman takımları için, diğer maçlarına kıyasla seyirci desteği daha eşit bölünmüş olacak, seyahat minimum düzeyde olacak ve takım yerel koşullara aşına olacaktır; ki bunlar normalde ev sahibi takım için bir avantaja katkıda bulunması beklenen tüm faktörlerdir.

Başkentlerde daha düşük bir ev sahibi olma avantajına katkıda bulunabilecek ek bir etkiye dair kanıtlar ilk olarak Pollard ve Gomez (2009) tarafından futbolda ele alınmıştır. Her bir ligin 2006-2007 sezonuna kadar olan verilerine dayanarak Paris, Roma, Lizbon ve Madrid'de bu durumun var olduğunu tespit etmişlerdir. Daha sonra, bu durumun Avrupa basketbol liglerindeki bazı başkentler için de geçerli olduğu tespit edilmiştir (Gomez ve Pollard, 2011). Başkentlerdeki ev sahibi olma avantaj ortalaması %58.3'tür ve ülkelerin geri kalanındaki %65.5'in oldukça altındadır ($p < 0,001$). Bu etkiyi yorumlamaya çalışırken, başkentlerin kozmopolit yerler olduğu, yurtiçinden ve yurtdışından ziyaretçi kabul etmeye alışkın olduğu gibi açıklamalar yapılmıştır. Dolayısıyla, ev sahibi takımların bölgesel sahiplenme hissi mevcut değildir. Aynı şekilde, başkentlerin birden fazla takıma ev sahipliği yapması muhtemeldir, dolayısıyla hiçbiri özel bir yerel kimlik hissi iddia edememektedir. Ayrıca, deplasman sahasına yabancı olmak gibi bir durum da misafir oyuncular için olumsuz faktörler arasında yer almamaktadır.

2.4. Ev Sahibi Olma Avantajının Ölçülebilmesi

Evinde oynamanın avantajı, 19. yüzyılın ortalarında rekabetçi profesyonel sporların ilk günlerinden beri belirgin olmasına rağmen, bu avantajı ölçmek için ilk girişim Cavins (1938) tarafından yapılmış ve Beyzbol Ligi'nde her takımın ev sahibi avantajını, tüm galibiyetlerin bir yüzdesi olarak ifade edilen ev galibiyetlerinin sayısını hesaplayarak değerlendirmiştir. 1970'lerin sonlarında, iç saha ve deplasmandaki çeşitli performans değişkenleri arasında ve farklı spor dalları arasında basit nicel karşılaştırmalar yapan ev sahibi olma avantajı üzerine ilk iki kapsamlı makale ortaya çıkmıştır (Edwards, 1979; Schwartz ve Barsky, 1977). Ev sahibi galibiyet yüzdesi gibi basit ölçümler genel kullanıma girmiş, daha sonra galibiyet/mağlubiyet yerine sonuca göre puan verilen sporlara uyarlanmıştır.

Tablo 1 *Ev sahibi olma avantajını ölçmek için bağlamlar ve örnekler*

Değerlendirilecek yapı	Mücadele türü	HA ölçüsü (bağımlı)	HA'yı etkileyen bağımsız değişkenler	Hesaplama metodolojisi
Bireysel Kulüp takımı	Yerel lig	Bireysel performans	Rekabet faktörleri: Takım gücü	Ortalamalar
Milli takım	Yerel şampiyon	Takım galibiyeti	Taraftar sayısı	Eşzamanlı çözüm
Lig	Uluslararası lig	Yüzdesi	Stadyum büyüklüğü	İstatistiksel çıkarım
Spor	Uluslararası şampiyon	Takım skor farkı	Seyahat mesafesi Spor faktörleri: Kaleci Oyuncu sayısı Ofsayt kuralları Oyuncu değişikliği kuralları	Regresyon İkili karşılaştırmalar

Daha sonra, birçok bağlamda ve çeşitli matematiksel karmaşıklık düzeylerinde çalışılmıştır. Tablo 1, ulusal veya uluslararası düzeylerde (sütun 2) rekabet için bireysel, takım, lig veya spor düzeyinde (sütun 1'de) ev sahibi olma avantajının ölçülmesine yönelik çeşitli bağlamların örneklerini içermektedir.

Üçüncü sütunda, bağımlı değişken olan ev sahibi olma avantajı, bireysel düzeyde, ev sahibi tesisteki performans deplamandakine kıyasla karşılaştırılabilir. Takım müsabakaları için ev sahibi takımın galibiyet yüzdesi kullanılabilir; ancak çok sayıda beraberliğin olduğu sporlarda, galibiyet-mağlubiyet tüm maçların yüzdesi olarak hesaplanırsa, daha az sayıda beraberliğin olduğu sporlar için anlamlı karşılaştırmalar yapılabilir. Bir diğer yaygın takım iç saha-dış saha ölçütü de skor farkıdır. Bu fark toplam skorun bir kesiri olarak ortaya konursa, farklı sporlar karşılaştırılabilir. Dördüncü sütun, hem genel olarak sporlar hem de özellikle belirli spor türleri için ev sahibi olma avantajını etkileyen bağımsız değişkenlerin birkaç örneğini listelemektedir. Beşinci sütun, çeşitli bağımsız değişkenleri telafi etmek için ev sahibi olma avantajını düzenleme yöntemlerinin örneklerini listeler.

Temel yöntemler, iç saha ve deplasman performansı arasında sayısal bir performans ölçütü açısından doğrudan bir karşılaştırma yapan yöntemler olarak tanımlanır. Bu yöntemler bir lige, bir takıma veya bir bireye uygulanabilir. Gözlemlenen büyüklüğü etkileyebilecek takım gücü gibi değişkenleri ya da seyirci büyüklüğü veya seyahat mesafesi gibi açıklayıcı değişkenleri dikkate almazlar.

Daha önce de belirtildiği gibi, Cavins (1938) Amerikan ve diğer ulusal liglerdeki beyzbol takımlarının ev sahibi olma avantajını karşılaştırmak için "iç sahada kazanılan maçların yüzdesini" kullanmıştır. "Ev sahibi galibiyet yüzdesi" olarak da adlandırılan bu yöntem, her takımın diğer takımlarla evinde ve deplasmanda aynı sayıda maç yaptığı ve her maçın kesin bir

galibi olmasını gerektiren dengeli bir maç fikstürüne sahip ligler için kullanılmaya devam etmektedir.

"İç saha galibiyet yüzdesi" terimi konusunda bazen kafa karışıklığı yaşanmaktadır. Bu ölçütün "galibiyetle sonuçlanan iç saha maçlarının yüzdesi" anlamına gelmediği açıkça belirtilmelidir. Ev sahibi olma avantajının ölçülmesi bağlamında resmi tanımı "hem iç saha hem de deplasman olmak üzere tüm galibiyetlerin bir yüzdesi olarak ifade edilen iç saha galibiyetlerinin sayısı"dır.

Futbolda olduğu gibi maçların berabere bitebileceği ya da her maçın sonucuna ve skoruna bağlı olarak her takımın farklı sayılarda puan kazanabileceği durumlarda yöntemin değiştirilmesi gerekir. Bu konu daha sonra ele alınacaktır. Deford (1966) NBA'de basketbol için ev sahibi takımın galibiyet yüzdesini kullanmıştır, ancak dengeli bir maç fikstürü olmayan kolej basketbolu için ev sahibi olma avantajının büyüklüğünü ev sahibi ve deplasman takımlarının ikili maçlarını göz önünde bulundurarak ve her maçta ev sahibi ve deplasman takımının sayı farklarını toplayarak ölçmeyi tercih etmiştir.

Sporla ev sahibi olma avantajı etkisine ilişkin ilk iki büyük araştırmanın hiçbiri avantajın büyüklüğünü özellikle ölçmemiştir. Schwartz ve Barsky (1977) ABD'de beyzbol, Amerikan futbolu ve buz hokeyinde maçların %50'sinden fazlasının ev sahibi takım tarafından kazanıldığını tespit etmiştir. Ev sahibi ve deplasman takımlarının performans göstergeleri açısından karşılaştırmaya devam etmişler ve beyzbolda kazanılan sayılar ve buz hokeyinde atılan goller gibi ölçümlerde önemli farklılıklar tespit etmişlerdir. Edwards (1979), NFL'deki Amerikan futboluna uygulanan 17 performans ölçütü için benzer bir analiz gerçekleştirmiş ve altısında ev sahibi ve deplasman takımları arasında anlamlı bir fark bulmuştur.

Daha sonra Morris (1981), İngiltere ve İtalya'nın en üst düzey futbol liglerinde her sezon, beraberlikleri göz ardı ederek, iç saha galibiyetlerinin deplasman galibiyetlerine oranını hesaplayarak ölçmüştür. İkinci Dünya Savaşı'nı takip eden yaklaşık 30 sezonda, İngiltere'de ortalama ev sahibi olma avantajı oranı 2.1, İtalya'da ise 2.5 olmuştur. İngiltere'de atılan goller için yapılan benzer bir analiz, ortalama 1.7'lik bir oran ortaya çıkarmış ve ev sahibi olma avantajının atılan gollere kıyasla maçın sonucuyla daha fazla ilişkili olduğunu göstermiştir. Morris'in yönteminin iç saha galibiyet yüzdesiyle doğrudan bir ilişkisi olduğu unutulmamalıdır. Örneğin, %60'lık bir iç saha galibiyet yüzdesi, 1.5'lik bir iç saha galibiyetinin deplasman galibiyeti oranına eşdeğerdir. Stefani (1983), Avrupa futbolundaki bahis stratejileri üzerine yaptığı bir araştırmanın bir parçası olarak, ev sahibi ve deplasman takımları arasındaki farkı maç başına atılan goller açısından ölçmüş ve yaklaşık 7000 maça dayanarak ortalama 0.47 gol bulmuştur.

Thorn ve Palmer (1985), Amerikan Beyzbol Ligi'nde bireysel vurucuların evlerinde oynamaktan elde ettikleri avantajı ölçmüşlerdir. Örneğin, Joe DiMaggio, Yankee Stadyumunda evinde oynarken deplasman stadyumlarında oynadığından %12 daha kötü performans göstermiştir.

Bir puan değerindeki beraberlikler ve bir galibiyet için üç puan verilmesi nedeniyle futbolda ev sahibi olma avantajı ölçüsü olarak iç saha galibiyet yüzdesinde çeşitli ayarlamalar yapılması gerekmektedir. Pollard (1986), ev sahibi olma avantajının iç sahada kazanılan puan sayısı olarak ölçülmesini ve iç saha galibiyet yüzdesinin iç sahada kazanılan puan sayısının iç saha ve deplasmanda kazanılan toplam puan sayısına oranı şeklinde ifade edilmesini önermiştir. Bu, bir ligdeki ev sahibi olma avantajının yanı sıra bir ligdeki takımları da teker teker ölçmek için kullanılabilir ve o zamandan beri futbolda ve diğer takım sporlarında yaygın olarak kullanılmaktadır.

Ev sahibi olma avantajı üzerine daha sonra yapılan kapsamlı çalışmalar, bu temel yöntemleri kullanmaya devam etmiştir. Bunlar arasında Courneya ve Carron'un (1992) sporda ev sahibi olma avantajı üzerine yaptıkları ve bir dizi farklı takım sporunda ev sahibi olma avantajının ve büyüklüğünün ayrıntılı bir incelemesini sunarak sonraki araştırmalar için kapsamlı bir çerçeve önerdikleri dönüm noktası niteliğindeki çalışmaları yer almaktadır. Ev sahibi olma avantajını ölçmek için hem iç saha galibiyet yüzdesini hem de iç sahada kazanılan puanların oranını kullanmışlar ve ayrıca Cohen'in w indeksini (Cohen, 1977) kullanarak etki büyüklüklerini ölçmüşlerdir. Nevili ve Holder (1999), sporda ev sahibi olma avantajının bir başka incelemesinde, önceki çalışmaların sonuçlarını birleştirmek için ağırlıklı bir ortalama kullanmış ve beş büyük spor için "birleşik iç saha galibiyet yüzdesi"ne ulaşmışlardır. Buna göre tüm sporlarda bir ev sahibi olma avantajı vardı ve futbol %68 ile en yüksek orana sahipti. Clarke ve Norman (1995) İngiliz Futbolu'nun dört ligindeki 94 takımın ev sahibi olma avantajını karşılaştırmış ve bu avantajı maç başına atılan gol sayısı olarak ölçmüştür.

Pollard ve Pollard (2005), İngiltere futbolunun dört ligi ile ABD'deki beyzbol (MLB), Amerikan futbolu (NFL), buz hokeyi (NHL) ve basketbol (NBA) ligleri için ev sahibi olma avantajını ölçmüş ve bunu her spor dalının açılış sezonundan 2003'e kadar her yıl için yapmıştır. Araştırmacılar ev sahibi kazanma yüzdesini ve ev sahibi puanlarını tüm puanların yüzdesi olarak uygun şekilde kullandılar.

Jamieson (2010) sekiz spor dalında ev sahibi olma avantajının kapsamlı bir meta-analizini gerçekleştirmiştir. Etki büyüklüğü olarak yorumladığı ev sahibi galibiyet yüzdesini kullanarak ölçmüş ve futbol gibi berabere biten maçları hesaplamaların dışında bırakmıştır.

Çalışmasında genel ev sahibi galibiyet yüzdesini %60 olarak bulmuştur (yani etki büyüklüğü = 0.60).

Bu temel sayısallaştırma yöntemleri ev sahibi olma avantajını değerlendirmek için geçerli yöntemler olsa da, yorumlanmaları sorunlu olabilir. Örneğin, bir takım toplam puanlarının %50'sini iç saha maçlarından, %50'sini de deplasman maçlarından kazanıyorsa, bunu "%50 ev sahibi avantajı" olarak adlandırmak yanıltıcıdır. Bu ölçüm ölçeğinde, "%50 ev sahibi olma avantajı" aslında hiç avantaj olmadığı anlamına gelir ve %50'nin altındaki değerler aslında bir ev sahibi dezavantajı olacaktır. Bu nokta, yorumlama sorununun üstesinden gelmek için bir yeniden ölçeklendirme yönteminin önerildiği Matos ve ark. (2019) tarafından ayrıntılı olarak tartışılmaktadır. Aynı makalede ev sahibi olma avantajını ölçmek için, ev sahibi puanlarının deplasman puanlarının yüzdesi olarak, deplasman puanlarını ne ölçüde aştığına dayanan alternatif bir yaklaşım önerilmektedir. Ayrıca, Jones (2018) tarafından kullanılan ve iç saha galibiyet yüzdesinin (veya puan eşdeğerinin) %50'yi aştığı miktar açısından ölçüldüğü ilgili bir yöntemden de bahsedilmektedir. Örneğin, %60'lık bir iç saha galibiyet yüzdesi %10'luk bir ev sahibi olma avantajı anlamına gelecektir. Tüm bu yöntemler için, iç saha ve deplasman karnesi açısından kesin formüller, aralarındaki matematiksel ilişkilerle birlikte Matos ve ark. (2019) tarafından verilmiştir.

Ev sahibi olma avantajını ölçmenin başka doğrudan yolları da önerilmiştir. Bunlar arasında Bois'in (2011) NBA, MLB, NFL ve NHL'deki her takım için "tüm maçlarını evlerinde oynamış olsalardı kazanabilecekleri ekstra maç yüzdesini" hesaplaması yer almaktadır.

Belirli sporlar için, evde oynamanın avantajı, spor bahisleri için özel bir öneme sahip olan maç başına gol veya maç başına puan cinsinden ifade edilebilir. Goumas (2017) atılan gollerin iç saha/dış saha oranını kullanmıştır. Aslında, herhangi bir sayısal performans ölçüsü, ev sahibi olma avantajını ölçmek için temel olarak kullanılabilir.

Bazı ligler puan sistemlerini ev sahibi avantaj etkisini azaltacak şekilde düzenlemiştir. Örneğin, 1980'lerde üç sezon boyunca, İngiltere'de profesyonel futbolun beşinci seviyesi olan İttifak Premier Ligi, iç saha galibiyetine iki puan verirken, deplasman galibiyetine üç puan vermiştir. Bu sezonlarda ev sahibi takım tüm puanların %51'ini kazanırken, bu oran değişiklikten hemen önceki üç sezonda %62 idi. Başka bir deyişle, lig deplasman galibiyetine ekstra bir puan vererek ev sahibi olma avantaj etkisini neredeyse ortadan kaldırmıştır. Büyük Britanya'daki motosiklet hız yarışlarında ev sahibi avantajı her zaman çok yüksek olmuştur ve deplasman performansı için ekstra puan veren çeşitli sistemler kullanılmıştır.

Son olarak, bazı yazarların *ev sahibi avantajını ev sahibi performansı* ile karıştırdıklarını belirtmek gerekir. Ev sahibi performansının ev sahibi olma avantajı ile ilgili

olabilmesi için deplasman performansı ile karşılaştırılması gerekmektedir. Pollard ve Gomez (2015) bu durumu Garcia ve ark. (2014) tarafından ev sahibi olma avantajı hesaplamalarının sonuçlarını geçersiz kılan bir sorun olarak tartışılmıştır.

Ev sahibi olma avantajının büyüklüğünü etkileyebilen ve bu nedenle kontrol edilmesi gereken üç ana ölçülebilir faktör aşağıdaki gibidir:

Rekabetçi denge; Eğer iki veya daha fazla ligin ev sahibi olma avantaj değerleri karşılaştırılıyorsa, her bir ligdeki rekabetçi denge elde edilen ev sahibi olma avantaj değerini etkileyecektir. Bir ligdeki takımlar ne kadar dengeli olursa, ev sahibi olma avantajının her maçın sonucunu belirlemedeki etkisi de o kadar büyük olacaktır. Takımlar yetenek bakımından büyük farklılıklar gösterdiğinde, daha güçlü olan takımın hem evinde hem de deplasmanda daha zayıf bir takımı yenmesi ve dolayısıyla, ele alınan temel yöntemlerden biriyle hesaplandığında ev sahibi olma avantajı etkisini maskeleyebilir. Rekabetçi denge, bir ligdeki takımların yetenek bakımından ne ölçüde farklılık gösterdiğini tanımlamak için kullanılan bir terim olacaktır. Rekabetçi dengeyi ölçmek için çeşitli yöntemler geliştirilmiştir; buradaki fikir, nihai lig sıralamasındaki değişkenlik miktarını, tüm takımların aynı yetenekte olması halinde teorik olarak beklenenle karşılaştırmaktır. Bu yöntemlerde, ev sahibi olma avantajının rekabetçi denge hesaplamaları üzerindeki etkisini de dikkate alan bir düzeltme Trandel ve Maxcy (2011) tarafından geliştirilmiştir.

Takım kalitesi. Farklı takımların karşılaştırılmasını içeren her çalışma, takımlar arasındaki kalite farklılıklarını kontrol etmelidir. Takım kalitesi, takım yeteneği ve takım gücü kavramlarının hepsi aynı olguyu tanımlamak için kullanılmıştır. Takım kalitesinin etkisi ilk kez Schwartz ve Barsky (1977) tarafından, performans ölçütü olarak 100 vuruş başına koşu sayısını kullanarak, ligu üst ya da alt sıralarda bitirip bitirmediklerine göre sınıflandırılan ABD Beyzbol Ligi takımlarının ev sahibi olma avantajlarını karşılaştırdıklarında araştırılmıştır. Araştırmacılar ev sahibi olma avantajının performansa, iki takım arasındaki kalite farkından daha fazla katkıda bulunduğunu göstermişlerdir. İkili, maç lokasyonunun aksine, takım kalitesinin "gerçek bir zıtlık" olmadığını kabul eden ilk kişilerdi ve her takımın yeteneğinin kesin büyüklüğünün ev sahibi olma avantajı üzerindeki etkileri hakkında daha fazla araştırma yapılması gerektiğini öne sürdüler. O zamandan beri, takım kalitesi, İngiltere Futbol Ligi'ndeki takımların karşılaştırılmasına kadar uzanan, farklı takımların ev sahibi olma avantajlarını karşılaştırırken dikkate alınması gereken bir faktör olarak kabul edilmiştir (Clarke ve Norman, 1995). Bunun nedeni, yüksek kaliteli takımların hem iç sahada hem de deplasmanda maç kazanma olasılığının daha yüksek olması ve böylece ev sahibi olma avantajının maç sonucuna etki etme olasılığının daha yüksek olduğu düşük kaliteli takımlara kıyasla, bir maçın sonucuna dayalı olarak etkisini

maskelemesidir. Takım kalitesini ölçmenin birkaç olası yolu vardır; bunlardan en basit ve kolay olanı, söz konusu takım ve sezon için genel maç kazanma yüzdesini (veya puan eşdeğerini) kullanmaktır.

Zaman içinde Ev Sahibi Olma Avantajındaki değişiklikler. Farklı sezonlardan veya farklı zaman dilimlerinden elde edilen veriler kullanılarak takımların ev sahibi olma avantajları karşılaştırılacaksa, analize dâhil edilen her bir ligin sezon ev sahibi olma avantajının dikkate alınması gerekir. Bunun nedeni, belirli bir sezondaki spesifik bir takım için ev sahibi olma avantajı değerinin bir ölçüde o sezon ligdeki ev sahibi olma avantajının genel büyüklüğüne bağlı olmasıdır.

Temel kontrol yöntemi. Bu faktörler için basit bir temel kontrol yöntemine yönelik ilk girişimler ve her maçın sonucundan ziyade yalnızca nihai lig sıralamasına dayanan bir yöntem olarak, Pollard ve Gomez (2007) tarafından Avrupa ve Kuzey Amerika'daki profesyonel basketbol için ve Pollard ve ark. (2008) tarafından Brezilya'daki futbol için geliştirilmiştir. Bu çalışma doğrusal regresyona dayanmaktadır ve ligdeki her takım için takım yeteneğine göre ayarlanmış ev sahibi olma avantajı değerlerinin hesaplanmasını sağlamaktadır. Aynı metodoloji daha sonra hem takım kalitesi hem de yıllık lig ev sahipliği avantajı ve bunların etkileşimi için düzenleme yapmak amacıyla çoklu doğrusal regresyon olarak uyarlanmıştır. Bu sayede Avrupa'daki birçok farklı ülkeden farklı futbol takımları arasında, birçok farklı sezondan elde edilen verilere dayanarak geçerli bir karşılaştırma yapılabilmektedir (Armatas ve Pollard, 2014; Pollard ve Gomez, 2009).

Stefani (2007) 6 spor dalında ilgili bağımsız değişkenlerden etkilenen bir ev sahibi olma avantajı ölçüsünü analiz etmiştir. Ev sahibi olma avantajı, kazanılan veya berabere kalınan tüm maçlar için “iç saha galibiyet yüzdesi eksi deplasman galibiyet yüzdesi” olarak ölçülmüştür. Rugby verileri, İngiltere'deki Zurich Premiership ve Avustralya, Yeni Zelanda ve Güney Afrika takımları arasındaki bir turnuva olan Super Rugby'yi içerir. Futbol; İngiltere, İtalya, Almanya ve Norveç'teki en üst ligleri kapsamaktadır. NBA, NFL, NHL ve MLB, bazı Kanada takımlarıyla birlikte ABD profesyonel ligleridir. Kolej futbolu ABD'de bu sporun en üst seviyesidir. Avustralya futbolu Avustralya'da ofsayt kuralı olmaksızın oynanır. Bu sporun kökleri erken dönem rugby ve futbola kadar uzanmaktadır.

Sekiz spor dalı, beraberlikler de dahil olmak üzere oynanan tüm maçlar için ‘ev sahibi galibiyet yüzdesi eksi deplasman galibiyet yüzdesi’ne göre üç gruba ayrılmıştır. Bir oyuncunun bakış açısına göre, misafir takımlar seyahat yorgunluğu (fizyolojik bir dezavantaj), seyirci korkusu (psikolojik bir dezavantaj) ve oyun alanına daha az aşinalık (taktiksel bir dezavantaj)

yaşayacaktır. Bağımsız değişkenlerdeki farklılıklar, ev sahibi olma avantajının üç temel etkenini nispeten artırabilir veya azaltabilir.

Stefani (2007) rugby ve futbolun en yüksek iki ev sahibi olma avantajına (%25.2 ve %21.7) sahip olduğunu, bunun da en yüksek oyun yüzdesi ve fazla fiziksel temas ile tutarlı olarak zaten yorgun olan deplasman takımını daha da yorduğunu belirtmektedir. Her iki sporda da oyuncu değişikliklerinin sınırlı olması, yorgunluğu azaltmayı zorlaştırmaktadır. Bununla birlikte, salonun çok daha küçük olması, taraftarların rakip oyuncular üzerinde daha büyük bir psikolojik etki yaratarak yorgunluğu azaltan bağımsız değişkenleri etkisiz hale getirmektedir. Sonuç olarak bu üç spor dalı benzer ev sahibi olma avantajı değerlerine sahiptir.

Avustralya Futbolu, bu gruptaki diğer iki sporun iki katı olan bir topla oynama yüzdesine sahiptir; ancak ofsayt kuralları yoktur, bu nedenle oyuncular diğer iki futbol sporunda olduğu gibi sabit bir başlangıç pozisyonundan koşmak yerine paslar, koşular ve vuruşlar için tüm sahaya yayılabilirler. Bu çeşitli bağımsız değişkenler, ev sahibi olma avantajı için benzer değerler yaratarak üç sporu farklı şekilde etkilemektedir.

Ev sahibi olma avantajının daha yüksek temas seviyesiyle daha fazla taraftarın olduğu yerde arttığını, daha yüksek topla oynama yüzdesiyle arttığını, daha küçük bir arenada arttığını, taraftarlar oyunculardan bariyerle ayrıldığında azaldığını ve daha liberal oyuncu değişikliği kurallarıyla azaldığını göstermektedir.

Çeşitli bağımsız değişkenlerden farklı olarak ev sahibi olma avantajını derinlemesine analiz eden ve belirtilen sporlarla çalışan yazarları kapsamaktadır. Takım sporlarındaki uygulamalar ilk sırada yer almakta, bunu bireysel sporlardaki uygulamalar izlemektedir.

Bir bahisçi ev sahibi olma avantajı analizlerini aynı şekilde kullanmaz. Bahis oynayan kişi, belirli bir bahsin kârlı olup olmayacağına karar vermek için ev sahibi avantajıyla değiştirilen takım güçlerinin nesnel bir değerlendirmesini göz önünde bulundurur. Bir bahis şirketi, bahisçilerin tercihlerinin, sonuç ne olursa olsun bahis şirketinin kâr elde edeceği şekilde dağıtılmasını sağlamak amacıyla, ev sahibi olma avantajı, takımların güçlü yönleri ve bahis oynayanların eğilimleri dâhil olmak üzere hem subjektif hem de nesnel analizleri kullanır.

Yayınlanan çeşitli oran türlerinin, birim bahis başına toplam getiri, $(kâr + bahis) / bahis$ olarak tanımlanan ondalık oranlar (D) biçimine dönüştürüldüğünü varsayalım. Bahis oynayan kişi, oranların yayınlandığı her bir müsabakanın doğru sonucunu tahmin etmek amacıyla takımların güçlü yönlerini ve ev sahibi olma avantajını değerlendirmek amacıyla bir derecelendirme sistemi kullanmalıdır.

Geçmiş performanslara dayanarak "adil" oranları hesaplayan bir bahis şirketinin, mütevazı bir ev sahibi olma avantajına sahip bir takımın zar zor kazanacağı sonucuna vardığını

varsayalım, aksi takdirde bir favori için oldukça büyük bir puanlama gerekirdi. Ancak, bahis şirketi aynı zamanda takımın alışılmadık derecede sadık taraftarları olduğunu ve bu taraftarların takımı çok daha büyük bir takım gücüne sahipmiş gibi destekleyeceğini de bilir. Bu durumda bahis şirketi, popüler takımın kazanması durumunda ödeme riskini azaltmak ve aynı zamanda diğer takıma daha fazla bahis yapılmasını teşvik etmek için bu takımın oranlarını düşürür (daha favori hale getirir) ve rakibin oranlarını yükseltir (daha zayıf hale getirir). Bahis şirketi, potansiyel bahisçilerin subjektif eğilimlerine dayanarak, bir oyundaki takımlar için nesnel olarak hesaplanan oranları artırır veya azaltır.

2.5. Ev Sahibi Olmanın Teorik Açıklaması

Ev Sahibi Avantajı kadar yerleşmiş ve bir o kadar da incelenmiş başka bir spor fenomeni daha söylemek zordur. Peki bu ev (saha) sahibi avantajını bu kadar özel yapan şey ne olabilir ki, bu sosyal fizyolojik fenomen on yıllar boyunca araştırmacılar ve oyuncular arasında bu denli ilgi topladı? Bunun en basit ama aynı zamanda en önemli sebebi, farklı spor dallarında (Agnew ve Carron, 1994; Goumasi 2014a; Moore ve Brylinsky, 1993; Recht ve ark., Strauss, 2002a), Pollard ve Pollard, 2005), farklı ülke ve kıtalarda (Pollard, 2006; Pollard ve Gomez, 2014) ve farklı zaman dilimlerinde (Pollard ve Pollard, 2005) varlığını sürdürmesidir. Ev Sahibi Avantajı kesin bir gerçek olmamakla ve bazı analizlerde diğerlerine kıyasla daha yaygın olmakla birlikte (Jones, 2013), "sporcuların veya takımların kendi sahaları dışında daha başarılı oldukları hiçbir spor dalı da yoktur" (Allen ve Jones, 2015b, ., 48).

Diğer sebepler arasında, medyada yer alan haberlere de yansımış olan kamuoyunun bu konuya olan büyük ilgisi ve Ev Sahibi Avantajı gibi etkilerin bahis piyasasındaki oranları belirlerken bahisçiler için son derece önemli olması yer almaktadır. Bir diğer önemli sebep de muhtemelen takımların ya da bireysel sporcuların kendi sahalarında neden ve nasıl daha iyi performans gösterdiklerine ilişkin süregelen tartışmalardır; bu da meselenin hala bir sonuca bağlanmadığı ve dolayısıyla güncelliğini yitirmediği anlamına gelmektedir. Ev sahibi avantajının çok sebepli bir olay olduğu ve tek bir etkenle kolayca açıklanamayacağı, bunun yerine çeşitli faktörlerin ve bunların birbirleriyle etkileşiminin sonucunda ortaya çıktığı kabul edilebilir.

Nitekim, hangi muhtemel faktörlerin etkili olduğunu ve eğer etkileri varsa, bunların Ev sahibi avantajının ne kadar ve hangi yönünü açıklayabildiğini tespit etmek de cazip bir olaydır. Ancak pratikte uygulanması oldukça zordur çünkü araştırmacılar gerçek dünyadaki spor etkinliklerinde temel değişkenleri sürekli olarak değiştirerek ev sahibi avantajı seviyesi üzerindeki etkiyi ölçemezler çünkü bu genellikle nedenselliği saptamak için deneysel

araştırmalarda kullanılır. Deneysel modeller, bağımsız etkenleri değiştirme imkânı sunar, fakat gerçek dünyadaki bir spor etkinliğinin karmaşık yapısını bütünüyle yansıtamaz. Bu, onlarca yıl süren araştırmalardan sonra bile ev sahibi avantajının asıl nedenleri konusunda hala çok az bir görüş birliği olmasının başlıca sebeplerinden biridir. Gerçek dünya verileri ev sahibi avantajı bilmesinin çözülmesine ancak kısmen katkıda bulunabileceğinden, bunun ortaya çıkışına dair akla yatkın açıklamalar sunan teorik unsurlara yakından bakmak daha da önem kazanmıştır.

Literatürde, Ev Sahibi Avantajı üzerinde potansiyel etkisi olduğu savunulan çok çeşitli muhtemel unsurlar bulunmaktadır (Allen ve Jones, 2014b; Courneya ve Carron, 1992; Nevill ve Holder, 1999; Pollard, 2008). Ev sahibi avantajının bilinen klasik modeli, bu avantaja katkısı olan dört ana etken olduğunu varsaymaktadır: ev sahibi seyircinin desteği, deplasman takımının seyahat yorgunluğu (Goumas, 2014b; Recht ve ark., 1995), kendi sahasına aşinalık ve ev sahibi takımın lehine olabilecek kurallar veya hakem kararları (Allen ve Jones, 2014a; Bray ve ark., 2005). Diğer bir yaklaşım olan bölgesellik modeli ise ev sahibi avantajının, kişinin kendi bölgesini korumaya yönelik doğal koruyucu fizyolojik ve davranışsal tepkilerin bir tezahürü olduğunu varsayar (Neave ve Wolfson, 2003). Bu bağlamda da, ev sahibi avantajına ilişkin en yerleşmiş üç teorik açıklama ortaya konulmuştur: aşına olunan çevrenin etkisinin yanı sıra taraftarın varlığının doğrudan ve dolaylı etkileri.

Araştırmalar, ev sahibi avantajı'nın etkilerinin bir izleyici kitlesinin bulunmadığı durumlarda da geçerli olduğunu göstermiştir (Van de Ven, 2011). Bu tespitin bir izahı, aşına olunan çevrenin çeşitli spor performansları üzerindeki olumlu etkisi olabilir. Bu aşinalık iddiasını destekleyen araştırmalar, spor takımlarının farklı bir sahaya geçmeleri halinde ev sahibi avantajında bir azalma yaşadıklarını göstermiştir (Loughead ve ark., 2003; Pollard, 2002).

Bu etkiye "yeni stadyum" etkisi adı verilmiştir ve muhtemelen ortamdaki önemli değişkenlere daha az aşına olunmasından kaynaklanıyor olabilir. Gerek yeni bir stadyumda gerekse rakibin sahasında olsun, aydınlatma, saha özellikleri, stadyum büyüklüğü, iklim, rakım (Pollard ve Gomez, 2014) veya suni çim dahil olmak üzere farklı zeminler (Diniz da Silva ve ark., 2018) gibi çeşitli muhtemel etkenler aşinalık fikriyle ilişkilendirilebilir.

Başka bir yaklaşım ise, araştırmacıların sporda ev sahibi avantajı'nı açıklamak için evrimsel kuramsallaştırmadan (Furley, 2019; Neave ve Wolfson, 2003) yararlandıkları ve sporcuların bölgesel müdahaleye verdikleri tepkiyle daha iyi performans sergilediklerini savunmaktadır. Allen ve Jones (2014b), bölgesellik tepkisinin (testosteron seviyesinin yükselmesi de dahil olmak üzere) risk alma eğilimini artırarak, kasların metabolik hızını ve

uzamsal beceriyi geliştirerek ev sahibi avantajı'na destek olduğunu varsaymaktadır (Jones ve ark., 2005).

Furley ve ark. (2018) bölgesellik tepkisinin ev sahibi avantajına nasıl katkıda bulunduğunu gösteren başka bir unsura dair kanıt sunmuştur: Sporcular, müsabakalardan önce konumuna bağlı olarak sözel olmayan davranışlarında bazı değişikliklere gitmektedir ve bu durum gözlemciler tarafından kolaylıkla fark edilebilmektedir. Örneğin, sahaya daha dik bir duruşla girebilir ve ısınma hareketlerini daha kendinden emin ve baskın bir şekilde yapabilirler. Karşılığında rakipler bu sözsüz işaretleri algılayabilir ve bunlardan etkilenebilir; nitekim daha önce yapılan araştırmalar bazı sözsüz ifadelerin sporcuların güven düzeylerini ve sonuca dair beklentilerini (Furley ve Dicks, 2012; Furley ve ark., 2012a; Furley ve Schweizer, 2014) ve davranışlarını dahi (Furley ve ark., 2012b) etkilediğini göstermiştir. Ancak, bu muhtemel unsurların ileride yapılacak araştırmalarla doğrudan test edilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, araştırmalar sporcuların güven düzeylerinin ev sahibi avantajı etkilerini açıklamada önemli bir rol oynayabileceğini göstermektedir (Waters ve Lovell, 2002).

Öte yandan, araştırmalar, kendi sahasında oynamanın da performans üzerinde olumsuz etkilere yol açabileceğini, zira kendi sahasında oynamanın yüksek performans gösterme baskısını artırabileceğini, aynı zamanda stres ve kortizol seviyelerinde artışa neden olabileceğini göstermektedir (Jamieson ve ark., 2013; Terry ve ark., 1998; Turner ve ark., 2012).

Arşiv çalışmaları, seyirci/taftar öğelerinin (örn. büyüklük, yoğunluk ve katılım) ve topluluk davranışlarının (örn. yuhalama, kavga ve tezahürat) ev sahibi avantajı'nın boyutuyla ilişkili olduğunu göstermiştir (Armatas ve Pollard, 2014). Özellikle araştırma, olumlu ve destekleyici davranışlar sergileyen geniş kitlelerin ev sahibi avantajı'na katkıda bulunduğunu göstermekle birlikte, spor performansı üzerindeki etkiye dair asıl unsurun ne olduğu açık değildir. Sosyal kolaylaştırma konusundaki literatür (Zajonc, 1965), sporcuların başkalarının varlığından "motivasyon artırıcı" bir fayda sağlayabileceğini ve bunun da performanslarını olumlu yönde etkileyebileceğini savunan böyle bir unsuru ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, sadece taraftarların varlığından kaynaklanan motivasyonel etkilere ilişkin bulgular karışık olup, bu etki tespit edilse dahi genellikle zayıf kalmaktadır (Strauss, 2022b).

Öte yandan, araştırmalar destek veren bir izleyici kitlesinin baskı yaratarak ve öz-değerlendirme süreçlerine ve aşırı ihtiyatlı performans gösterme eğilimine neden olarak (Wallace ve ark., 2005) baskı altında bocalama olasılığını artırabileceğini göstermiştir (Baumeister ve Steinhilber, 1984; Butler ve Baumeister, 1998; McEvan ve ark., 2012).

Ev sahibi dezavantajı bulguları üzerindeki seyirci etkileri unsuru genellikle önceden çalışılmış, kendiliğinden gerçekleşen hareketlerin bilinçli olarak kontrol edilmesine yönelik kasıtlı girişimlerin özenli bir açıklamasıdır (Wallace ve ark., 2005). Çelişkili bir şekilde, özenli kaynakların baskı altındaki hareketlerin bilinçli olarak kontrol edilmesi ve takibine yönelten bu bilinçli çabaların, oldukça gelişmiş algısal-motor becerileri zayıflattığı görülmüştür (Masters ve Maxwell, 2008).

Seyircilerin varlığının sporcular üzerinde yaratabileceği bahsi geçen doğrudan etkilerin yanı sıra, bir başka araştırma da seyircilerin spor görevlilerinin karar verme süreçlerini etkileyebileceğini göstermiştir (Downward ve Jones, 2007; Goumas, 2014a; Unkelbach ve Memmert, 2010). Futboldan elde edilen gerçek dünya verilerinde, ev sahibi ve deplasman takımlarına yönelik ayrımcı muameleler sakatlık sürelerine ilişkin maç istatistiklerinde (Garicano ve ark., 2005; Scoppa, 2008), sarı kart, kırmızı kart ve penaltı gibi cezai yaptırımlarda (Goumas, 2014a; Sutter ve Kochers, 2004) açıkça görülebilmektedir. Dahası, bu farklılıkların taraftarların varlığına bağlı olduğu (Pettersson-Lidbom ve Priks, 2010) ve seyircisiz oynanan maçlarda büyük ölçüde ortadan kalktığı gösterilmiştir (Scoppa, 2021; Wunderlich ve ark., 2021). Maç istatistiklerindeki farklılıklar, bilinçli ya da bilinçsiz olarak ev sahibi takımı destekleme eğiliminde olan hakemlerin yanlı davranışlarıyla açıklanabilir; bu durum genellikle taraf tutma olarak adlandırılır ve sosyal baskıdan kaynaklandığı varsayılır (Garicano ve ark., 2005; Scoppa, 2008). Bununla birlikte, maç istatistiklerinin tamamen hakem kararlarına dayanması gerekmediği ve taraftarın ev sahibi ve deplasman oyuncularının davranışları üzerindeki etkisiyle karıştırılabileceği için biraz ihtiyatlı olmak gerekir. Saldırganlık ve buna bağlı faul davranışı sarı ve kırmızı kart sayısını etkileyebilir, daha hücumcu veya savunma ağırlıklı bir oyun tarzı verilen penaltı sayısını etkileyebilir ve maçı geciktirmeye yönelik farklı davranışlar uzatma süresini etkileyebilir.

DeneySEL tasarımlar bu tür yanıtıcı değişkenleri elimine etme imkânı sunsa da hakemlerin stadyumda karşılaştıkları sosyal baskı tam olarak yansıtamamaktadır. Bu tür deneySEL çalışmalar, hakemlerin kalabalık gürültüsünden etkilendiğini ve deplasman takımının aksine ev sahibi takım lehine karar verme eğiliminde olduğunu göstermiştir (Nevill ve ark., 2002; Unkelbach ve Memmert, 2010). Bu yanlılık, motivasyon (örneğin, hakemlerin kalabalığı kızdırmaktan çekinmeleri) ya da kalabalığın gürültüsünün karar verme aşamasında belirleyici olması ve böylece hakemleri baskın kalabalığın görüşüne doğru üstü kapalı bir şekilde yönlendirmesi gibi çeşitli faktörlerin (Allen ve Jones, 2014) bir sonucu olabilir.

Hakem yanlılığının varlığı hem gerçek dünyada hem de deneySEL ortamlarda güçlü bir bulgu olsa da, ev sahibi avantajı'na tam katkısını belirlemek oldukça zordur. Özellikle, sakatlık

süresi söz konusu olduğunda, tüm hakem yanlışlıklarının da kesin olarak ev sahibi avantajı'na hizmet etmediği savunulmuştur (Riedl ve ark., 2015).

2.6. Ev Sahibi Olma Avantajının Psikolojik Etkileri

Ev sahibi avantajı (HA) sporda en yaygın olgulardan biridir. Evinde mücadele eden bir takımın ya da oyuncunun misafir rakibine karşı önemli avantajlar elde ettiğine inanılır. Ancak bu etki en çok futbol, basketbol ya da beyzbol gibi takım sporlarında ortaya çıkar. Subjektif olarak değerlendirilen sporlar (örn. dalış, jimnastik veya artistik patinaj) haricinde çoğu bireysel sporda (örn. golf ve tenis), Alp disiplini kayak (Carron ve Paradis, 2014) ve ev dezavantajının tespit edildiği biatlon (Harb-Wu ve Krumer, 2019) hariç olmak üzere, ev sahibi olma avantajı genellikle takım sporlarına kıyasla çok daha az önemli bir faktördür (Jones, 2013).

Adil olmak adına, farklı takım sporlarında bu olguyla başa çıkmak için çeşitli mekanizmalar geliştirilmiştir. Bu nedenle, profesyonel takım sporları maçların bir ayağını evinde, diğerini deplasmanda oynayabilir veya önemli maçları tarafsız sahalarda yapabilir. Diğer durumlarda, takımlar normal sezon boyunca eşit bir fikstür oynar ve en iyi sonuçlar için mücadele eder, daha üst sıralarda yer alan takımlara playoff serisinde (genellikle üç, beş veya yedi maç içeren) evlerinde ekstra bir maç verilir. Bu şekilde, ligde daha iyi sıralamaya sahip takımlar ödüllendirilir ve playofflarda belirleyici bir maçın (3., 5. veya 7.) gerekli olması halinde evlerinde mücadele etme fırsatından yararlanırlar.

Ev sahibi olma avantajı olgusu, 19. yüzyılın ikinci yarısında profesyonel spor liglerinin kurulmasından beri bilinmektedir (Pollard ve Gomez, 2009). Örneğin İngiliz Futbol Ligi'nde takımların iç sahada deplasmandan daha başarılı olduğu gözlemlenmiştir. Bu gözlem, sadece futbolda değil, 20. yüzyılın ilk yarısında Kuzey Amerika ve Avrupa'da görülmeye başlayan diğer spor liglerinde de belirgin hale gelen ev sahibi olma avantajı kavramını doğurmuştur.

Carron ve Paradis (2014), ev sahibi olma avantajının son 100 yıldır iyi bir şekilde belgelendiğini iddia etmiştir. Pollard'a (2008) göre, onlarca yıldır atletik müsabakaların sonucunu belirlemede ev sahibi olmaya atfedilen muazzam etkiye rağmen, konu üzerine yapılan akademik araştırmaların izi sadece 1980'lerin başına kadar sürülebilmektedir. Yazar 2008 yılında, önceki 15 yıla kıyasla ev sahibi olma avantajında bir düşüş gözlemlemiştir. Bu düşüş eğilimine rağmen, ev sahibi olma avantajı maç planlamasında hâlâ önemli bir rol oynamaktadır ve birçok atletizm disiplininde canlı bir araştırma konusudur (Van Damme ve Baert, 2019).

Ev sahibi olma avantajı; taraftar ve seyahat etkileri, çevreye aşinalık, hakem tavır, bölgesellik, özel taktikler ve kural faktörleri ile açıklanmıştır (Pollard, 2008). Bu olası nedenlerin izole etkileri vardır, ancak Ev sahibi olma avantajını etkilemek için genellikle birbirleriyle

etkileşime girerler. Pollard (2008) oyuncuların ve antrenörlerin Ev sahibi olma avantajı 'nın varlığından haberdar olduklarını ve bu nedenle oyun öncesi ve sırasındaki zihinsel tutumlarının etkilendiğini ileri sürmüştür. Bir olasılık, avantaj için gerçek nedenler olsa da, bunların oyuncuların, antrenörlerin ve çevrelerindekiilerin inanışları tarafından artırılıyor olmasıdır. Pollard, futboldaki ev sahibi olma avantajı ile ilgili bir incelemeye (Neave ve Wolfson, 2004) dayanarak, bu gibi durumlarda kendi kendini devam ettiren bir olgunun oluştuğunu iddia etmiştir. Bu durum, oyuncuların ve antrenörlerin zihinlerinde olup bitenlerin onların eylemlerini ve dolayısıyla oyunun sonucunu ve ev sahibi olma avantajı 'nın oynadığı rolü belirlediği zaman ortaya çıkmaktadır. İlginç bir şekilde, Carron ve Paradis (2014) beyzbol koçlarının ev sahibi olma avantajı 'nın %40'ını, ev sahibi takım lehine hakem taraflılığına ve sadece %5'ini "seyircinin psikolojik etkisine" bağladıkları bazı tahminler sunmaktadır.

Daha önceki en iyi incelemelerden biri Courneya ve Carron (1992) tarafından yapılmış ve spor müsabakalarında ev sahibi olma avantajını açıklamak için orijinal bir model önermişlerdir. Carron ve ark. (2005) kavramsal çerçeveyi, bu alanda daha sonra yapılan araştırmaları da içerecek şekilde revize etmiştir. Başlangıç noktası olarak, müsabakanın yerinin (ev sahibi ya da deplasman) her biri farklı şekilde olmak üzere dört ana faktörü etkilediğini öne sürmüşlerdir: seyirci desteğinin derecesi (olası olumlu hakem kararlarını kolaylaştırır); seyahat etme ihtiyacı; çevreye aşinalık; ve bazı kural avantajları (örneğin beyzbolda son vuruş). Bununla birlikte, seyirci desteği, misafir takımların seyahat etme ihtiyacı ve çevreye aşinalıkla ilgili sonuçlar - hepsi de oldukça fazla araştırma ilgisine mazhar olmuştur - karışıktır ve oyun yeri (yani ev sahibi olma avantajı) açısından tutarsızdır. Carron ve ark. (2005) göre, kurallar faktörünün etkisini inceleyen çalışmalar, ev sahibi takımın bir avantaja sahip olmadığını gösterme konusunda tutarlıdır.

Müsabaka yeri faktörlerinin hem sporcuların hem de antrenörlerin kritik psikolojik ve davranışsal durumlarına önemli ölçüde katkıda bulunduğu söylenmektedir. Carron ve Paradis'e (2014) göre, antrenörlerin ve sporcuların psikolojik durumlarının evlerinde oynadıklarında daha üstün olduğu sonucunu destekleyen oldukça tutarlı kanıtlar vardır. Her iki grup da evlerinde oynadıkları maçlar öncesinde daha fazla kişisel güvene ve takımlarına daha fazla inanca sahiptir. Sporcuların duyguları ve ruh halleri evlerinde daha üstündür ve deplasman maçlarında kendilerini daha savunmasız hissederler çünkü deplasman taraftarlarının sataşmalarıyla uğraşmak zorunda kalacaklarını bilirler. Kritik davranışlara gelince, antrenörler deplasman maçları için daha savunmacı taktikler benimseme eğilimindeyken, evlerinde daha agresif stratejiler tercih etmektedir. İç saha ve deplasman maçları genellikle savunma açısından farklılık göstermezken, ev sahibi takımlar daha agresif hücum davranışları sergilemektedir. Son

olarak, ev sahibi ve misafir takımların, genel olarak kusurlu hareketler nedeniyle aldıkları kart ve cezaların miktarında önemli farklılık olmasa da, ev sahibi takımlar nispeten daha az ceza almakta ve yıldız oyuncular evlerinde daha fazla kural dışı davranışta bulunmaktadır.

Carron ve Paradis (2014), karmaşık sonuçlara sahip önemli miktarda çalışmayı, kendi modellerinin dinamik, dalgalı doğasını yansıttıklarını savunarak açıklamaya çalışmıştır. Ev sahibi olma avantajı 'yı sporda tutarlı ve yaygın olarak ele almanın gerekliliğine olan inançları, 100 yıllık belgeleme ve veri toplama sürecinin ardından da sarsılmamıştır. Onlara göre mevcut durum her türlü belirsizliği ortadan kaldırmalı ve ev sahibi olma avantajının var olup olmadığını artık sorgulamaya yer bırakmamalıdır. Bunun yerine, ev sahibi olma avantajı üzerine gelecekte yapılacak araştırmaların, Jamieson (2010) tarafından yürütülen meta-analizler doğrultusunda, bu olgunun neden devam ettiğine odaklanmasını ve/veya ek potansiyel faktörleri belirlemeye çalışmasını tavsiye etmektedirler.

Ev sahibi olma avantajı kavramına yönelik en büyük zorluklardan biri, "baskı altında boğulma" literatüründen gelmektedir (Baumeister ve Showers, 1986; Beilock, 2010; Mesagno ve Beckman, 2017; Roberts ve ark., 2019). Daha spesifik olarak bu kavram, aşırı motivasyonun bir sonucu olarak, bir performansçının en önemli anda "çuvallaması"nı ifade eder. Boğulma, kişinin kontrolü dışında gerçekleşen dramatik bir performans düşüşü olarak kabul edilir.

"Aşırı düşünme" (yani "analizin felce uğratması") ve endişeden kaynaklanır ve rutin prosedürlerin performansını engeller. Bu gibi durumlarda performans sadece düşük olmakla kalmaz, aynı zamanda oyuncunun yapabilecekleri göz önüne alındığında beklenenden daha kötü olur. Bu sadece sporda değil, genellikle "ne pahasına olursa olsun" başarılı olmak amacıyla aşırı motivasyonu teşvik edebilecek ileri rekabetçilikle karakterize edilen organizasyonel yapılarda veya eğitim ortamlarında da meydana gelebilir. Ancak paradoksal olarak, yüksek derecede kişisel önem atfedilen durumlarda mümkün olduğunca iyi performans gösterme arzusu, baskıyı ve ardından boğulmayı yaratır.

Moran (1996), optimal spor performansının; dikkat, spora özgü bilgi ve süreçlerine odaklanıp ilgisiz ipuçlar göz ardı edildiğinde ortaya çıktığını iddia etmiştir. Mesagno ve Beckman (2017), sporcunun yüksek kaygı hissi taşırken dikkatini uygulamaya verdiği boğulmanın meydana gelmesinin (Baumeister, 1984; Beilock, 2010); görevle ilgili verilerden uzaklaşıp ilgisiz detaylara takılmasından (yani, dikkat dağınıklığı modeli; Mullen ve diğerleri, 2005) kaynaklandığını savunmaktadır. Baskı altında boğulma kavramını açıklarken kendine odaklanma ve dikkat dağınıklığının önemli rolü Roberts ve diğerleri (2019) tarafından yakın zamanda aydınlatılmıştır. Buna ek olarak, kendini gösterme kaygıları optimum performansa engel olabilir ve böylece boğulma olasılığını artırabilir. Baskı altında boğulmanın

nöropsikolojik bir temeli var gibi görünmektedir (Yu, 2015) ve irrasyonel inanışlarla yakından ilişkilidir (Mesagno ve ark., 2020).

Ev sahibi olma avantajı 'nı destekleyen kanıtlara rağmen, ev sahibi olma avantajının ortadan kalktığı, hatta tersine dönerek bir "ev dezavantajına" dönüştüğü durumlar da var gibi görünmektedir. Bu tür etkilerle ilgilenen ilk araştırmacılardan biri olan Baumeister (1984), sürekli olarak aşırı yüksek motivasyon koşulları altında (yani, algılanan teşviklerle son derece yüksek olduğu bir durumda), bir ev dezavantajı yaratılabileceğini iddia etmiştir. Örneğin, taraftarlar oyuncuların en yüksek potansiyellerine ulaşmalarına yardımcı olabilir, ancak aynı zamanda performans baskısı artırarak oyuncuları başarısızlıktan kaçınmaya teşvik edebilir - böylece performans müsabakalarının en kritik anlarında başarı aramak yerine paradoksal olarak başarısız olurlar (Wallace ve ark., 2005).

Yukarıda da belirtildiği üzere, farklı spor dallarında normal sezonun ardından playofflar ve nihayetinde belirleyici maçlar oynanmaktadır. Baumeister ve Steinhilber (1984), maçlar daha kritik hale geldikçe ve baskı arttıkça ev sahibi olma avantajının bir dezavantaja dönüştüğünü göstermiştir. Özünde, taraftarların başarı için yüksek beklentiler yaratabileceği ve bunun da ev sahibi sporcularda kişisel kaygıları artırabileceği görülmektedir. Bu durum, çok yetenekli sporcuların karakteristik özelliği olan, otomatik performans gösterme yeteneğini kullanmak yerine gereğinden fazla düşünerek hareket etmelerine neden olabilir.

"Baskı altında boğulma" literatürünün ev sahibi olma avantajına meydan okuması, Alman Bundesliga'daki penaltı vuruşlarını analiz ederek evde oynamanın daha düşük performansla ilişkili olduğunu bulan Dohmen (2008) tarafından daha da örneklendirilmiştir. Aynı şekilde, Harb-Wu ve Krumer (2019) bireysel Biatlon verilerini kullanmış ve yüksek performanslı sporcuların kendi ülkelerinde yarışırken daha düşük atış isabeti gösterdiğine dair olumsuz bir etki bulmuştur. Butler ve Baumeister (1998) deneysel bir paradigma kullanarak, sporcuların kendi taraftarları önünde oynarken daha kötü performans gösterdiklerini bulmuştur. Bu gibi durumlarda, sporcuların başarısızlıktan kaçınmak ve taraftarları memnun etmek - ya da en azından hayal kırıklığına uğratmamak - için daha fazla baskı hissetmeleri mümkündür. Bir başka neden de, taraftarların ev sahibi sporcuların performanslarından beklentilerinin yüksek olabileceği ve bunun da üzerlerindeki baskıyı daha da artıracakı düşüncesidir. (Baumeister ve ark., 1990).

1984 yılında Baumeister, ev sahibi takımın her zaman avantajlı olduğu görüşüne karşı çıkararak, şampiyonluk serilerindeki belirleyici maçlarda ev sahibi takımın dezavantajlı olabileceğini iddia etmiştir. Courneya ve Carron (1992) bu iddiayı "zayıf" olduğu gerekçesiyle reddetmiştir. Carron ve Paradis (2014), ev sahibi olma avantajını inceledikleri 100 yıllık sürecin

ardından, ev sahibi olma avantajının varlığını sorgulamaya yer olmadığına ikna olmuşlardır. Ancak, giderek artan "baskı altında boğulma" literatürü ışığında, artık durumun böyle olmadığına inanıyoruz: "karışık sonuçların" ev sahibi olma avantajı modelinin "dinamik ve dalgalı" doğası ile açıklanabileceğini iddia ederek "istisnaları" göz ardı edemeyiz. Bu, ev sahibi olma avantajının var olmadığı anlamına gelmez - tam tersine! Ancak, baskı altında boğulma "zayıf" bir olgu değildir ve kimse "Malta Yok" gibi davranamaz. (Bulunması kolay olan bir şeyin bulunamaması durumunda 'Malta yok' denir)

Yukarıda da belirtildiği gibi, Carron ve Paradis (2014) antrenörlerin ev sahibi olma avantajının sadece %5'ini 'psikolojik yükselmeye' bağladıklarını bildirmiştir. Ancak, kazanmak için gereken 'ekstra %5'e (Ferguson ve Moritz, 2016) sahip görünen 'kilit oyuncular'da (Bar-Eli ve Tractinsky, 2000; Solomonov ve ark., 2015) olduğu gibi, bu %5, kritik hale gelebilir. Dolayısıyla, Pollard'ın (2008) belirttiği ve Carron ve diğerlerinin (2005) modelinde de açıkça görüldüğü üzere, 'psikolojik faktörlerin' ev sahibi olma avantajı üzerindeki etkisinin büyük bir kısmı, oyuncuların, antrenörlerin ve çevrelerindeki kişilerin (yani 'sosyumlarının'; bkz. Lebed ve Bar-Eli, 2013) inanışlarından kaynaklanmaktadır. Bu artırıcı etki, ev sahibi olma avantajı çok özgün bir perspektiften ele alan ikinci ayak çalışmalarında da açıkça görülmektedir.

İkinci ayak ev sahibi olma avantajı, takımların iki aşamalı bir eleme müsabakasının ikinci ayağını kendi evlerinde oynadıklarında kazanma ihtimallerinin daha yüksek olduğu durumlarda ortaya çıkar. Yani, her iki takımın da ev sahibi olma avantajı vardır, ancak bu avantaj evinde ikinci maçı oynayan takım için önemli ölçüde daha fazladır. Page ve Page (2007) bu olgunun varlığını araştıran ilk araştırmacılarıdır. Farklı Avrupa Kupası futbol müsabakalarından 51 yıllık (1955-2006) verileri incelemişler ve ikinci ayak avantajının gerçek olduğunu göstermişlerdir: Olası açıklamalar olarak uzatma süreleri ve takım yetenekleri kontrol edildikten sonra bile, ikinci ayakta ev sahibi takımların bir sonraki tura yükselme olasılığı %50'den fazladır.

Bununla birlikte, ikinci ayak ev sahibi olma avantajının bu çalışmanın yayınlanmasından önceki on yıl içinde önemli ölçüde azaldığı görülmektedir.

Lidor ve ark. (2010), elit profesyonel futbol müsabakalarının eleme aşamalarında ikinci maçın evde oynanmasının bir avantaj olup olmadığı sorusunu soran ikinci araştırmacılarıdır. Bu amaçla, 398 futbol maçını analiz etmişlerdir (199'u iç sahada, 199'u deplasmanda oynanmıştır): UEFA Şampiyonlar Ligi'nde (CL) oynanan 220 maç (110 iç saha ve 110 deplasman) - Avrupa'daki en üst düzey oyun (birçok kişi tarafından dünyanın en iyi futbol turnuvası olarak kabul edilir) - ve Şampiyonlar Ligi'nden daha düşük seviyeli bir turnuva olan UEFA kupasında

(UC) oynanan 178 maç (89 iç saha ve 89 deplasman). 398 maçlık örneklemede, 2. maçı evinde oynayan takımların bir sonraki tura yükselme şansının (%61.8), 1. maçı evinde oynayan takımlardan (%38.2) çok daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak verilere daha yakından bakıldığında şaşırtıcı bir olgu tespit edilmiştir.

Daha spesifik olarak, (a) evlerinde 2. maçı oynayan takımların %66.3'ü daha düşük seviyeli UC'de bir üst tura çıkarken, evlerinde 2. maçı oynayan takımların sadece %58.2'si daha yüksek seviyeli CL'de aynı sonuca ulaşabilmiştir; (b) müsabakaların turlara göre analizi, her iki turnuvada da (CL ve UC bir arada), takımların %75, %54.7 ve %53'ünün sırasıyla son sekiz, çeyrek ve yarı finale yükseldiğini; (c) bu eğilimin UC'de (%75, %66.7, %66.7) CL'ye (%75, %51.9, %50) kıyasla daha güçlü olduğunu ortaya koymuştur. Atılan gol sayısı üzerinde yapılan çoklu analizler de benzer sonuçlar ortaya koymuş ve böylece bu eğilimler için daha fazla destek sağlamıştır. Sonuç olarak, çalışmanın sonuçları rekabet seviyesi ne kadar yükseğe etkinin o kadar az olduğunu göstermektedir: CL ile UC'de rekabetin daha sonraki aşamaları, yarı finaller ile çeyrek finaller ve son sekiz karşılaştırıldığında, ev sahibi olmanın avantajı giderek azalmaktadır (ilginç bir şekilde, en üst düzey kombinasyonda, yani CL yarı finalinde, bu avantaj tamamen ortadan kalkmaktadır - her takımın eleme şansı tam olarak %50'dir; CL çeyrek finalinde bile, %51.9 ile neredeyse ortadan kalkmaktadır).

Lidor ve ark. (2010), 2. ayak fenomeninin varlığının, ilk maçta her iki takımın da maksimum performansa ulaşmak için çabalarırken, ikinci maçta tur atlamak için tam olarak ne yapmaları gerektiğini bilmelerine atfedilebileceğini belirtmiştir. Bu durum, Locke ve Latham'ın (1990) çalışmalarından bilinen "elinden gelenin en iyisini yapma" ve "hedef spesifikliği" koşullarını yansıtmaktadır ve spesifik hedeflerin tutarlı bir avantajı olduğu iyi bir şekilde ortaya konmuştur. Lidor ve ark. (2010) çalışmasında bu etki, 2. maçta tüm takımların toplam "üretimindeki" artıştan anlaşılmaktadır - 1. ve 2. ayaklarda sırasıyla ortalama 2.16'dan 2.53 gole çıkmıştır. Ancak, bu artış esas olarak ev sahibi takımların "üretimindeki" artıştan (1.27'den 1.68 gole) kaynaklanmakta olup, deplasman takımlarının skor ortalamasındaki (0.89'a karşı 0.85) herhangi bir değişimi yansıtmaz. Dolayısıyla, gol spesifikliğinin sadece ev sahibi takımların performansını önemli ölçüde etkilediği görülmektedir, çünkü sadece ev sahibi takımların gol üretimi spesifik ve spesifik olmayan koşullar altında artmıştır. Bu şekilde yorumlandığında, bu sonuçlar sporda daha önce yapılan hedef belirleme çalışmalarını desteklemektedir.

Page ve Page (2007) oyuncuların motivasyon seviyelerinin 2. maçta önemli ölçüde daha yüksek olabileceğini, ancak bunun her iki takım için de geçerli olduğunu öne sürmüştür (hedefe özel ve özel olmayan koşullar gibi). Pollard'ın (2008) yukarıda bahsi geçen, ev sahibi olma avantajı çoğunun psikolojik faktörler tarafından güçlendirilen gerçek nedenlerden

kaynaklandığı önerisi doğrultusunda, Lidor ve ark.(2010) aslında önemli olanın etkileşim olduğunu göstermiştir: ilk maçta her iki takım da "ellerinden gelenin en iyisini yapar", bu da bir miktar ev sahibi olma avantajını üretir (ya da üretmektedir), ancak 2. maçta, hedefe özgülük performans üzerinde çok daha büyük etkiler yaratmak için ev sahibi olma avantajını güçlendirir.

Ancak gördüğümüz gibi, tüm bu iddialar rekabet düzeyine bağlıdır; yani rekabet düzeyi ne kadar yüksekse ev sahibi olma avantajının etkisi o kadar küçüktür. Yukarıda da belirtildiği üzere, ev sahibi olma avantajı genel bir düşüş eğilimi Pollard (2008) tarafından son 15 yıl için gözlemlenmiş ve Page ve Page (2007) tarafından da son on yıl içinde ikinci ayak ev sahibi olma avantajında bir düşüş tespit edilmiştir. Bu bulguları açıklamak için profesyonelliğe atıfta bulunulmuştur (Smith, 2003). Önceki bir çalışma (Adams ve Kupper, 1994) ev sahibi olma avantajı açıkça "uzmanlık eksikliğine", yani performansı çevreden bağımsız olarak sürdürmemeye bağlamıştır. Bu mantığa göre, mesleki üstünlük arttıkça ev sahibi olma avantajı azalmaktadır.

Lidor ve ark. (2010) sonuçları benzer bir şekilde yorumlamıştır: beceri seviyesi arttıkça maçların sırasının daha az önemli olduğunu varsaymak mantıklıdır. Bu durum, son derece profesyonel bir elit sporcunun (daha düşük uzmanlığa sahip bir sporcuya kıyasla) ne zaman ve nerede gerçekleştiğine bakılmaksızın bir müsabakanın gereklilikleriyle daha iyi başa çıkabileceği gerçeğine bağlanabilir. Sonuç olarak, rekabet seviyesi ne kadar yüksekse, maçların gerçekleşme sırasının (ev sahibi-deplasman, deplasman-ev sahibi) etkisi de o kadar zayıf olacaktır. Bu açıklama gelecekte sporda uzman performansına ilişkin mevcut literatür kapsamında test edilmelidir (Baker ve Farrow, 2015; Williams ve Jackson, 2019).

Lidor ve ark. (2010) daha önce burada daha ayrıntılı olarak incelenen "baskı altında boğulma" olgusuna dayanan bulgularına alternatif bir açıklamayı göz ardı etmek zordur. Eğer gerçekten de ev sahibi olma avantajı müsabaka seviyesi arttıkça azalıyorsa (yani CL'ye karşı UC ve/veya yarı finallere karşı çeyrek finallere karşı son 8) ve neredeyse ya da tamamen yok olabiliyorsa (sırasıyla CL çeyrek ve yarı finallerinde olduğu gibi) - hatta Baumeister (1984) ve takipçilerinin öne sürdüğü gibi tam tersi de olabilir - o zaman oyuncular üzerinde büyük bir baskı yaratan müsabakanın algılanan öneminin artması nedeniyle 'boğulma' akla yatkın hale gelir. Bu mantığa göre, rekabet seviyesi ne kadar yüksekse, müsabakalar sırasında performansın tersine dönme olasılığı da o kadar yüksek olur ve bu da genel olarak ev sahibi olma avantajının, özel olarak da 2. ayakta düşmesine neden olur. Geri dönüş teorisi (Apter, 2001; Hudson ve ark., 2016) bu açıklamayı netleştirmek için uygun bir teorik çerçeve sağlayabilir.

Page ve Page'in (2007) de belirttiği gibi, ev sahibi olma avantajı birçok faktörün birleşimi ve etkileşiminin bir sonucu olabilir; aynı durum, Lidor ve ark. (2010) sonuçlarından da anlaşılacağı üzere, 2. maçtaki ev sahibi olma avantajının özel durumu için de geçerlidir.

Daha spesifik olarak, spor özellikle son yirmi yılda sürekli ve hızlandırılmış bir profesyonelleşme sürecinden geçmektedir. Bilimsel bilginin çoğalması, devasa veri setlerinin analiz için kullanılabilir hale gelmesi ve futbol gibi sporların hızla bilgisayarlaştırılması, spor alanında yapılan veri odaklı analizlerde bir artışa neden olmuştur (McGarry ve ark., 2013; Morgulev ve ark., 2018). Makineleşen sporcunun üretimini artırmak için en son bilimsel bilginin nasıl uygulanabileceğini gösteren popüler film "Moneyball" (2011) (Bar-Eli, 2018) bu eğilime önemli ölçüde katkıda bulunmuştur. Diğer faktörlerin yanı sıra, üst düzey sporcuların zihinsel olarak dayanıklı (Gucciardi ve Gordon, 2011) veya dirençli (Reich ve ark., 2010) olmaları, yani sporcunun sahadaki zihinsel istikrarını tehdit edebilecek, psikolojik performans krizleri olasılığını artıracak farklı stres faktörlerinin (gerçek, algılanan veya potansiyel) etkisiyle etkili bir şekilde başa çıkması beklenmektedir (Bar-Eli, 1997; Bar-Eli ve Tenenbaum, 2012). "Deplasmanda oynamak" tüm bu çalışmalarda krizle ilgili önemli bir faktör olarak algılandığından, "oyun konumundan etkilenmek/etkilenmemek" (yani, ev sahibi ve deplasman), stres faktörleriyle başa çıkma becerisi (örn, zihinsel dayanıklılık ya da esneklik sergilemek) sporcunun maçın nerede oynandığına - evinde ya da deplasmanda - aldırış etmemesi (yani, farklı ortamlarda performanslarını daha iyi koruyabilen "üstün performansçılar" haline gelmeleri; bkz. Adams ve Kupper, 1994) sporcunun yüksek profesyonel profilinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Bu profesyonelleşme birbirini tamamlayan iki bulguya yansımaktadır:

Ev sahibi olma avantajı zaman içinde azalır (Pollard, 2008), buna 2. ayak ev sahibi olma avantajının özel durumu da dâhildir (Page ve Page, 2007);

Yarışma seviyesi yükseldikçe ev sahibi olma avantajı azalır: CL<UC, yarı final<çeyrek final<son sekiz (Lidor ve ark., 2010).

Artan profesyonelleşmenin ev sahibi olma avantajı da daha fazla düşüşe yol açacağına inanıyoruz. Örneğin, VAR sisteminin futbola girmesi, hakemlerin profesyonelleşmesinin bir yansıması olarak görülebilir.

Azalan hata olasılığı nedeniyle (en azından oyunun belirli yönlerinde - VAR tarafından değerlendirilenlerde), ev sahibi olma avantajının ana nedenlerinden biri olan "hakem tavrı" (Page ve Page, 2007) için alan çok daha küçük hale gelecektir. Seyircilerin etkisini ve hakemler gibi diğer faktörlerle etkileşimini doğal bir ortamda araştırmak için eşsiz bir fırsat, koronavirüs krizinin bir sonucu olarak futbol maçları seyircisiz oynandığında mevcut olmuştur. Buna ek

olarak, sporcuların zihinsel hazırlıklarına ilişkin farkındalık arttıkça ve antrenman sürecine giderek daha fazla entegre edildikçe (Bompa ve ark., 2019), üst düzey sporcuların zihinsel dayanıklılıklarının ve dirençlerinin artması ve böylece HA'nın daha da azalmasına katkıda bulunması beklenmektedir.

2.7. Ev Sahibi Olma Avantajında Seyircisiz Oynamak

2020 yılı, tüm dünyada yaşanan COVID-19 pandemisi ile hatırlanacaktır. Bu sağlık krizi, ekonomik, profesyonel, akademik, boş zaman ve spor faaliyetlerinin çoğunu durduran bir kapanma ile tüm ülkelerin günlük yaşamlarını dramatik bir şekilde değiştirdi. Profesyonel sporlar yaklaşık üç ay boyunca hiçbir müsabaka yapılmadan durduruldu. Bu ilk karantinadan sonra rekabet; oyuncular, antrenörler ve taraftarlar için bir maç sırasında en fazla beş oyuncu değişikliği, haftada iki maç oynanan yoğun bir fikstür programı ve seyircisiz maçlar gibi farklı koşullarla yeniden şekillendi.

Ancak, futbolda kapalı kapılar ardında maç oynanması bir ilk değil. Ev sahibi takımın şiddet, yolsuzluk veya ırkçılık nedeniyle cezalandırılması daha önce de bazı maçların seyircisiz oynanmasına neden olmuştur. Singleton ve ark. (2020) yakın zamanda yaptıkları bir çalışmada, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Avrupa futbol müsabakalarında (çoğunlukla 2002 yılından sonra Fransa ve İtalya liglerinde) boş stadyumlarda oynanan 191 maçın tamamını incelemiştir. Ana sonuçları, maçların yalnızca %36'sının kapılar ardında oynanan maçların, misafir takımlara verilen sarı kart sayısındaki azalma (maç başına -0,5) ile hakem yanlılığını önemli ölçüde azalttığı da gösterilmiştir.

Bu ilk bulgulara göre, COVID-19 salgını sırasında boş stadyumlarda oynanan maçların, taraftar ve hakem faktörleri nedeniyle daha az ev sahibi avantajı (ev sahibi olma avantajı) etkisiyle sonuçlandığı söylenebilir. Taraftar olmadan oynamak oyuncuları nasıl etkileyebilir? Futbol maçları için bu yeni senaryo bazı profesyonel oyuncular tarafından yorumlanmıştır. Chelsea futbol kulübünün forveti Olivier Giroud, "Elbette aynı hissi vermiyor" dedi:

İlk başta gerçekten garip geliyor ve sonra alışmaya çalışıyorsunuz. Taraftar olmadan oynamanın cazibesi daha az. Ayrıca, stadyumda taraftar yokken saha çok daha büyük hissettiriyor! Bunu söylemek çığınca çünkü aynı saha ama gerçekten daha büyük hissettiriyor! Yönler ve referans noktaları aynı değil.

Bu nedenle, oyuncuların duyguları ve algıları, kendi stadyumlarında oynarken bile taraftarsız maç ortamından etkilenebilir.

Ev sahibi takımın performansı üzerindeki bu olası etki ilk olarak bazı medya organları tarafından ele alınmıştır. Bu yayınlara göre, ev sahibi olma avantajı etkisinde bir azalma, ve hakemlerin davranışları üzerinde olumsuz bir etki, söz konusudur.

Bu nedenle, futbol paydaşları boş stadyumlarda oynamanın özel koşulları nedeniyle ev sahibi olma avantajı etkisinin azaldığının farkındadır. Bu yeni futbol gerçekliği doğal bir deney olarak tanımlanabilir çünkü sporda ev sahibi olma avantajını etkileyen temel faktörlerden biri maçlar sırasında ortadan kalkmıştır. Fisher ve Justus'a (2020) göre bu koşullar, seyirci desteğinin (ve tezahüratların) takımlar, oyuncular ve hakem davranışları üzerindeki gerçek etkisini ortaya çıkarabilecek nadir bir deneyi (gürültüsüz atmosfer) içeren "hayalet maçlar" olarak adlandırılabilir.

Seyircinin ev sahibi olma avantajı olma üzerinde etkili olabileceği iki mekanizma vardır (Page ve Page, 2010): (1) hakemler aracılığıyla ve (2) oyuncular aracılığıyla. Nitekim mevcut araştırmalar hakemlerin fauller, kartlar ve uzatmalarla ilgili kararlarında ev sahibi takım lehine tavır sergilediğini kesin olarak ortaya koymaktadır.

Örneğin, Nevili ve ark. (2002) taraftar tazahüratlarının varlığının hakemlerin verdiği kararlar üzerinde dramatik bir etkisi olduğunu göstermiştir. Arka planda taraftar sesi duyulurken video kasete kaydedilen mücadeleleri izleyenler daha kararsız kalmış ve sesin kapalı olduğu video kaseti izleyenlere kıyasla ev sahibi takım aleyhine önemli ölçüde daha az faul (%15.5) vermişlerdir. İlginç bir şekilde, tezahürat sesini videodan duyan hakemler tarafından verilen kararlar maç hakemininkilerle çok yakından örtüşmüştür. Öte yandan, müsabaka yeri faktörlerinin takım performansı üzerindeki etkilerine oyuncuların kritik psikolojik ve davranışsal durumları da aracılık etmektedir (Bray ve Martin, 2003). Evlerinde oyuncuların kendilerine daha fazla güvendikleri ve takımlarıyla daha fazla kolektif etkinliğe sahip oldukları tespit edilmiştir. Tersine, aşırı taraftar gürültüsü rakip takımın dikkatini dağıtabilir ve performanslarını düşürebilir. Özetle, oyuncular ev sahibi takım olarak mücadele ederken saha aşinalığı ve taraftar desteğinin kendilerine yardımcı olduğunu düşünürken, çevreye aşinalık eksikliği, taraftar desteği eksikliği ve seyahat yükü misafir takımlar için dezavantaj olarak kabul edilmiştir (Jamieson, 2010).

Tüm çalışmalar, ev sahibi olma avantajının daha az belirgin bir şekilde de olsa, seyirciler olmadan da devam ettiğini ortaya koymaktadır. Ev sahibi takımın galibiyetiyle sonuçlanan maçlar, ülkeye ve müsabakaya bağlı olarak çok büyük farklılıklar göstermekle birlikte, ortalama %2-%6 oranında azalmaktadır (Scoppa, 2020). Örneğin, COVID-19 tatilinden sonra iç saha galibiyet yüzdesindeki en büyük düşüş Yunanistan üst liginde kaydedilmiştir (-%15.1). Diğer taraftan, İsviçre liginde ev sahibi takımlar, stadyumların taraftarlara kapatılmasından

sonra, öncesine kıyasla önemli ölçüde daha yüksek oranda maç kazandı: +8.5%. Küresel olarak, maç başına ortalama gol farkı +0.32'den +0.24'e düşmüştür (McCarrick ve diğerleri, 2020; Polli ve ark., 2020). İlginç bir şekilde, ev sahibi olma avantajındaki kayıp, düşük doluluk oranlarına alışkın olan takımlar (yani ikinci ve üçüncü ligler) için daha az dramatik olmuştur (Fischer ve Haucap, 2020).

Buna ek olarak, COVID-19 öncesinde hakemler ev sahibi takıma deplasman takımından daha az faul ve sarı kart verirken boş stadyumlardaki maçlar sırasında, faul ve kartlardaki bu farklılıklar değişmiş, böylece ev sahibi takımlara eskisinden daha az lehte davranılmıştır (Marek ve Gesche, 2020).

Tablo 2 *Kapalı kapılar ardında oynamanın ev sahibi olma avantajı üzerindeki etkisini inceleyen önceki çalışmaların özeti*

<i>Yazar/lar</i>	<i>Veri</i>	<i>Sonuç</i>
Bryson ve ark.(2020)	2019/2020 sezonunda 23 profesyonel ligde ve 17 ülkede 6 bin 481 maç oynandı.	Ev sahibi takımın galibiyetiyle sonuçlanan maçlar kapanma öncesinde %43.8 iken kapanma sonrasında %41.2'ye düşmüştür. Maçlarda atılan gol ve görülen sarı kart sayılarında takımlar arasındaki farklar, kapanma sonrasında çoğu ülkede sırasıyla azalmış ve artmıştır.
CIES Futbol Gözlemevi (2020)	COVID-19 pandemisinden önce ve sonra iç saha galibiyet yüzdesindeki fark, dünya çapında 63 ligde değerlendirildi.	Ocak 2015'ten Mart 2020'ye kadar, çalışmaya katılan liglerdeki maçların %44.3'ünü ev sahibi takımlar kazanmıştır. Pandeminin patlak vermesi ve stadyumların taraftarlara kapatılmasından sonra bu rakam biraz düşerek %42.2'ye gerilemiştir. İncelenen 63 ligin 41'inde ev sahibi takımların galibiyet yüzdesi azaldı. Maç başına ortalama gol farkı +0.32'den +0.24'e düşmüştür.
Cueva (2020).	30 ülkeden 41 farklı profesyonel ligde 1708 futbol takımından toplam 233 bin 666 maç.	Ev sahibi takımlar karantina öncesi ve sonrası maçların sırasıyla %45 ve %41'ini kazanmıştır. Deplasman takımları ise kapanma öncesi ve sonrası maçların sırasıyla %29 ve %33'ünü kazanmıştır. Ev sahibi takımlar maç başına ortalama %10 daha fazla faul yapma, %22 daha fazla sarı kart görme ve %33 daha fazla kırmızı kart görme eğilimindedir.
Deutscher ve ark. (2020)	2014/2015 sezonundan 2019/2020 sezonuna kadar Almanya Bundesliga'daki tüm maçlar.	Deplasman galibiyetlerinin sayısında güçlü bir artış tespit edilmiştir; bu sayı önceki maçlara kıyasla %25, önceki sezonların sonuna kıyasla ise %65 daha yüksektir. İç saha galibiyetlerinin sayısı azaldı ve COVID-19 kısıtlamaları öncesine göre yaklaşık %25 daha düşük.

Dilger ve Vischner (2020)	2019/2020 sezonunda Almanya Birinci Futbol Ligi'nde oynanan 306 maçın tamamı.	COVID-19 arasından önce %48 olan iç saha galibiyet oranının, aradan sonra %33'e düştüğü gözlemlenmiştir. Bu durum, %19'dan %23'e yükselen beraberliklerle birleştiğinde, iç sahada ortalama 0.44 puan daha az kazanılmasıyla sonuçlanmaktadır. Kartlardaki farkın (Ev-Deplasman) değişkeni normal maçlar için 0.61'lik negatif bir değer ve hayalet maçlar için 0.14'lük pozitif bir değer göstermektedir.
Ferraresi ve Gucciardi (2020)	2019/2020 sezonu boyunca Fransa, Almanya, İtalya, İspanya ve Birleşik Krallık'taki en üst düzey müsabakalarda oynanan tüm futbol maçlarına ilişkin veriler incelenmiştir.	Karantina sonrası ev sahibi takım, karantina olmasaydı kazanacağı puana kıyasla 0.223 daha az puan aldı.
Fisher ve Haucap (2020)	2017/2018, 2018/2019 ve 2019/2020 sezonlarında Alman profesyonel futbolunun en üst üç liginde kapalı kapılar ardında toplam 274 maç oynandı.	Birinci ligde HA azalırken, ikinci ve üçüncü ligde herhangi bir değişiklik gözlenmemektedir. Ancak hayalet maç etkisi zaman içinde azalmaktadır, bu da oyuncuların stadyumun yeni durumuna uyum sağladığını ve alıştığını göstermektedir.
Jiménez-Sánchez ve Lavin (2020)	2019-2020 sezonunda sekiz lig: Almanya Bundesliga (birinci ve ikinci lig), İspanya La Liga ve Liga Smartbank, İtalya Serie A ve B, Avusturya Bundesliga ve İngiltere Premier ligi.	Almanya ve İspanya birinci ligleri haricinde, taraftarla veya taraftarsız oynarken önemli bir fark görülmemiştir. Buna ek olarak, COVID-19 döneminde seyirci desteği olmadan iç sahada deplasmana göre daha kötü performans gösterme yönünde hafif bir eğilim vardır.
Leitner ve Richlan (2020)	İspanya, İngiltere, Almanya, İtalya, Rusya, Türkiye, Avusturya ve Çek Cumhuriyeti'nin en üst liglerinde oynanan toplam 1286 maç analiz edildi.	2018/2019 normal sezonunda tespit edilen belirgin HA, 2019/2020 sezonundaki "hayalet maçlarda" neredeyse tamamen ortadan kalkmaktadır. Normal maçlara kıyasla "hayalet maçlarda" ev sahibi takımlar önemli ölçüde daha fazla maç kaybederken, deplasman takımları önemli ölçüde daha fazla maç kazandı. Ev sahibi takımlar yaptıkları fauller için önemli ölçüde daha sık sarı kart gördü.
Marek ve Gesche (2020)	2019/2020 sezonunda Alman profesyonel futbolunun 1. ve 2. Ligi. Toplamda maçların 165'i (%27) boş stadyumlarda oynandı.	COVID-19 öncesi hakemler ev sahibi takımlara deplasman takımlarına göre daha az faul ve sarı kart göstermiştir. Boş stadyumlardaki maçlar sırasında, faul ve kartlardaki farklılıklar değişmiş, böylece ev sahibi takımlara eskisinden daha az lehte davranılmıştır. Ev sahibi takım için faul ve sarı kart sayısı maç başına yaklaşık bir kart artmıştır.
McCarrick ve ark.(2020)	11 farklı ülkeyi kapsayan 15 farklı ligden 9 bin 528 maç. Toplamda 6 bin 976 maç (%72.29) seyirci eşliğinde (COVID öncesi) ve 2 bin 552 maç (%27.61) COVID sonrası dönemde seyircisiz olarak oynanmıştır.	COVID öncesi, takımlar iç sahada deplasmana kıyasla maç başına ortalama 0.39 puan daha fazla kazanırken, seyirci olmadan takımlar iç sahada deplasmana kıyasla sadece 0.22 puan daha fazla kazanmıştır. COVID öncesi, ev sahibi takımlar deplasman takımlarına göre maç başına ortalama 0.29 gol daha fazla atarken, seyirci olmadan ev sahibi takımlar deplasman takımlarına göre sadece 0.15 gol daha fazla atmıştır.

Reade ve ark. (2020)	2002/2003 Avrupa sezonunun başlangıcından bu yana aşağıdaki yedi turnuvada oynanan tüm futbol maçları: (1) UEFA Şampiyonlar Ligi, (2) UEFA Avrupa Ligi, (3) Fransa Ligue 1, (4, 5, 6) İtalya Série A, B ve C ve (7) Coppa Italia.	Ev sahibi takımın kendi stadyumunda oynamasının sağladığı normal avantaj, taraftarları olmadan kapalı kapılar ardında oynadıklarında ortalama olarak erozyona uğramıştır. Kapalı kapılar ardında oynamanın öne çıkan etkisi, deplasman takımına verilen cezaların şiddetinin azalması olmuştur.
Scoppa (2020)	İngiltere, Almanya, İtalya, Portekiz ve İspanya'nın birinci ve ikinci ligleri (Son on sezon: 2010-2011 - 2019-2020).	Seyirci desteğinin olmaması ev sahibi takımların gol, şut, kaleyi bulan şut ve köşe vuruşu sayılarında azaltıcı bir etkiye sahiptir. Ayrıca, hakemlerin kararları hem ev sahibi hem de deplasman takımı için daha dengeliydi (fauller, sarı kartlar, kırmızı kartlar ve penaltılar).
Sors ve ark. (2020)	İngiltere, Almanya, İtalya ve İspanya'nın birinci ve ikinci liglerinden 841 maç (Son dört sezon: 2016-2017 - 2019-2020).	HA, COVID-19 sezonunda önceki üç sezona kıyasla azalmıştır. Hakemle ilgili değişkenler, seyircili ve seyircisiz sezonlar karşılaştırıldığında farklı değildi.
Tilp ve Taller (2020)	2019/2020 sezonunda Almanya Bundesliga'da 223 seyircili maç (GWA) ve 83 seyircisiz maç (GWOA) ve bir önceki 2018/2019 sezonundaki tüm maçlar.	COVID-19 kapanması %54.35'lik bir HA'yı %44.10'luk bir ev sahibi dezavantajına dönüştürdü. Kartlarının sayısı seyircili maçlardan farklıydı. Hem seyircili hem de seyircisiz maçlarda, ev sahibi takımlara orantılı olarak daha az penaltı verildi.
Wunderlich ve ark. (2021)	İspanya, İngiltere, İtalya, Almanya, Portekiz ve Türkiye liglerinden 36 bin 882 seyircili maç ve 1006 seyircisiz maç (2010-2011 - 2019-2020).	HA azalması anlamlı değildir. Şut ve kaleyi bulan şut performans göstergeleri ev sahibi takımlar için azalırken; faul, sarı ve kırmızı kart gibi hakemle ilgili göstergeler deplasman takımları için azalmıştır.

Yakın zamanda yapılan bu araştırmalara rağmen, bazı temel prosedürlerin kontrol edilmemiş olması nedeniyle mevcut bulgular ihtiyatla değerlendirilmelidir. Bu sınırlamalar özellikle şunlarla ilgilidir: (i) ev sahibi olma avantajı etkisini, ev sahibi olma avantajı yüzdesi (İç sahada kazanılan maçların hem iç sahada hem de deplasmanda kazanılan toplam maçlara oranı) yerine iç saha galibiyet yüzdesini kullanarak ölçmek; (ii) takımların pandemiden önceki sezonlardaki performanslarını kontrol etmemek; (iii) takım yeteneğinin ve/veya rakip kalitesinin bu ev sahibi olma avantajı etkisi üzerindeki etkisini dikkate almadan tüm takımları bir grup olarak analiz etmek; ve (iv) her bir ligin artan/azalan belirsizliğin ev sahibi takımların performansını etkileyebileceği rekabetçi dengesini (CB) hesaba katmamak.

Ev sahibi olma avantajı hesaplanırken bu spesifik konuların dikkate alınmasının önemini göstermek için, beş büyük futbol liginden dördünün (İngiltere Premier Ligi, Almanya Bundesliga, İtalya Série A ve İspanya La Liga) verileri nihai sıralamalar kullanılarak analiz edilmiştir. Özellikle, Tablo 9.2'de üç farklı zaman diliminde her lig için ev sahibi galibiyet yüzdesi, ev sahibi olma avantajı (%) ve gol farkı (ev sahibi takımın golleri - deplasman takımının golleri) değişkenleri yer almaktadır: 2014-2015 ila 2018-2019 sezonları, COVID-19

öncesi (2019-2020 sezonunda karantina öncesi oynanan maçlar) ve COVID-19 (2019-2020 sezonunda taraftarsız oynanan maçlar).

İlk olarak, iç saha galibiyet yüzdesi sonuçları (bkz. Tablo 9.2) COVID-19 döneminde Alman Bundesliga hariç tüm liglerde %40 ile %48 arasında değerler göstermiştir. Alman Bundesliga ise, COVID-19 döneminde taraftarsız olarak bu değişkende en büyük düşüşü göstermiştir (>%10) ve İspanyol La Liga da COVID-19 döneminde negatif bir eğilim göstermiştir (>%5). Buna karşılık, İtalyan Série A ve İngiliz Premier Ligi COVID-19 döneminde daha yüksek değerler göstermiştir.

İkinci olarak, ev sahibi olma avantajı (%), İngiltere Premier Ligi, İspanya La Liga ve İtalya Série A'da geçmiş 5 sezon ve COVID-19 dönemi boyunca benzer bir eğilimi ve Almanya Bundesliga için bir düşüş değerini (%17'lik düşüş) yansıtmıştır.

Üçüncü olarak, ev sahibi ve deplasman golleri arasındaki gol farkı, Almanya Bundesliga'da COVID-19 döneminde negatif, diğer liglerde ise pozitif bir farkla ev sahibi olma avantajı (%) değişkenine benzer bir eğilim göstermiştir.

Bu sonuçlar, kapalı kapılar ardında oynamanın ülkeye ve rekabete bağlı olarak nasıl bireysel etkilere neden olduğunu yansıtmaktadır. Özellikle, ele alınan dört ligden sadece biri COVID-19 döneminde ev sahibi olma avantajı etkisinde net bir düşüş göstermektedir. Ancak diğer üç ligde durum böyle değildir ve son sezonlarda COVID-19 dönemine kıyasla ılımlı farklılıklar görülmektedir. Ayrıca, futbolda ev sahibi olma avantajı etkisini kontrol etmek için takım başarılarının (sezon sonu sıralaması) ve her bir müsabakanın rekabetçi dengesinin analiz edilmesi gerekmektedir.

Tablo 3 *Analiz edilen her dönemde her bir lig için ev sahibi galibiyet yüzdesi, (ev sahibi olma avantajı)HA(%) ve gol farkının (ev sahibi - deplasman golleri) tanımlayıcı sonuçları*

Lig	İç saha galibiyeti (%)		COVID-19	2014-2019 vs COVID-19	COVID-19 öncesi vs COVID-19
	2014-2019	COVID-19			
İngiltere	45.79	44.67	47.42	1.63	2.15
Almanya	46.21	43.41	32.63	-13.57	-10.78
İtalya	44.32	40.13	44.40	0.09	4.27
İspanya	46.42	47.69	41.00	-5.42	-6.69
HA (%)					
Lig	2014-2019	COVID-19 öncesi	COVID-19	2014-2019 vs COVID-19	COVID-19 öncesi vs COVID-19
İngiltere	59.31	58.97	58.04	-1.28	-0.93
Almanya	60.28	54.37	43.22	-17.06	-11.15
İtalya	59.06	51.24	58.76	-0.30	7.51
İspanya	60.48	63.17	58.63	-1.85	-4.55
Gol farkı (ev-deplasman)					

Lig	2014-2019	COVID-19 öncesi	COVID-19	2014-2019 vs COVID-19	COVID-19 öncesi vs COVID-19
İngiltere	0.35	0.29	0.40	0.04	0.11
Almanya	0.40	0.22	-0.18	-0.58	-0.41
İtalya	0.31	0.16	0.29	-0.02	0.14
İspanya	0.40	0.48	0.17	-0.23	-0.30

Tablo 3 puan cetveline dayalı olarak iç saha galibiyet yüzdesini tahmin eden doğrusal regresyon analizinin sonuçlarını göstermektedir. Analiz edilen tüm dönemlerdeki her bir lig için sonuçlar, ligin üst sıralarındaki takımlar için daha yüksek iç saha galibiyet değerleri ve düşük sıralamadaki takımlar için daha düşük iç saha galibiyet yüzdesi vererek bu değişkenin önemini yansıtmaktadır. Bu gerçek, elit futbolda ev sahibi olma avantajı etkisini hesaba katarken takım yeteneğinin veya takım kalitesinin önemini artırmaktadır.

Öte yandan, CB analizi, takımların lig içindeki performansları arasındaki farklılıkların önemini ve rekabet gücünü gösterebilir. Her takım için kazanılan puanların yüzdesi (Owen, 2012) kullanılarak yapılan göreceli standart sapma (RSD) analizi Tablo 9.4'te sunulmuştur. Bu sonuçlar, rekabetçi dengenin COVID-19 kapanmasından önce iki puanın altında olduğunu ve COVID-19 sırasında tüm liglerde ikiden fazla olduğunu göstermektedir. Sonuçlar ayrıca, COVID-19 sırasında maç oynamanın liglerin dengesizliğini artırdığını ve ayrıca takım yeteneğini ve her lig için ev sahibi olma avantajı etkisinin bireysel analizlerini kontrol etme ihtiyacını ortaya koymaktadır. Aslında Katwala (2020), daha az hakem taraflılığı ve artan özgüven duygusu ile oyuncuların daha iyi performansı (hatalardan sonra taraftarlardan veya tezahürattan etkilenmemesi) sayesinde bu dönemde takımların dengeli bir performans sergilediğini tespit etmiştir

Tablo 4 Her bir lig ve dönem için takımların sıralamasına dayalı olarak iç saha galibiyet yüzdesini (%) tahmin etmek için doğrusal regresyon analizi

	Lineer regreasyon (İç saha galibiyeti %)			
	P	R2	B(sabit)	B(sıralama)
İngiltere				
COVID-19	<0.001	0.60	89.67	-4.024
COVID-19 ÖNCESİ	<0.001	0.59	69.51	-2.365
2014-2019	<0.001	0.74	75.06	-2.787
Almanya				
COVID-19	0.011	0.30	65.29	-3.437
COVID-19 ÖNCESİ	<0.001	0.69	71.03	-2.907
2014-2019	<0.001	0.74	74.04	-2.930
İtalya				
COVID-19	<0.001	0.48	74.88	-2.903
COVID-19 ÖNCESİ	<0.001	0.70	70.52	-2.894
2014-2019	<0.001	0.73	73.63	-2.792
İspanya				

COVID-19	0.001	0.46	69.16	-2.682
COVID-19 ÖNCESİ	<0.001	0.62	73.42	-2.450
2014-2019	<0.001	0.77	76.77	-2.890

Tablo 5 *Puan yüzdesi kullanılarak her lig ve dönemde ölçülen rekabetçi denge sonuçları (RSD)*

	İngiltere	Almanya	İtalya	İspanya
COVID-19	2.410	2.542	2.206	2.433
COVID-19 ÖNCESİ	1.819	1.747	1.929	1.489
2015-2019	1.833	1.623	1.857	1.617

2.8. Ev Sahibi Olma Avantajında Hakemlerin Etkisi

Spor hakemliği üzerine yapılan araştırmalar, spor üzerine yapılan çalışmalar için büyüyen ve önemli bir alandır. Son yıllarda, hakem seçimi, eğitimi ve performans değerlendirmesinin farklı yönlerini ele alan çeşitli kitaplar yayınlanmıştır. Bunlar arasında fiziksel yeterliliklerin, psikolojik yeterlilik ve becerilerin, görsel algının ve hakemlerin oyuncular ve antrenörlerle etkileşiminin incelenmesi yer almaktadır. Hakemler tarafından verilen kararların rekabetçi spor müsabakalarının sonucunu doğrudan etkilediği göz önüne alındığında, araştırmalarda muhakeme ve karar verme konusuna daha fazla dikkat çekilmiştir. Birçok spor dalında teknolojinin kullanılmaya başlanması (örneğin, teniste 'Şahin Gözü', futbolda VAR sistemi) (Spitz ve ark., 2020), hakemlerin kararlarını iyileştirmelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Bilgi işleminin farklı aşamalarındaki hatalar (örn. algılama, kategorizasyon, hafıza ve bilgi entegrasyonu) hem iç (rakipler ve hakemle ilgili) hem de dış (durumsal) faktörler nedeniyle yanlış kararlara yol açabilir. Taraflı kararlar büyük ölçüde görsel algıyla ilişkili olarak ele alınmıştır - özellikle de hakemlerin saha içi pozisyonlarının ve doğru kararlar için gerekli bilgileri seçme becerilerinin dikkate alınması gereken futbolda - (Hüttermann ve ark., 2018; Spitz ve ark., 2016). Çalışmalar, çeşitli spor dallarında, daha deneyimli hakemler ile daha az deneyimli akranları arasındaki görsel performanstaki uzmanlık farklılıkları için sağlam kanıtlar sunmuştur (Hancock ve Ste-Marie, 2013; MacMahon ve ark., 2007). Pozisyon almanın algı ve karar verme üzerindeki etkisine ilişkin araştırmalar, futbolda yardımcı hakemlerin ofsayt kararlarına odaklanmıştır (Catteeuw ve ark., 2010; Gilis ve ark., 2009). Örneğin, bir grup araştırmacı (Oudejans ve ark., 2000) ofsayt kararındaki hataları, en azından kısmen, yardımcı

hakemlerin gerçek ofsayt çizgisinin ve ideal görüş açısının çok gerisinde konumlanmasına bağlamıştır.

Hakemlerin taraflı kararları, oyuncu veya takımın itibarı, sporcuların milliyeti ve ırk, cinsiyet veya fiziksel görünümle ilgili kalıp yargılar dahil olmak üzere sporcular veya takımlar hakkındaki önyargılardan kaynaklanabilir (Erikstad ve Johansen, 2020; Jones ve ark., 2002; McCarrick ve ark., 2020; Stone ve ark., 1997). Kararlardaki önyargı, bir sporcunun performansına ilişkin önceki bilgilerin hatırlanması nedeniyle de ortaya çıkabilir (Ste-Marie, 2003; Ste-Marie ve Valiquette, 1996). Belgelenen diğer önyargılar kültürel farklılıklar, rakip takımların forma rengi, taraftar coşkusu ve maçın gidişatıyla ilgilidir (Hagemann ve ark., 2008; Lago-Penas ve Gomez-Lopez, 2016). Araştırmalar ayrıca, hakemlerin kuralları uygularken tutarlı olmaları beklendiğinden, önceki kararlarından etkilendiklerini de göstermiştir (Brand ve ark., 2006; Unkelbach ve Memmert, 2008). Örneğin, Bundesliga'da (1963-2006) art arda verilen penaltı kararları üzerine yapılan bir çalışma, hakemlerin rakip takımların her birine verilen penaltılarda telafi eğilimi gösterdiğini ortaya koymuştur.

Hakemlerin, spor etkinliklerine doğrudan katılan veya izleyenler (örn. seyirciler, medya) için adalet ve doğruluk sergilemeleri beklenir (Lane ve ark., 2006). Hakemlerin muhakeme ve kararlarına ilişkin teorik ve ampirik bilgiler üzerine yaptığımız inceleme, hakemlerin aşırı bilgi yükünden, yüksek muhakeme marjına sahip kurallardan ve müsabaka sahasından etkilenebilen işlem süreçlerini düzenleme ihtiyacını vurgulamaktadır. Karar vermek için sezgisel akıl yürütmenin kullanılması bazen taraflı kararlarla sonuçlanır. Bu bölümde hakemlerin ev sahibi takım lehine taraflı kararlar verdiğine dair kanıtları özetliyoruz. Hakemlerin daha iyi eğitilmesi yoluyla ev sahibi avantajının (ev sahibi olma avantajı) daha da azaltılmasına yönelik yönlendirmelerle bu bölümü sonuçlandırıyoruz.

Takım oyunlarındaki ev sahibi olma avantajı, spor müsabakalarında ev sahibi takımların kendi sahalarda oynanan maçların %50'sinden fazlasını kazandığına dair tutarlı bulguyu yansıtmaktadır (Courneya ve Carron, 1992). Önceki çalışmalarda, ev sahibi olma avantajını açıkladığı varsayılan farklı faktörler tespit edilmiştir: büyük bir taraftar kitlesi veya potansiyel olarak şiddet eğilimli seyirciler, sahaya aşinalık (örneğin, suni bir saha, kubbeli bir stadyum), seyahat gereksinimleri, kurallar ve bölgecilik.

Bu faktörler Courneya ve Carron (1992) tarafından kavramsal bir çerçeveye entegre edilmiştir ve yakın zamanda Dosseville ve ark. (2016) hakemleri de içeren yeni bir ev sahibi olma avantajı çerçevesi önermiştir. Sporcuların, antrenörlerin ve hakemlerin psikolojik ve davranışsal durumlarını değiştirebilecek çeşitli oyun yeri faktörlerini özetleyen çeşitli incelemeler yayınlanmıştır (örneğin, Allen ve Jones, 2014; Jamieson, 2010; Jones, 2013).

Ev sahibi olma avantajı, maçtaki etkisini istatistiklerle belli etmektedir. Örneğin, Yunanistan profesyonel basketbol liglerinde yakın zamanda yapılan bir çalışma, hem erkeklerin hem de kadınların, incelenen değişkenlerin birçoğunda (örneğin, serbest atış skorları, top çalmalar, atılan sayılar, top kayıpları) misafir takımlara kıyasla evlerinde daha iyi performans gösterdiğini ortaya koymuştur. Ancak çalışma, bu etkinin takım kalitesi veya konumla ilgili faktörlerden kaynaklanıp kaynaklanmadığını belirleyememiştir (Krommidas ve ark., 2019). Benzer şekilde, İspanya profesyonel erkekler liginde futbol istatistikleri, ev sahibi takımların maçlarda daha iyi teknik ve taktik performanslar sergilediğini (örneğin, atılan goller, toplam şutlar, hücum girişimleri, asistler, başarılı paslar), misafir takımların ise top kayıpları ve sarı kartlarda daha yüksek ortalamalara sahip olduğunu ortaya koymuştur (Lago-Penas ve Lago-Ballesteros, 2011).

Hakem tarafılığı büyük ölçüde verilen fauller ve penaltı vuruşları açısından değerlendirilmiştir. Constantinou ve ark. (2014), bir takımın, hakemlerin kendi lehine taraflı davrandıkları için değil, sadece daha fazla atak yaptığı için cezalandırılabileceğini göz önünde bulundurarak, penaltı vuruşlarındaki tarafsızlık derecesini tahmin etmeden önce çeşitli açıklayıcı faktörleri (örneğin topa sahip olma, rakip ceza sahasında geçirilen süre) dikkate alan bir model önermiştir. İngiliz futbol liginde oynayan 20 takımın verilerini kullanan çalışma, iç sahada oynarken belirli takımlar (örneğin Manchester City ve Manchester United) lehine oldukça güçlü bir hakem tarafılığı tespit etmiştir ve bu durum yukarıdaki açıklayıcı faktörlerle tam olarak gerekçelendirilememiştir. Ancak, önceki birçok çalışmanın aksine, örneğin Arsenal'e verilen penaltı vuruşları incelendiğinde, ev sahibi takım olmanın kendi başına olumlu hakem tarafılığına yol açmadığı görülmüştür.

Daha yakın tarihli bir çalışma, İspanya Futbol Ligi Birinci Ligi'ndeki maçlarda hakemlerin ev sahibini kayırmasını analiz etmiştir (Picazo-Tadeo ve ark., 2017). Serbest vuruş sayısını ve kart kararlarını tahmin etmek için iki rastgele etkili panel veri regresyon modeli kullanılmıştır. Modeller, verilen serbest vuruş sayısının gösterilen kartlar üzerinde bir etkisi olduğunu varsaymıştır. Sonuçlar, hakemlerin serbest vuruş kararı verme konusunda önyargılı olmadıklarını (çünkü hakemin hızlı karar vermesi gerekmektedir), ancak serbest vuruş verildikten sonra (ve dolayısıyla hakemin karar vermek için daha fazla zamanı olduğunda) hakemlerin deplasman takımı oyuncularına ev sahibi takım oyuncularına göre daha fazla kart gösterme eğiliminde olduklarını göstermiştir. Bu nedenle, stadyumda büyük bir taraftar kitlesi olduğunda ve sosyal baskının işe yaraması için daha fazla zaman olduğunda, hakemler tarafından uygulanan disiplin yaptırımlarında bir ev sahibi tarafılığına yol açtığı öne sürülmüştür.

Birçok çalışma, verilen sarı ve kırmızı kartlarla ilgili olarak ev sahibi kayırmacılığını araştırmıştır. Örneğin, UEFA Şampiyonlar Ligi ve Avrupa Ligi maç verilerinin analizi, deplasman ve ev sahibi takımların gördüğü sarı kartların sayısını karşılaştırırken önemli ölçüde daha yüksek bir ev sahibi takım taraflılığı tespit etmiştir (İlgili iki ligde %25'e karşı %10 daha fazla sarı kart), (Goumas, 2014). Bazı sonuçlar, seyirci desteğinin hakem kararlarını etkilediğine dair ek kanıtlar sunmaktadır. Sosyal baskının etkisi, beş sezonluk Avrupa kupası futbol maçlarından elde edilen veriler kullanılarak sarı ve kırmızı kart kararları değerlendirildiğinde de ortaya çıkmıştır (Dawson ve Dobson, 2010). İngiliz Premier Ligi'nin beş sezonundan elde edilen verilerin analizinde de ev sahibi taraflılığı için ikna edici kanıtlar bulunmuştur, ancak hakemler tarafından katı disiplin yaptırımlarının uygulanması üzerinde sosyal baskının etkisi bulunmamıştır (Reilly ve Witt, 2013). Seyirci ile saha arasındaki mesafenin de, koşu parkuru olan ve olmayan stadyumlarda oynanan maçlarda ev sahibi takıma sarı kart gösterilmesi olasılığını etkilediği bulunmuştur (Buraimo ve ark., 2012).

Hakemlerin taraflı kararları, oyundaki uzatma sürelerinin kararlaştırılması ile ilgili olarak da araştırılmıştır (FIFA'nın Oyun Kuralları'nın 7. Maddesi kullanılarak). Ancak, İngiltere Premier Ligi'nde (2009-2013) oynanan 1515 maçın analizi, hakem kararlarının adillığının kritik öneme sahip olduğu çekişmeli maçlar da dahil olmak üzere, ev sahibi kayırmacılığına dair hiçbir kanıt sunmamış ve 'büyük' kulüplere yönelik bir kayırmacılığa dair yalnızca sınırlı kanıt sağlamıştır (Butler ve Butler, 2017). İlginç bir şekilde, Brezilya Ligi maçlarından (Rocha ve ark., 2013) veya İspanya'daki futbol liginden (Primera Division) (Garicano ve ark., 2005) elde edilen veriler analiz edildiğinde bu kalıplar tekrarlanamamıştır. Bu çalışmaların her ikisinde de veriler, hakemlerin sistematik olarak ev sahibi takımları kayırdığını ve ev sahibi takımın geride olduğu çekişmeli maçlarda daha fazla uzatma süresi verdiğini göstermiştir. Seyirci büyüklüğü ve seyircinin kompozisyonuna ilişkin daha ileri bir analiz, taraflılığın işlediği mekanizmanın nedeninin hakemlerin seyirciyi tatmin etme arzusu olduğunu göstermiştir.

Ev sahibi olma avantajı, büyük ölçüde seyircilerin maç hakemleri üzerindeki etkisinden kaynaklanan sosyal bir olgu olarak algılanmaktadır. Bazıları, taraftarlar düşmanca davrandığında, hakemlerin sağlığı ve refahı üzerindeki tehdidin adil bir maç yönetme becerilerini etkilediğini iddia etmiştir. Anders ve Rotthoff (2014), farklı taraftar tiplerine ('düşmanca' ve 'barışçıl') sahip iki futbol liginden elde edilen verileri kullanarak, futboldaki güçlü iç saha taraflılığını kısmen taraftar şiddeti olasılığına bağlamıştır. Taraftar etkisi hipotezi farklı türde çalışmalarla incelenmiştir. Sıklaştırılmış güvenlik düzenlemeleri nedeniyle 2007 yılında İtalyan futbol liginde oynanan maçlarda olduğu gibi, iç saha maçları boş stadyumlarda oynanmak zorunda kaldığında, taraftar etkilerini bertaraf etmek mümkün olmuştur.

Bu sezondan elde edilen verilerin analizi, seyircili maçlarda ev sahibi takımların daha avantajlı olduğunu, seyircisiz maçlara kıyasla misafir takımların daha sert cezalandırıldığını göstermiştir. Bununla birlikte, seyircinin etkisiyle ev sahibi ve deplasman oyuncularının performansında (örn. kaleyi bulan şut sayısı, başarılı top kapma) herhangi bir fark gözlenmemiştir (Pettersson-Lidbom ve Priks, 2010).

Aynı veri setini kullanan van de Ven (2011), ev sahibi takımların seyircisiz bile olsa kendi sahalarında oynadıklarında avantajlı olduklarını, aynı stadyumda oynanan derbilerde ise (ev sahibi takımın yoğun seyirci desteğine sahip olduğu) ev sahibi olma avantajı etkisinin bulunmadığını tespit etmiştir (Ponzo ve Scoppa, 2018). Bu bulgular, ev sahibi seyirci desteğinin ev sahibi olma avantajı için gerekli bir koşul olmadığını göstermektedir. Ayrıca, seyircinin etkisinin, oyuncuların performansı üzerindeki etkisinden çok, hakemlerin kararlarını taraflı hale getiren sosyal baskı yoluyla gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Seyircinin neden olduğu sosyal baskının etkisi, Dohmen (2008), Scoppa (2007) ve Sutter ve Kocher (2004) gibi başka çalışmalarda da ortaya konmuştur.

Taraftar tezahüratlarının etkisi Balmer ve ark. (2007) ve Nevili ve ark. (1999, 2002) tarafından yapılan bir dizi deneyde de araştırılmıştır. Futbol hakemleri, İngiltere Premier Ligi'ndeki gerçek maçlardan alınan videoları izlemiş ve videoları izlerken kaydedilmiş taraftar gürültüsü olduğu ve olmadığı iki durumda faul kararları (ev sahibi faulü, deplasman faulü, faul yok) vermek zorunda kalmışlardır. Sonuçlar, tezahüratlı görüntülerde ev sahibi takımlar lehine faul kararlarında önemli bir artış yaşanmış ve ev sahibi oyuncular aleyhine daha az faul kararı verilmiştir. Dahası, ev sahibi takım lehine en yüksek karar taraflılığı sergileyen hakemlerin bilişsel kaygı düzeylerinin de daha yüksek olduğu ve daha fazla zihinsel çaba harcadıkları görülmüştür. Taraftar gürültüsünün her zaman üstün ev sahibi performansına yol açmayabileceği (Strauss, 2002) ve hatta zaman zaman ev sahibi oyuncuların performansını olumsuz etkileyebileceği (Wallace ve ark., 2005) göz önünde bulundurulduğunda, bu deneylerde gözlemlenen hakemlerin taraflı davranışlarının üstün ev sahibi performansından ziyade taraftar gürültüsünden kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla, hakemlerin ev sahibi takım aleyhine tartışmalı, popüler olmayan kararlar verirken yaşadıkları artan kaygının, onları bu takım aleyhine daha az karar vermeye ittiği öne sürülmüştür.

Unkelbach ve Memmert (2010), farklı futbol maçlarından ve takımlardan alınan daha büyük bir video örneği kullanarak taraftar gürültüsünün hakemlerin sarı kart kararları üzerindeki etkisini göstermiştir. Çalışma, seyirci coşkusu mevcut olduğunda ev sahibi takıma daha az ceza verilmesine karşın misafir takıma daha fazla sarı kart verildiğini göstermiştir. Avrupa'nın en iyi beş futbol liginden elde edilen verilerin analizinde de benzer eğilimler tespit

edilmiş ve hakemlerin deplasman takımlarına daha fazla faul çalma ve daha fazla kart gösterme eğiliminde olduğu görülmüştür (Sapp ve ark. 2018). Bu çalışmalar, hakemlerin bir faulün yapılıp yapılmadığına dair kararlarını yönlendirmek için taraftar coşkusunun hacmini ve yoğunluğunu ek bir ipucu olarak kullanma olasılığını gündeme getirmiştir.

Yakın zamanda yapılan bir çalışmada, potansiyel faullerin videolarını incelerken tezahüratların basketbol hakemlerinin kararlarını laboratuvar ortamında nasıl etkilediği araştırılmıştır. Çalışmada ayrıca hakemlerin rekabetçi kaygı düzeyi (düşük ve yüksek kaygı) ile seyircilerin uyguladığı baskı arasında potansiyel bir etkileşim olup olmadığı da kontrol edilmiştir.

Sonuçlar, yüksek kaygıya sahip hakemlerin kararlarının seyirci gürültüsü gibi dış faktörlerden daha kolay etkilenebileceğini göstermiştir (Sors ve ark., 2019). Çalışma, hakem kurullarına, kararlarının seyirci baskısından etkilenmesini önlemek amacıyla, yüksek kaygılı hakemler için eğitim protokolleri geliştirme olasılığını göz önünde bulundurmaları çağrısında bulunmaktadır.

Seyirci etkilerini araştıran laboratuvar çalışmaları yüksek düzeyde geçerliliğe sahip olsa da eleştirilebilirler. Bu deneylerdeki hakemlerin kararlarını canlı, kükreyen seyircilerin önünde vermediklerini ve bu nedenle normatif sosyal uygunluk etkilerinin yeterince ölçülmediğini (yani hakemlerin taraftar tarafından kabul görme ve böylece taraftarların görüşlerine katıldıklarını gösterme arzusu) belirtiyoruz. Yine de, doğal ortamlarda yapılan kontrollü deneyler azdır. Myers ve ark. (2014) tarafından gerçek bir turnuva ortamında gerçekleştirilen böyle bir deney, coşkulu bir iç saha seyircisinin hakemlerin kararları üzerindeki etkisine ilişkin laboratuvar çalışmalarının bulgularını bir düzeyde doğrulamıştır. Myers ve Balmer (2012) tarafından yapılan bir başka çalışmada, Muay Thai boks hakemleri 'seyirci gürültüsü' koşulunda canlı taraftar gürültüsüne maruz bırakılırken, 'gürültü yok' koşulundaki hakemler gürültü önleyici kulaklıklar takmış ve bir parça dinlemiştir. Sonuçlar, tüm ortamlarda ev sahibi dövüşçü lehine istatistiksel olarak anlamlı bir etki olduğunu göstermiştir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, veri toplama araçları, araştırmanın grubu ve toplanan verilerin analizi ile ilgili bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel bir araştırmadır. Araştırmanın konusu ve kapsamı gereği “yayınlanmış” veri kaynaklarından yararlanılmıştır. Araştırmanın durum çalışması saptamasına yönelik nitel boyutunda doküman analizi tekniğinden, yararlanılmıştır. Konuyla ilgili olarak yararlanılan Türkçe ve İngilizce yazılmış, İngilizceden Türkçeye çevrilmiş kaynaklardan yararlanılmış ve bu araştırmada doküman analizi modeli kullanılmıştır.

Doküman analizi, araştırmacının çalıştığı konuyla ilgili kişi veya kurumlara doğrudan ulaşamayacağı durumlarda önemli bir bilgi toplama yöntemi olarak karşımıza çıkar. Tarihsel olay, olgu, kültür veya geleneklere ilişkin dokümanlar kadar, yaşadığımız zamana ait dokümanlar, kaynağı belli olmayan anonim dokümanlar veya kaynağı belli olan ilgili dokümanlar bir veri kaynağı oluşturur (Baily, 1982).

Diğer nitel veri toplama yöntemleriyle karşılaştırıldığında doküman analizi, görüşme ve gözlem gibi çalışmalarda karşımıza çıkan denek veya ‘katılımcı tepkiselliği’ sorununa yol açmaz. Araştırmacı ve araştırmaya katılan bireyler arasında doğrudan fiziksel, davranışsal ve duygusal etkileşimler olmaz. Doküman analizi tıpkı gözlem yöntemi gibi, uzun süreli araştırmalarda etkili olarak kullanılabilir (Bogdan ve Biklen, 1982).

Gözlem yöntemine benzer olarak, doküman analizi bireye özgü davranış ve duyguların, araştırmacının belirlediği bir zamanda kaydedilmesi yerine, oluştuğu anda ve bireyin kendisi tarafından özgün bir şekilde kaydedilmesi temeline dayanır (Forster,1994).

Doküman incelemesi yaparken izlenebilecek bir dizi aşama vardır. Her araştırmacı bu aşamaları araştırma probleminin niteliğine, doküman incelemesi sonucunda elde etmeyi hedeflediği veriye veya dokümanları ne kadar kapsamlı ve derinlemesine incelemesine bağlı olarak yeniden yorumlayabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Forster, 1995).

Doküman incelemenin aşamaları şunlardır:

1. Dokümanlara ulaşma
 2. Dokümanları sınıflandırma ve değerlendirme
- Orijinallik

- Güvenilirlik, inandırıcılık
- Temsil edebilirlik

3. Dokümanları analiz etme ve sonuçları yorumlama

Doküman çeşitleri değişik etkenlere bağlı olarak farklılaşmaktadır. Bunlar ise temel olarak şu şekilde ayırt edilirler:

A. Kayıt Türüne Göre:

1. Yazılı Dokümanlar
2. Sesli ve Görüntülü Dokümanlar

B. Erişilebilirliklerine Göre:

1. Halka Açık Dokümanlar
2. Sınırlı Erişimli Dokümanlar
3. Gizli Dokümanlar

C. Kaynaklarına Göre:

1. Kurum İçi Dokümanlar
2. Kurum Dışı Dokümanlar, olarak gruplandırılırlar (Sözbilir, 2010).

Bu araştırmada kullanılan ve analiz edilen dokümanların türleri ise şöyledir: Kayıt türüne göre yazılı dokümanlar; erişilebilirliklerine göre halka açık dokümanlar ile sınırlı erişimli dokümanlar; kaynaklarına göre de kurum içi ve kurum dışı dokümanlardır. Araştırmada kullanılan dokümanların hangi tür yazılı dokümanlar olduğu da ayırt edilmiştir. Buna göre yazılı dokümanlar;

- Kitaplar ve Dergiler
- İnternet ve Web Siteleri
- Gazete ve Magazinler
- Arşivler
- Mektup ve Hatıralar
- Günlükler

• Resmi Yayınlar ve İstatistikler (Sözbilir, 2010) şeklinde gruplandırılmaktadır. Bu araştırmada kullanılan dokümanlar ise kitaplar ve dergiler, gazete ve magazinler ile resmi yayınlar ve istatistiklerdir.

3.2. Veri Kaynakları, Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın veri kaynakları; çeşitli Türk ve yabancı yazarların kitapları, daha önce bu konu başlıklarına yakın olarak yazılmış tez örnekleri, bir takım spor bilimleri dergileri ve bilimsel makalelerdir. Bu kaynaklara Mersin Üniversitesi Kütüphanesi, Çankaya Üniversitesi

Kütüphaesi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Kütüphane ve internet aracılığıyla irtibat kurulabilen uluslararası spor bilimleri siteleri ile ulaşılabacaktır. Bu kaynaklar ayrıntılarıyla okunarak, tercüme edilerek, gerekli bilgiler elde edildikten sonra yorumlanarak yazılacaktır.

Verilerin çözümlenmesinde nitel veri analizi tekniklerinden biri olan içerik analizinden yararlanılacaktır. İçerik analizinin temel amacı, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizi ile verileri tamamlamaya, verilerin içerisinde saklı olabilecek temaları ortaya çıkarmaya çalışılır. İçerik analizinde temel olarak yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

BÖLÜM 4

BULGULAR

4.1. Ev Sahibi Olma Avantajının Çok Boyutlu Yapısı

Bu çalışma, ev sahibi olma avantajının sadece birkaç faktöre indirgenemeyecek kadar karmaşık ve çok boyutlu bir olgu olduğunu vurgulamaktadır. Clarke ve Norman (1995), Pollard (2002, 2006) ve Goumas (2014) gibi önceki çalışmalar, ev sahibi avantajının çeşitli faktörlerden kaynaklandığını göstermektedir. Bu faktörler arasında taraftar desteği, seyahat yorgunluğu, saha familiaritesi, hava koşulları ve hatta medya ve basın ilişkileri gibi unsurlar bulunmaktadır. Bu çalışmanın bulguları, Türkiye Süper Ligi'nde gözlemlenen ev sahibi avantajının, küresel çapta yapılan araştırmalarla uyumlu olduğunu göstermektedir.

Spor Dalına ve Lig Yapısına Göre Değişen Avantajlar

Araştırmanın sonuçları, ev sahibi avantajının spor dalına, lig yapısına ve hatta coğrafi konuma göre değişkenlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Seçkin (2006) ve Göral (2015) gibi yerel çalışmalar, Türkiye Futbol Süper Ligi'nde ev sahibi olma avantajının varlığını ve önemini vurgulamıştır. Bununla birlikte, bu avantajın derecesi ve etkisi, lig ve takımlar arasında değişebilmektedir.

4.2. Psikolojik ve Sosyal Faktörlerin Etkisi

Taraftar desteği, takım moralini ve motivasyonunu belirgin şekilde etkilemektedir. Oyuncuların kendi sahasında oynamanın getirdiği psikolojik rahatlık, performanslarında önemli bir fark yaratabilmektedir. Bunun yanı sıra, sosyal ve kültürel etkenlerin de ev sahibi avantajını etkileyebileceği görülmüştür. Örneğin, bir stadyumun atmosferi veya taraftar kültürü, ev sahibi takımın performansına doğrudan etki edebilmektedir.

4.3. Stratejik ve Taktiksel Avantajlar

Ev sahibi takımlar, kendi sahalarındaki oyun stratejilerini daha iyi uygulayabilme avantajına sahiptir. Bu durum, saha yerleşimi, hava koşulları ve taraftarın konumu gibi faktörlerle ilişkilendirilebilir. Ayrıca, ev sahibi takımların kendi stadyumlarında daha fazla antrenman yapma imkanına sahip olması, maçlara daha iyi hazırlanmalarını sağlamaktadır.

4.4. Ev Sahibi Avantajının Limitasyonları

Bu araştırma aynı zamanda ev sahibi olma avantajının her zaman garantili bir başarı getirmediğini de göstermektedir. Rakip takımlar, bu avantajları aşma potansiyeline sahiptir ve başarılı takımlar, her türlü koşulda performans sergileyebilmek için hazırlıklı olmalıdır. Bu nedenle, takımların bu avantajları stratejik bir şekilde kullanması ve oyuncuların mental ve fiziksel olarak hazır olması gerekmektedir.

4.5. Ev Sahibi Olma Avantajının Genel Anlamı ve Önemi

Ev sahibi olma avantajı, profesyonel spor müsabakalarının en ilgi çekici ve tartışmalı yönlerinden biridir. Bu avantaj, genellikle ev sahibi takımın rakip takıma kıyasla daha iyi performans sergilemesiyle ilişkilendirilir. Bu olgunun çeşitli nedenleri vardır ve bu nedenler hem fiziksel hem de psikolojik faktörleri içerir.

4.6. Taraftar Desteğinin Etkisi

Taraftar desteği, ev sahibi avantajının en belirgin nedenlerinden biridir. Ev sahibi takımın taraftarları, oyunculara moral vererek ve rakip takım üzerinde baskı oluşturarak maçın atmosferini ve sonucunu etkileyebilir. Taraftarlar, özellikle kritik anlarda takımın motivasyonunu artırabilir ve maçın gidişatını değiştirebilir.

4.7. Saha Familiaritesi ve Alışkanlıklar

Ev sahibi takımlar, kendi sahalarındaki oyun koşullarına daha aşina olma avantajına sahiptir. Sahadaki özel özellikler, zemin durumu ve hava koşulları gibi faktörler, ev sahibi takımın performansını olumlu yönde etkileyebilir. Bu familiarite, takımın oyun stratejilerini daha etkili bir şekilde uygulamasına olanak tanır.

4.8. Seyahat Yorgunluğu ve Fiziksel Etkiler

Deplasman takımları genellikle uzun seyahatler yaparak maçlara katılırlar. Bu seyahatler, oyuncuların fiziksel ve zihinsel yorgunluğuna neden olabilir ve performanslarını olumsuz etkileyebilir. Öte yandan, ev sahibi takım bu tür zorluklarla karşılaşmaz.

4.9. Hakem Etkisi ve Psikolojik Faktörler

Bazı çalışmalar, hakemlerin ev sahibi takıma karşı bilinçsiz bir şekilde daha hoşgörülü olabileceğini öne sürmektedir. Bu durum, hakem kararlarının maçın sonucunu etkileyebileceği anlamına gelir. Ayrıca, ev sahibi takımın kendi sahasında oynaması, oyuncular üzerinde pozitif bir psikolojik etki yaratarak güven ve motivasyonlarını artırabilir.

4.10. Sosyal ve Kültürel Etkenler

Bazı sporlarda, ev sahibi avantajının sosyal ve kültürel etkenlere dayalı olduğu düşünülmektedir. Örneğin, belirli bir stadyumun atmosferi veya taraftar kültürü, ev sahibi olma avantajını etkileyebilir. Bu faktörler, takımın performansını ve rakip takımın algılarını etkileyebilir.

4.11. Uzun Süreli Başarı ve Takım Kimliği

Bir takımın uzun süre boyunca ev sahibi avantajını sürdürebilmesi, takımın kimliğini ve başarısını etkileyebilir. Kuvvetli bir ev sahibi performansı sergileyen takımlar, bu başarılarıyla bir kimlik oluşturabilir ve taraftarların desteğini daha da artırabilir.

4.12. Deplasman Takımın Zorlukları

Deplasman takımları, yeni bir çevreye adapte olma, farklı bir iklimle başa çıkma ve seyahat yorgunluğu gibi zorluklarla karşılaşabilir. Bu faktörler, deplasman takımının stratejilerini ve performansını olumsuz etkileyebilir.

4.13. İstatistiksel Avantajlar ve Analizler

Spor dalına ve lig yapısına göre yapılan istatistiksel analizler, genellikle ev sahibi takımların daha fazla galibiyet elde ettiğini göstermektedir. Bu durum, ev sahibi olma avantajının sadece teorik bir varsayım olmadığını, aynı zamanda istatistiksel bir gerçeklik olduğunu kanıtlar niteliktedir.

1.14. Stratejik ve Antrenman Kolaylıkları

Ev sahibi takımlar, kendi tesislerinde daha iyi antrenman yapma ve hazırlık sürecini kontrol etme avantajına sahiptir. Bu, takımın kendi sahasında daha fazla antrenman yaparak oyun stratejilerini daha iyi geliştirebilmesini sağlar.

1.15. Sınırlamalar ve Değişkenlik

Ev sahibi avantajı, her zaman garantili bir başarı getirmez. Rakip takımların bu avantajı aşabilme potansiyeli vardır ve bu avantajın etkisi takımlar, ligler ve hatta farklı spor dalları arasında değişkenlik gösterebilir. Bu nedenle, takımların bu avantajları stratejik bir şekilde kullanması ve her türlü koşulda performans sergileyebilmek için hazırlıklı olması gerekmektedir.

Ev sahibi avantajı, sporun temel bir dinamiği olarak kabul edilir ve bir takımın performansını etkileyen bir dizi faktörü içerir. Bu avantajın etkili bir şekilde anlaşılması ve kullanılması, takımların başarılarına katkıda bulunabilir. Ancak, bu avantajın garantili bir başarı getirmediği ve her zaman stratejik bir yaklaşımla ele alınması gerektiği unutulmamalıdır.

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın sonuçları, sporda ev sahibi olma avantajının (ev sahibi olma avantajı) hem tarihsel hem de disiplinlerarası bir bakış açısıyla incelenmesi gereken karmaşık ve çok boyutlu bir olgu olduğunu göstermektedir. 19. yüzyılın ikinci yarısından bu yana, ev sahibi takımın avantajlı olduğuna dair kanıtlar bulunmuş ve bu konu 1970'lerden itibaren daha kapsamlı bir şekilde incelenmeye başlamıştır. Farklı spor dalları ve disiplinlerden elde edilen veriler, ev sahibi olma avantajının futbol başta olmak üzere önemli bir rol oynadığını ve bu avantajın nedenlerinin çeşitlilik gösterdiğini ortaya koymuştur.

Tarihsel ve coğrafi veriler, ev sahibi olma avantajının zaman içinde ve coğrafi olarak nasıl değiştiğini göstermektedir. Örneğin, Avrupa futbol liglerinde ev sahibi olma avantajının ilk yıllarda yüksek olup zamanla azaldığı gözlemlenmiş, ancak bu düşüşün her zaman düzgün olmadığı, belirli olaylar ve koşulların bu değişiklikleri etkileyebileceği tespit edilmiştir. Ayrıca, çeşitli ülkeler ve bölgelerdeki liglerde farklı ev sahibi olma avantajı seviyeleri bulunmuş, başkentlerin genellikle düşük ev sahibi olma avantajına sahip olduğu belirtilmiştir. Bu bulgular, ev sahibi olma avantajının coğrafi ve kültürel etkenlerle nasıl etkileşime girdiğini göstermektedir.

Ev sahibi olma avantajının ölçülmesi, etkilerinin ve nedenlerinin daha iyi anlaşılması için kritik bir adımdır. Çeşitli ölçüm yöntemleri kullanılarak yapılan ligler, takımlar ve zaman dilimleri arasındaki karşılaştırmalarda, avantajın nedeni olmayan ancak etkisi olabilecek faktörlerin kontrolü önem taşımaktadır. İstatistiksel yöntemler, özellikle çoklu regresyon analizi, bu avantajın nedenlerini araştırmak için kullanılabilir. Ancak, ev sahibi olma avantajının kesin nedenlerini izole etmek hala zor olup, bu da konunun canlı bir araştırma alanı olmaya devam ettiğini göstermektedir.

COVID-19 pandemisi sırasında boş stadyumlarda oynanan maçlar, taraftarların varlığının ev sahibi olma avantajı üzerindeki etkisini daha da belirginleştirmiştir. Bu dönemde, Alman Bundesliga hariç, ev sahibi olma avantajının hafifçe azaldığı ve hakemle ilgili değişkenlerin farklı bir eğilim gösterdiği gözlemlenmiştir. Ancak bu etkilerin her ülke ve lig için farklılık gösterebileceği, taraftarların yokluğunda takımların performanslarında bir adaptasyon sürecinin yaşandığı belirtilmiştir.

Hakemlerin kararları ve eğitimleri de ev sahibi olma avantajı üzerinde etkili olan önemli faktörlerdir. Hakem eğitimindeki gelişmeler, hakemlerin seyirci baskısıyla başa çıkma yeteneklerini artırmakta ve bu durum, ev sahibi olma avantajının azalmasına katkıda

bulunmaktadır. Spor federasyonları, hakem kararlarını iyileştirmek için teknolojik yardımcılar ve eğitim programları uygulamaktadır. Bu gelişmeler, hakemlerin kararlarında adil ve doğru olma eğilimini artırmakta ve böylece ev sahibi olma avantajının azalmasına yardımcı olmaktadır.

Sonuç olarak, ev sahibi olma avantajı, sporcunun ve takımın performansını etkileyen ve hala çözümlenmemiş bir bulmaca olarak kalan, çok boyutlu ve karmaşık bir konudur. Bu konu üzerine yapılan gelecek araştırmalar, ev sahibi olma avantajının nedenleri ve etkileri hakkında daha derin bir anlayış sağlayacak ve bu bilgilerin sporcular, takımlar ve hakemler için uygulamalı stratejiler geliştirilmesine katkıda bulunacaktır. Özellikle, pandemi dönemi gibi olağandışı koşullar altında ev sahibi olma avantajının nasıl etkilendiğinin anlaşılması, bu alandaki bilgi birikimine önemli katkılar sağlayacaktır. Ayrıca, hakem eğitimi ve karar verme süreçlerinin ev sahibi olma avantajı üzerindeki etkisini daha iyi anlamak, sporda adil ve dengeli bir rekabet ortamının sağlanmasına yardımcı olacaktır.

Öneriler

1.) Takımlar için Uygulamalı Stratejiler:

Taraftar Etkileşimi Artırma: Takımların taraftarları ile etkileşimini artırmak için çeşitli stratejiler uygulanabilir. Bu, taraftar katılım etkinlikleri, sosyal medya kampanyaları ve özel taraftar programları olabilir.

Saha Koşullarına Uyum: Takımların, saha koşullarına (zemin kalitesi, iklim vb.) uyum sağlamak için özel antrenman programları geliştirmesi önerilir.

2.) Lig Yönetimleri için Politikalar:

Seyirci Güvenliği ve Konforu: Stadyumlarda seyirci güvenliği ve konforu için gerekli düzenlemelerin yapılması, taraftarların maça katılımını teşvik edebilir.

Fikstür Planlaması: Maçların planlanması sırasında takımların seyahat yorgunluğunu en aza indirecek şekilde bir fikstür oluşturulmalıdır.

3.) Taktiksel ve Teknik Analiz:

Ev Sahibi ve Deplasman Stratejileri: Takımların, ev sahibi ve deplasman maçları için farklı stratejiler geliştirmesi, oyun çeşitliliğini artırabilir.

Teknolojik Araçların Kullanımı: Maç analizi ve oyuncu performansı değerlendirmesinde ileri teknoloji kullanımı, takımlara stratejik avantajlar sağlayabilir.

4.) Altyapı ve Tesis Geliştirme:

Antrenman Tesislerinin İyileştirilmesi: Takımların antrenman tesislerini modernize etmeleri, oyuncu gelişimi ve takım performansına olumlu katkı sağlayacaktır.

Genç Yeteneklerin Gelişimi: Altyapıya yatırım yaparak genç yeteneklerin geliştirilmesi, uzun vadeli başarı için kritik öneme sahiptir.

5.) Sosyal ve Psikolojik Faktörler:

Oyuncu Psikolojisi ve Destek Sistemleri: Oyuncuların psikolojik sağlığını destekleyecek programların geliştirilmesi, performanslarını olumlu yönde etkileyebilir.

Toplumla Etkileşim: Takımların, toplumla etkileşimini artırması, taraftar bağlılığını ve takımın toplumdaki imajını güçlendirebilir.

6.) Medya ve İletişim Stratejileri:

Medya İlişkileri: Takımların medya ile etkili iletişim stratejileri geliştirmesi, takımın kamuoyundaki imajını ve marka değerini artırabilir.

Sosyal Medya Kullanımı: Oyuncuların ve takımın sosyal medya kullanımını optimize etmek, taraftarlarla etkileşimi güçlendirecek ve takımın geniş kitlelere ulaşmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Alexander, R. (1956, Ocak 10). *Western Preaches Home Floor Dominance, Applies Technique*. Paducah Sun Democratic.
- Adams, R. D., & Kupper, S. J. (1994). The effect of expertise on peak performance: The case of home-field advantage. *Journal of Sport Behavior*, *11*, 108-119.
- Agnew, G. A., & Carron, A. V. (1994). Crowd effects and the home advantage. *International Journal of Sport Psychology*, *24*, 53-62.
- Albanese, A., Baert, S., & Verstraeten, O. (2020). Twelve eyes see more than eight: Referee bias and the introduction of additional assistant referees in soccer. *PLoS ONE*, *15*(2), e0227758. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0227758>
- Allen, M. S., & Jones, M. V. (2014a). The home advantage over the first 20 seasons of the English Premier League: Effects of shirt colour, team ability and time trends. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, *12*(1), 10-18.
- Allen, M. S., & Jones, M. V. (2014b). The "home advantage" in athletic competitions. *Current Directions in Psychological Science*, *23*(1), 48-53. doi:10.1177/0963721413513267
- Allsopp, P. (2005). *Measuring team performance and modelling the home advantage effect in cricket* (Doctoral dissertation, Swinburne University of Technology). Armatas, V., & Pollard, R. (2014). Home advantage in Greek football. *European Journal of Sport Science*, *14*(2), 116-122.
- Anders, A., & Rotthoff, K. W. (2014). Is home-field advantage driven by the fans? Evidence from across the ocean. *Applied Economics Letters*, *21*(16), 1165-1168
- Apter, M. J. (2001). *Motivational styles in everyday life: A guide to reversal theory*. American Psychological Association.
- Armatas, V., Pollard, R. (2012). Home advantage in Greek football. *European Journal of Sport Science*, *14*(2), 116-122. <https://doi.org/10.1080/17461391.2012.736537>
- Avugos, S., MacMahon, C, Bar-Eli, M., & Raab, M. (2020). Inter-individual differences in sport refereeing: A review of theory and practice. *Psychology of Sport and Exercise*. Published online. (Accessed 6 March 2021).
- Baker, J. & Farrow, D. (Eds.) (2015). *Routledge Handbook of Sport Expertise*. Routledge.
- Balmer, N. J., Nevili, A. M., & Williams, A. M. (2001). Home advantage in the Winter Olympics (1908-1998). *Journal of Sports Sciences*, *19*(2), 129-139.
- Balmer, N. J., Nevili, A. M., & Williams, A. M. (2003). Modelling home advantage in the Summer Olympic Games. *Journal of Sports Sciences*, *21*(6), 469-478.
- Balmer, N. J., Nevili, A. M., Lane, A. M., Ward, P., Williams, A. M., & Fairclough, S. H. (2007). Influence of crowd noise on soccer refereeing consistency in soccer. *Journal of Sport Behavior*, *30*(2), 130-145
- Bar-Eli, M. (1997). Psychological performance crisis in competition, 1984-1996: A review. *European Yearbook of Sport Psychology*, *1*, 73-112.
- Bar-Eli, M. (2018). *BOOST! How the Psychology of Sports Can Enhance Your Performance In Management And Sports*. Oxford University Press.

- Barnett, V., & Hilditch, S. (1993). The effect of an artificial pitch surface on home team performance in football (soccer). *Journal of the Royal Statistical Society: Series A (Statistics in Society)*, 156(1), 39-50
- Baumeister, R. F., & Steinhilber, A. (1984). Paradoxical effects of supportive audiences on performance under pressure: The home field disadvantage in sports championships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47(1), 85-93.
- Berry, E. (1921). The basketball schedule. *The Athletic Journal*, 2(2), 20.
- Bleackley, H. (1901). The gentle tapper. *The Idler*, 18, 53-68.
- Bois (2011, January 19). *Home advantage in sports: A scientific study of how much it affects winning*. Sbnation. <https://www.sbnation.com/2011/1/19/1940438/home-field-advantage-sports-stats-data>
- Borghesi, R. (2007). The home team weather advantage and biases in the NFL betting market. *Journal of Economics and Business*, 59(A), 340-354.
- Boyko, R. H., Boyko, A. R., Boyko, M. G. (2007). Referee bias contributes to home advantage in English Premiership football. *Journal of Sports Sciences*, 25(11), 1185-1194.
- Brand, R., Schmidt, G., & Schneeloch, Y. (2006). Sequential effects in elite basketball referees' foul decisions: An experimental study on the concept of game management. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 28(1), 93-99.
- Bray, S. R. (1999). The home advantage from an individual team perspective. *Journal of Applied Sport Psychology*, 11(1), 116-125.
- Bray, S. R., & Widmeyer, W. N. (2000). Athletes' perceptions of the home advantage: An investigation of perceived causal factors. *Journal of Sport Behavior*, 23(1), 1-10.
- Bray, S. R., Obara, J., & Kwan, M. (2005). Batting last as a home advantage factor in men's NCAA tournament baseball. *Journal of Sports Sciences*, 23(7), 681-686.
- Buraimo, B., Simmons, B., & Maciaszczyk, M. (2012). Favoritism and referee bias in European soccer: Evidence from the Spanish League and the UEFA Champions League. *Contemporary Economic Policy*, 30(3), 329-343.
- Butler, J. L., & Baumeister, R. F. (1998). The trouble with friendly faces: Skilled performance with a supportive audience. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 1213-1230.
- Butler, R., & Butler, D. (2017). Fergie time and the allocation of additional time: Evidence from the English Premier League 2009 to 2013. *International Journal of Sport Finance*, 12(3), 185-203.
- Catteeuw, P., Gilis, B., Wagemans, J., & Helsen, W. (2010). Offside decision making of assistant referees in the English Premier League: Impact of physical and perceptual-cognitive factors on match performance. *Journal of Sports Sciences*, 28(5), 471-481.
- Cavins, H. M. (1938). A study to discover the relative numbers of baseball games won at home and away from home in the major leagues. *Research Quarterly, American Association for Health and Physical Education*, 9(4), 57-59.
- Chadwick, H. (1896). International Cricket next season. *The Sportsman's Magazine Company*, 1, 433.
- Chapman & Hall, CRC. Stefani, R. T. (2011). The methodology of officially recognized international sports rating systems. *Journal of Quantitative Analysis in Sports*, 7(4), article 10, doi:10.2202/1559-0410.1347

- Clarke, S. R., & Norman, J. M. (1995). Home ground advantage of individual clubs in English soccer. *Journal of the Royal Statistical Society: Series D (The Statistician)*, 44(A), 509-521.
- Cohen, J. (1977). *Statistical Power Analysis For The Behavioural Sciences* (rev. éd.). Academic Press.
- Constantinou, A. C, Fenton, N. E., & Pollock, L.J. H. (2014). Bayesian networks for unbiased assessment of referee bias in association football. *Psychology of Sport and Exercise*, 15(5), 538-547.
- Courneya, K. S., & Carron, A. V. (1992). The home advantage in sport competitions: A literature review. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 14(1), 13-39. <https://doi.org/10.1080/02640410400021542>
- Dawson, P., & Dobson, S. (2010). The influence of social pressure and nationality on individual decisions: Evidence from the behavior of referees. *Journal of Economic Psychology*, 31(2), 181-191.
- Deford, F. (1966). Misery on the road. *Sports Illustrated*, 24(9), 18-21.
- Deford, F. (1984). Cheer, cheer, cheer for the home team. *Sports Illustrated*, 61(8), 38-41.
- Dellagrana, R. A., Nunes, R. F., & Silva, R. L. (2023). The Importance of Crowd Support and Team Quality to Home Advantage in Brazilian Soccer League First Division. *Perceptual and Motor Skills*, 00315125231169876.
- Demirgil H. (2022). TFF Süper Lig'de pazartesi ve derbi maçlarının ev sahibi takım avantajlarına etkileri. *Gazi Journal of Physical Education and Sports Sciences*, 27(3), 247-264
- Dennis, P. W., & Carron, A. V. (1999). Strategic decisions of ice hockey coaches as a function of game location. *Journal of Sports Sciences*, 17(4), 263-268.
- Deutscher, C, & Winkelmann, D. (2020). Bookmakers' mispricing of the disappeared home advantage in the German Bundesliga after the COVID-19 break. *ArXiv preprint arXiv:2008.05417*.
- Di Corrado, D., Pellarin, E., & Agostini, T. A. (2011). The phenomenon of social influence on the football pitch: Social pressure from the crowd on referees' decisions. *Review of Psychology*, 18(1), 33-36.
- Diniz da Silva, C, Braga, C. P., & Pollard, R. (2018). The effect on home advantage when a team changes from grass to artificial turf-a worldwide study in professional football. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 18(2), 310-317.
- Dohmen, T. J. (2008). The influence of social forces: Evidence from the behavior of football referees. *Economic Inquiry*, 46(3), 411-424.
- Dosseville, F., Edoh, K. P., & Molinaro, C. (2016). Sports officials in home advantage phenomenon: A new framework. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 14(3), 250-254.
- Dowie, J. (1982). Why Spain should win the world cup. *New Scientist*, 94(10), 693-695.
- Downard, P., & Jones, M. (2007). Effects of crowd size on referee decisions: Analysis of the FA Cup. *Journal of Sports Sciences*, 25, 1541-1545.
- Duffy, L. J., & Hinwood, D. P. (1997). Home field advantage: Does anxiety contribute? *Perceptual and Motor Skills*, 84(1), 283-286.
- Edwards, J. (1979). *The homefield advantage*. In J. H. Goldstein (Ed.), *Sports, games, and play: Social and psychological viewpoints* (pp. 409-438). Erlbaum Associates.

- Edwards, J., & Archambault, D. (1989). *The homefield advantage*. In J. H. Goldstein (Ed.), *Sports, games, and play: Social and psychological viewpoints* (2nd ed., pp. 333-370). Erlbaum Associates.
- Fischer, K., & Haucap, J. (2021). Does crowd support drive the home advantage in professional football? Evidence from German ghost games during the COVID-19 pandemic. *Journal of Sports Economics*, 22(8), 982-1008.
- Forster, N. (1994). *The Analysis of Company Documentation*. Sage Press.
- Fowler, P., Duffield R., Vaile, J. (2014). Effects of domestic air travel on technical and tactical performance and recovery in soccer. *International Journal of Sports Physiology and Performance*, 9, 378 -386. Doi: 10.1123/IJSPP.2013-0484
- Furley, P. (2019). What modern sports competitions can tell us about human nature. *Perspectives on Psychological Science*, 14(2), 138-155.
- Furley, P., & Dicks, M. (2012). Hold your head high". The influence of emotional versus neutral nonverbal expressions of dominance and submissiveness in baseball. *International Journal of Sport Psychology*, 43, 294-311.
- Furley, P., Dicks, M., & Memmert, D. (2012a). Nonverbal behavior in soccer: The influence of dominant and submissive body language on the impression formation and expectancy of success of soccer players. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 34, 61-82.
- Furley, P., Dicks, M., Stendtk, F., & Memmert, D. (2012b). Get it out the way. The wait's killing me. Hastening and hiding during soccer penalty kicks. *Psychology of Sport and Exercise*, 13, 454-465.
- Furley, P., & Schweizer, G. (2014). I'm pretty sure that we will win! The influence of score-related nonverbal behavioral changes on the confidence in winning a basketball game. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 35, 316-320.
- Furley, P., Schweizer, G., & Memmert, D. (2018). Thin slices of athletes' nonverbal behavior give away game location: Testing the territoriality hypothesis of the home game advantage. *Evolutionary Psychology*, 16(2), 1474704918776456.
- Gandar, J. M., Zuber, R. A., & Lamb, R. P. (2001). The home field advantage revisited: A search for the bias in other sports betting markets. *Journal of Economics and Business*, 53(A), 439-453.
- García, M. S., Aguilar, Ó. G., & Romero, J. J. F. (2014). Inconsistencies of the evaluation of home advantage in sports competitions under the three points per victory system. *Journal of human kinetics*, 42(1), 5-6.
- Gomez, M. A., & Pollard, R.. (2011). Reduced home advantage for basketball teams from capital cities in Europe. *European Journal of Sport Science*, 11(2), 143-148.
- Gammons, P. (1977). The away advantage. *Sports Illustrated*, 25, 72-75.
- Garicano, L., Palacios-Huerta, I., & Prendergast, C. (2005). Favoritism under social pressure. *Review of Economics and Statistics*, 87(2), 208-216.
- Gayton, W. F., Mutrie, S. A., & Heams, J. F. (1987). Home advantage: Does it exist in women's sports. *Perceptual and Motor Skills*, 65(2), 653-654.
- Hadden, G. (1922). Space Vs. Sports. *American Physical Education Review*, 27(5), 228-233.

- Goumas, C. (2013). Modelling home advantage in sport: A new approach. *International Journal of Performance Analysis in Sport, Journal of Human Kinetics*, 42(1), 5-6. 13(2), 428-439.
- Goumas, C. (2014a). Home advantage and referee bias in European football. *European Journal of Sport Science*, 14 (suppl 1), S243-249.
- Goumas, C. (2014b). Home advantage in Australian soccer. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 17(1), 119-123
- Goumas, C. (2017). Modelling home advantage for individual teams in UEFA Champions League football. *Journal of Sport ana Health Science*, 6(3), 321-326.
- Göral, K. (2015). Türkiye futbol süper liginde ev sahibi olma avantajı. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 5(14),72-82.
- Göral, K., & Saygın, Ö. (2012). Examination of the season performance of a football team in first division. *Journal of Human Sciences*, 9(1), 1017-1031.
- Gürkan O, & Göral K, Saygın Ö. (2017). Profesyonel futbolda ev sahibi olma avantajı: Türkiye 1. liginin analizi. *International Journal Of Human Sciences*, 14, 3292-3299.
- Gürkan, O. (2018). İç saha ve deplasmanda oynanan müsabakaların bazı performans parametreleri açısından karşılaştırılması: Türkiye Futbol Süper Ligi örneği. *The Journal of Academic Social Science*, 6(76), 442-448. <http://dx.doi.org/10.16992/ASOS.13931>
- Harville, D. (1977). The use of linear-model methodology to rate high school or college football teams. *Journal of the American Statistical Association*, 72(358), 278-289.
- Harville, D. (1980). Predictions for National Football League games via linear-model methodology. *Journal of the American Statistical Association*, 75(371), 516-524.
- Harville, D. A., & Smith, M. H. (1994). The home-court advantage: How large is it, and does it vary from team to team? *The American Statistician*, 48(1), 22-28.
- Holder, R. L., & Nevili, A. M. (1997). Modelling performance at international tennis and golf tournaments: Is there a home advantage? *Journal of the Royal Statistical Society: Series D (The Statistician)*, 46(4), 551-559.
- Nevill, A. M., & Holder, R. L. (1999). Home advantage in sport: An overview of studies on the advantage of playing at home. *Sports Medicine*, 28, 221-236.
- Howatt, B., Zuber, R. A., Gandar, J. M., & Lamb, R. P. (2009). Dividends, earnings volatility and information. *Applied Financial Economics*, 19(7), 551-562.
- How best to quantify home advantage in team sports: An investigation involving male senior handball leagues in Portugal and Spain. *Revista Internacional de Ciencias del Deporte*, 59(16), 12-23.
- Iacono, J. (1986). That's good home cookin. *Sports Illustrated*, 9, 18-19.
- İnal, A. N. (2004). *Futbolda Eğitim ve Öğretim*. Nobel Yayın Dağıtım.
- İnan, T. (2018). Analyzing the home-field advantage in major european football leagues. *International Journal Of Environmental & Science Education*, 13(2), 113-124.
- Jacklin, P. B. (2005). Temporal changes in home advantage in English football since the Second World War: What explains improved away performance? *Journal of Sports Sciences*, 23(1), 669-679.
- Jamieson, J. P. (2010). The home field advantage in athletics: A meta-analysis. *Journal of Applied Social Psychology*, 40(7), 1819-1848.

- Jamieson, J. P., Mendes, W. B., & Nock, M. K. (2013). Improving acute stress responses: The power of reappraisal. *Current Directions in Psychological Science*, 22, 51-56.
- Jares, J. (1971). There's no place like home. *Sports Illustrated*, 8, 65-68.
- Jones, M. V., Bray, S. R., & Olivier, S. (2005). Game location and aggression in rugby league. *Journal of Sports Sciences*, 23, 387-393.
- Jones, M. B. (2013). The home advantage in individual sports: An augmented review. *Psychology of Sport and Exercise*, 14(3), 397-404.
- Jones, M. B. (2018). Differences in home advantage between sports. *Psychology of Sport and Exercise*, 34, 61-69. <http://dx.doi.org/10.1016/j.psychsport.2017.07.012>
- Kaplan, J. (1978). Do they really know the score? *Sports Illustrated*, 49(4), 50-54.
- Kelly, J. L. (1956). A new interpretation of information rate. *Bell System Technical Journal*, 35(4), 917-926.
- Keteyian, A. (1983). For this football team without a field, home is where the heart is. *Sports Illustrated*, 16, 14-19.
- Kirkpatrick, C. (1977). Home, sweet home is sweeter than ever. *Sports Illustrated*, 10, 92-94.
- Koning, R. H. (2005). Home advantage in speed skating: Evidence from individual data. *Journal of Sports Sciences*, 23(4), 417-427.
- Koning, R. H. (2011). Home advantage in professional tennis. *Journal of Sports Statistics*, 23(4), 417-427
- Koppett, L. (1972). Home court: Winning edge. *The New York Times*, 1(3), 1.
- Kuvvetli Ü. (2023). TFF 1.Lig takımlarının ev sahibi olma avantajı ve deplasmanda bulunma dezavantajı üzerine bir araştırma. *Sportmetre The Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 21(100. Yıl Özel Sayı), 53-65.
- Lago-Penas, C., & Lago-Ballesteros, J. (2011). Game location and team quality effects on performance profiles in professional soccer. *Journal of Sports Science and Medicine*, 10, 465-471. Corpus ID: 25223625
- Lane, E. (1976, August 20). *Home Sweet Home, For Athletes*. Chicago Sun Times.
- Lefebvre, L. M., & Passer, M. W. (1974). The effects of game location and importance of aggression in team sport. *International Journal of Sport Psychology*, 5(2), 102-110.
- Leggett, W. (1971). Some kind of a comeback. *Sports Illustrated*, 17, 18-23.
- Leite W SS. (2017). Home advantage: Comparison between the major European football leagues. *Athens Journal of Sports*, 4, 65-74. <https://doi.org/10.30958/ajspo.4.1.4>
- Levernier, W., & Barilla, A. G. (2007). An analysis of the home-field advantage in major league baseball using logit models: Evidence from the 2004 and 2005 seasons. *Journal of Quantitative Analysis in Sports*, 3(1), article 1, doi: 10.2202/1559-0410.1045
- Liu, T., Garcia-De-Alcaraz A., Zhangd, L., & Zhange, Y. (2019). Exploring home advantage and quality of opposition interactions in the Chinese Football Super League. *International Journal Of Performance Analysis In Sport*, 19(3), 289-301. <https://doi.org/10.1080/24748668.2019.1600907>

- Lopez, M. J., Matthews, G. J., & Baumer, B. S. (2018). How often does the best team win? A unified approach to understanding randomness in North American sport. *Annals of Applied Statistics*, 12(4), 2483-2516.
- Loughead, T. M., Carron, A. V., Bray, S. R., & Kim, A. (2003). Facility familiarity and the home advantage in professional sports. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 1, 264-274.
- Luehring, F. W. (1923). Comparison between Eastern and Western basketball. *The Athletic Journal*, 6(2), 5-7.
- Marks, M. L., & Mirivis, P. H. (1981). Environmental influences on the performance of a professional baseball team. *Human Organization*, 40(4), 355-360.
- Marques, A. C. (2009). Estimating quality in home advantage and competitive balance in the Portuguese football league. *Journal of Quantitative Analysis in Sports*, J(3), article 3, doi:10.2202/1559-0410.1139.
- Masters, R., & Maxwell, J. (2008). The theory of reinvestment. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 1, 160-183.
- McEwan, D., Martin Ginis, K. A., & Bray, S. (2012). With the game on his stick: The home (dis)advantage in National Hockey League shootouts. *Psychology of Sport and Exercise*, 13, 578-581
- McMahon, T. A., & Green, P. R. (1978). Fast running tracks. *Scientific American*, 239(6), 148-163.
- Menke, F. G. (1939). *Encyclopedia of Sports*. Menke.
- Mizruchi, M. S. (1985). Local sports teams and celebration of community: A comparative analysis of the advantage. *The Sociological Quarterly*, 24(4), 507-518.
- Moore, J. C., & Brylinsky, J. A. (1993). Spectator effect on team performance in college basketball. *Journal of Sport Behavior*, 16(2), 77-84
- Morris, D. (1981). *The soccer tribe*. Cape.
- Morley, B., & Thomas, D. (2005). An investigation of home advantage and other factors affecting outcomes in English one-day cricket matches. *Journal of Sports Sciences*, 23(3), 261-268.
- Müniroğlu, S., & Deliceoğlu, G. (2008). *Futbolda Müsabaka Analizi ve Gözlem Teknikleri*. Ankara Üniversitesi Basım Evi.
- Neave, N., & Wolfson, S. (2003). Testosterone, territoriality, and the 'home advantage. *Physiology & Behavior*, 78(2), 269-275.
- Nevili, A., Balmer, N., & Williams, M. (1999). Crowd influence on decisions in association football. *The Lancet*, 353(9162), 1416.
- Nevili, A., Balmer, N., & Wolfson, S. (2005). The extent and causes of home advantage: Some recent insights. *Journal of Sports Sciences*, 23(4), 335-445.
- Nevili, A. M., & Holder, R. L. (1999). Home advantage in sport. *Sports Medicine*, 28(4), 221-236.
- Nevill, A. M., Balmer, N. J., & Williams, A. M. (2002). The influence of crowd noise and experience upon refereeing decisions in football. *Psychology of sport and exercise*, 3(4), 261-272.
- Öndes, H. (2019). Türkiye Spor Toto Süper Ligi kulüplerinin ev sahibi olma avantajı. *Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 30(2), 74-84 doi: <https://doi.org/10.17644/sbd.386809>

- Pace, A., & Carron, A. V. (1992). Travel and the home advantage. *Canadian Journal of Sport Sciences*, 17(10), 60-64.
- Page, L., Page, K. (2007). The second leg home advantage: Evidence from European football cup competitions. *Journal of Sports Sciences*, 25(14), 1547-1556. <https://doi.org/10.1080/02640410701275219>
- Patten, W. (1903). *Book of Sport* (p. 32). Taylor & Company.
- Pettersson-Lidbom, P., & Priks, M. (2010). Behavior under social pressure: Empty Italian stadiums and referee bias. *Economics Letters*, 108(2), 212-214.
- Pojskic, H., Separovic, V., & Uzicanin, E. (2011). Modelling home advantage in basketball at different levels of competition. *Acta Kinesiologica*, 5(1), 25-30.
- Pollard, R. (1986). Home advantage in soccer: A retrospective analysis. *Journal of Sports Sciences*, 4, 237-248.
- Pollard, R. (2002). Evidence of a reduced home advantage when a team moves to a new stadium. *Journal of Sports Sciences*, 20, 969-973.
- Pollard, R. (2008). Home advantage in football: A current review of an unsolved puzzle. *The Open Sports Sciences Journal*, 1(1), 12-14.
- Pollard, R., & Pollard, G. (2005). Long-term trends in home advantage in professional team sports in North America and England (1876-2003). *Journal of Sports Sciences*, 23(4), 337-350.
- Pollard, R., Prieto, J., & Gómez, M. A. (2017). Global differences in home advantage by country, sport and sex. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 17(4), 586-599.
- Pollard, R. (2006). Worldwide regional variations in home advantage in association football. *Journal of Sports Sciences*, 24(3), 231-240.
- Pollard, R., & Armatas, V. (2017). Factors affecting home advantage in football World Cup qualification. *International journal of Performance Analysis in Sport*, 17(1-2), 121-135.
- Pollard, R., Armatas, V., & Sani, S. H. Z. (2017). Home advantage in professional football in Iran- differences between teams, levels of play and the effects of climate. *International Journal of Sport Culture and Science*, 5(4), 328-339.
- Pollard, R., & Gomez, M. A. (2009). Home advantage in football in South-West Europe: Long-term trends, regional variation, and team differences. *European Journal of Sport Science*, 9(6), 341-352.
- Pollard, R. & Gomez, M.A. (2013). Variations in home advantage in the national basketball leagues in Europe. *Revista de Psicologia del Deporte*, 22, 263-266.
- Pollard, R., & Gomez, M. A. (2014). Components of home advantage in 157 national soccer leagues worldwide. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 12(3), 218-233.
- Pollard, R., & Seçkin, A. (2007). Why is home advantage in South-east Europe the highest in the world? In Y. Theodorakis, M. Goudas, & A. Papaioannou (Eds.), *Book of long papers, 12th European Congress of Sport Psychology*, (pp. 53-56). Fepsac.
- Pollard, R., Silva, C. D., & Medeiros, N. C. (2008). Home advantage in football in Brazil: differences between teams and the effects of distance travelled. *Revista Brasileira de Futebol (The Brazilian Journal of Soccer Science)*, 1(1), 3-10.

- Pollard, R., & Gomez, M. A. (2007). Home advantage analysis in different basketball leagues according to team ability. *Iberian Congress on Basketball Research, 4*, 61-64.
- Pollard, R., & Gomez, M. A. (2015). Validity of the established method of quantifying home advantage in soccer. *Journal of Human Kinetics, 45*(1), 7-8.
- Pollard, R., Suva, C. D., & Medeiros, N. C. (2008). Home advantage in football in Brazil: Differences between teams and the effects of distance traveled. *The Brazilian Journal of Soccer Science, 1*(1), 3-10.
- Roth, A. (1957). Statistics tell the story: You have to win on the road. *Sport, 24*(3), 74.
- Recht, L. D., Lew, R. A., & Schwartz, W. J. (1995). Baseball teams beaten by jet lag. *Nature, 377*(6550), 583.
- Riedl, D., Strauss, B., Heuer, A., & Rubner, O. (2015). Finale furioso: Referee-biased injury times and their effects on home advantage in football. *Journal of Sports Sciences, 33*(4), 327-336.
- Salminen, S. (1993). The effect of the audience on the home advantage. *Perceptual and Motor Skills, 76*(3suppl), 1123-1128.
- Schwartz, B., & Barsky, S. F. (1977). The home advantage. *Social Forces, 55*(3), 641-661.
- Scoppa, V. (2008). Are subjective evaluations biased by social factors or connections? An econometric analysis of soccer referee decisions. *Empirical Economics, 35*(1), 123-140.
- Scoppa, V. (2021). Social pressure in the stadiums: Do agents change behavior without crowd support? *Journal of Economic Psychology, 82*, 102344.
- Seçkin A. (2006). *Home advantage in association football: Evidence from turkish super league*. ECOMOD Conference in Hong Kong, June 28-30, China
- Seçkin, A., & Pollard, R. (2008). Home advantage in Turkish professional soccer. *Perceptual and Motor Skills, 107*(1), 51-54.
- Smith, D. R. (2003). The home advantage revisited: Winning and crowd support in an era of national publics. *Journal of Sport and Social Issues, 27*(4), 346-371.
- Stefani, R. T. (1983). Observed betting tendencies and suggested betting strategies for European football pools. *Journal of the Royal Statistical Society: Series D (The Statistician), 32*(3), 319-329.
- Stefani, R. T., & Clarke, S. (1992). Predictions and home advantage for Australian rules football. *Journal of Applied Statistics, 19*(2), 251-259.
- Stefani, R. T. (1998). *Predicting outcomes*. In J. Bennett (Ed.), *Statistics in sport* (pp. 249-275). Hodder Education.
- Stefani, R. T. (1999). A taxonomy of sports rating systems. *IEEE Transactions on Systems, Man, and Cybernetics-Part A: Systems and Humans, 29*(1), 116-120.
- Stefani, R. T. (2007). *Measurement and interpretation of home advantage*. In J. Albert & R. H. Koning (Eds.), *Statistical thinking in sports* (pp. 203-216).
- Stefani, R. (2012). Predictive success of official sports rating systems in international competition. In *Proceedings of the 11th Australasian Conf. on Math, and Computers in Sport, 9*(16), 1-6.
- Stefani, R. (2015). The relative competitive balance of male and female teams in world championship competition and the relative predictability of official international sports rating systems. In

- Proceedings of the 5th International Conference on Mathematics in Sport, Loughborough, UK* (Vol. 29).
- Stoll, C. (1975). Knights winning streak found at home field. *The Phoenix*, 13.
- Strauss, B. (2002a). The impact of supportive spectator behavior on performance in team sports. *International Journal of Sport Psychology*, 33(4), 372-390.
- Strauss, B. (2002b). Social facilitation in motor tasks: A review of research and theory. *Psychology of Sport and Exercise*, 3(3), 237-256.
- Sutter, M., & Kocher, M. G. (2004). Favoritism of agents-the case of referees' home bias. *Journal of Economic Psychology*, 25(4), 461-469.
- Talab, R.H., Mehrosafar, A.H. (2016). An analysis of home advantage in Iranian football super league. *International Journal of Sports, Exercise and Training Science*, 2(4), 137-144.
- Terry, P. C, Walrond, N., & Carron, A. V. (1998). The influence of game location on athletes' psychological states. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 1, 29-37.
- Thirer, J., & Rampey, M. S. (1979). Effects of abusive spectators' behavior on performance of home and visiting intercollegiate basketball teams. *Perceptual and Motor Skills*, 48(3 suppl), 1047-1053.
- Thorn, J., & Palmer, P. (1985). *The hidden game of baseball*. Doubleday.
- Trandel, G. A., & Maxcy, J. G. (2011). Adjusting winning-percentage standard deviations and a measure of competitive balance for home advantage. *Journal of Quantitative Analysis in sports*, 7(1), article 1, doi:10.2202/1559-0410.1297
- Tsonis, A. A., & Tsonis, P. A. (2001). Features-information transfer and home field advantage. *Mathematics Today-Bulletin of the Institute of Mathematics and Its Applications*, 37(1), 24-25.
- Turner, M. J., Jones, M. V., Sheffield, D., & Cross, S. L. (2012). Cardiovascular indices of challenge and threat states predict competitive performance. *International Journal of Psychophysiology*, 86, 48-57.
- Unkelbach, C, & Memmert, D. (2010). Crowd noise as a cue in referee decisions contributes to the home advantage. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 32, 483-498.
- Van de Ven, N. (2011). Supporters are not necessary for the home advantage: Evidence from same-stadium derbies and games without an audience. *Journal of Applied Social Psychology*, 41, 2785-2792
- Wallace, H. M., Baumeister, R. F., & Vohs, K. D. (2005). Audience support and choking under pressure: A home disadvantage? *Journal of Sports Sciences*, 23, 429-438.
- Waters, A., & Lovell, G. (2002). An examination of the home field advantage in a professional English soccer team from a psychological standpoint. *Football Studies*, 5(1), 46-59.
- Watson, M. (2018). *Advantage altitude: Exploring the largest home advantage in sports*. Red. <https://red.msudenver.edu/2018/advantage>
- Weiss, H. J. (1986). The bias of schedules and playoff systems in professional sports. *Management Science*, 32(6), 696-713.
- Wesson, J. (2002). *The Science of Soccer*. Institute of Physics Publishing.
- White, A. (2012). *The Fulham FC. Miscellany*. The History Press Ltd.

Winkler, R. L. (1971). Probabilistic prediction: Some experimental results. *Journal of the American Statistical Association*, 66(336), 675-685.

Working Paper, (t.y.). <https://www.econstor.eu/handle/10419/222278>

Wunderlich, F., Weigelt, M., Rein, R., & Memmert, D. (2021). *How does spectator presence affect football? Home advantage remains in European top-class football matches played without spectators during the COVID-19 pandemic*. Manuscript in revision.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (5.baskı), Seçkin Yayıncılık.

EKLER

EK-1 ETİK BEYANI

Mersin Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak kullandığımı,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü Mersin Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,
- Tezin tüm telif haklarını Mersin Üniversitesi'ne devrettiğimi beyan ederim.

(İmza)

Ad SOYADI

EK-2 ORJİNALLİK RAPORU

MERSİN ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

MERSİN ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM / BİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih: .../.../....

Tezin Adı Sporda Evsahibi Olma Avantajının İncelenmesi

Yukarıda adı verilen tez çalışmamın tamamının (kapak sayfası, özetler, ana bölümler, kaynakça) aşağıdaki filtreler kullanılarak **Turnitin** adlı intihal programı aracılığı ile kontrol edildiğini beyan ederim. Kontrol sonucu aşağıda sunulmaktadır:

Rapor Tarihi/...../.....	Tez Savunma Tarihi/...../.....
Sayfa Sayısı	88	Benzerlik Endeksi	% 14
Karakter Sayısı	24555	Gönderim Numarası	

Uygulanan filtreler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar dâhil
- 3- 10 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

İmza

Adı Soyadı: İbrahim Eray ÖCAL
Öğrenci No: 21013010014
Ana Bilim Dalı: Beden Eğitimi ve Spor
Programı: Beden Eğitimi ve Spor
Statüsü: Yüksek Lisans Doktora

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

(Prof. Dr. Turhan TOROS)

EK-3 ÖZGEÇMİŞ

